

งานวิจัยเรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัดคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์

อาจารย์สุมาลี ฉายปัญญา

อาจารย์สรารุธ ชมบัวทอง

อาจารย์สุจิตรา ฉายปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ. 2554

งานวิจัยเรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัดคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

โดย

ธีรเดช ชื่นประภานุสรณ์

Ph. D. (C & I, English)

สุมาลี ฉายปัญญา

บธ.ม. (การตลาด)

สรารุช ชมบัวทอง

วศ.ม. (การสื่อสารภาครัฐและเอกชน)

สุจิตรา ฉายปัญญา

บธ.ม. (การตลาด)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ. 2554

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น "มัดคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์"
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
คณะผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์ อาจารย์ สราวุธ ชมบัวทอง อาจารย์ สุมาลี ฉายปัญญา อาจารย์ สุจิตรา ฉายปัญญา
ปีที่ทำเสร็จ	ตุลาคม 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มัดคุเทศก์น้อย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 3) เพื่อนิเทศและติดตามผลการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการประเมินทักษะของผู้เข้าอบรม 3 ด้านคือ ก) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ข) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ทักษะการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวเนื้อหาท้องถิ่นอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ค) ด้านเจตคติ (Affective Domain) ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนด้านความคิดเห็นต่อการอบรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านพฤติกรรมของผู้สอน ด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนสังกัดโรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง แบบประเมินเจตคติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากอบรมแล้วมีค่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว (ด้วยวาจา) ได้ค่าเฉลี่ยรวม 11.53 จาก 15 คะแนน อยู่ในระดับดี

3. เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.65

4. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านเนื้อหาสาระ รองลงมา คือ ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน) และด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้านการวัดและประเมินผล เป็นอันดับสุดท้าย

5. การทดสอบสมมติฐาน ปრაกฏผลดังนี้

5.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนหลังจากการอบรมแล้วมีค่าสูงขึ้นทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

5.2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะพิสัยของนักเรียนจากการนำชมสถานที่ต่างๆ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการนำชมสถานที่ต่างๆ ของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับมากคือ 11.53 จาก 15 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

5.3 คะแนนการประเมินเจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คะแนนการประเมินเจตคติของมัคคุเทศก์น้อยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.65 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

5.4 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมหลังการอบรม พบว่า คะแนนความคิดเห็นต่อการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

Research title The Local Curriculum Development in the title of “Young Tourist Guide for Sustainable Tourism Promotion based on the Philosophy of Sufficiency Economy under Kalasin Municipality School, Kalasin Province”.

Institute Asst.Prof Dr. Teeradet Chuenpraphanusorn
Ajarn Sarawut Chombuathong
Ajarn Sumalee Chaypanya
Ajarn Sujitra Chaypanya

Year Finished October, 2011

Abstract

The purpose of this research are 1) To develop the Local Curriculum in the title of “Young Tourist Guide for Sustainable Tourism Promotion based on the Philosophy of Sufficiency Economy” 2) Using the curriculum 3)Following the results of the development in to three domains such as cognitive domain, psychomotor domain, and affective domain or the attitude in the philosophy of sufficiency economy and evaluate the efficiency of the training methods into 6 categories, such as content, activities, teaching materials, an assessment and evaluation, teachers or guest speaker behavior, and usefulness for using in future. The population consists of 60 person of the Kalasin Municipality' Students. The data collected by the questionnaire, the pre-test and post-test assessment form, the attitude evaluation and then analysis by statistics in term of percentage and mean.

The result (s) reveal by the following;

1. The achievement scores or the post-test scores of all of 60 students after training are in higher than pre-test at the 41.41 percent of progressive score.
2. The achievement of the oral presentation in conclusion is in 11.53 scores from 15 scores , it means that it is good in progress.
3. The attitude of the sustainable tourism based on the philosophy of sufficiency economy are in highest rank in the 4.65.
4. The result of the attitude in training method are in highest rank, especially in contents or subjects, teachers or guest speaker, teaching aid and material, evaluation and assessment.
5. The hypothesis testing was found that :a) the post-test score of the students after training is higher than the pre-test, so it means that the result approved the hypothesis, b)The result scores of oral presentation skill is in high rank in 11.53 scores, so it means that approved the hypothesis c)the evaluation of the attitude in the sustainable tourism based on the philosophy of sufficiency economy is in high rank in average in the 4.65, so it means that approved the hypothesis, and d) the attitude of the curriculum after training are in highest in average scores of 4.59, it mean that approved the hypothesis.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับความสำเร็จด้วยความร่วมมือของคณะผู้วิจัยและการสนับสนุนเงินงบประมาณการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยผ่านทางสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยชิ้นนี้ อันได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทุกท่าน

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุงพรหมมูล ที่ได้อำนวยความสะดวกในการทำวิจัยชิ้นนี้ ตลอดจนกลุ่มตัวอย่าง ครูโรงเรียนเทศบาล บุคลากรทางการศึกษาของเทศบาล คณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มสถานประกอบการที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่โรงแรม รีสอร์ท และขอขอบพระคุณ ท่านจาร์วัฒน์ บุญเพิ่ม นายกเทศมนตรี ท่านนพสิทธิ์ กุลเจริญวิวัฒน์ รองนายกเทศมนตรี ท่านวิเชียร สมภาร ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์
อาจารย์สุมาลี ฉายปัญญา
อาจารย์สรารุท ชมบัวทอง
อาจารย์สุจิตรา ฉายปัญญา
คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
1.5 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1.1 ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร	11
2.1.2 นโยบายด้านการท่องเที่ยว	18
2.1.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	37
2.1.4 หลักสูตรสถานศึกษา	41
2.1.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและ พัฒนาหลักสูตร	44
2.1.6 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	49
2.1.7 จังหวัดกาฬสินธุ์	51
2.1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	80
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	86
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
4.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร	89
4.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	95
4.3 การนำหลักสูตรไปใช้	104
4.4 การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล (ผลการใช้นวัตกรรม)	104
4.5 การทดสอบสมมติฐาน	119
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
5.1 สรุปผลการวิจัย	120
5.2 อภิปรายผล	133
5.3 ข้อเสนอแนะ	137
เอกสารอ้างอิง	138
ภาคผนวก	147
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	148
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่น	158
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	173
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการลงพื้นที่	175

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน	87
2	ข้อมูลส่วนบุคคล	90
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม	91
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยว	91
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านแนวทางการจัดการ อบรม	94
6	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรายวิชา	97
7	การประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ	103
8	กำหนดเวลาการอบรม	104
9	แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของมัคคุเทศก์น้อย ก่อนและ หลังการอบรม จำนวน 60 คน	105
10	แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน	107
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	110
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์	112
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านเนื้อหาสาระ	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม (การเรียนการสอน)	114
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านสื่อการเรียนรู้	115
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและประเมินผล	116
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน)	117
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้	118

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor และ Alexander	15
2	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler	16
3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญการวิจัย

ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ศิลปะวิทยาการต่างๆ เป็นต้น ผลักดันให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในสังคมตั้งแต่ระดับรากหญ้า อันได้แก่ชุมชนขนาดเล็กๆ จนถึงระดับประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การสาธารณสุข จนจนถึงการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญแห่งการพัฒนามนุษย์คนละแบบยั่งยืน

การที่จะพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้แบบยั่งยืนให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ได้นั้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักแห่งการศึกษาจึงจำเป็นต้องถูกหยิบยก และนำมาปรับปรุงเพื่อวิ่งให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง

การที่จะวิ่งให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงต้องเพิ่มพูนศักยภาพของบุคคล ในทุกๆ ด้าน อันได้แก่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคัดกรอง เลือกรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชาญฉลาด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2552 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดบทบาทบัญญัติเป็นแนวทางในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด การนำไป ประยุกต์ใช้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึงซึ่งการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน

การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันจึงต้องอาศัยกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย มิใช่การมองไปข้างหน้าเพื่อเท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมอง ย้อนกลับไปถึงรากเหง้าแห่งความเป็นมาของมนุษย์ในชุมชนนั้นๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักแห่ง สังคม

การที่จะมองไปถึงรากเหง้าแห่งชุมชนต่างๆ ได้ดีเพียงไร จึงต้องหันไปหาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดของมนุษย์ในชุมชนนั้นๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถูกหยิบยกมาพิจารณาและเข้าสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการศึกษา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540ก, หน้า 1) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความสามารถ ทักษะ และเทคนิคอันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ มวลประสบการณ์รวมทุกด้านที่ผ่านการสืบทอด ปรับปรุง พัฒนาและเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

การที่จะพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาต่างๆ สถาบันได้ตั้งเป้าหมายไว้สูงสุด เมื่อเป็นเช่นนี้การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวเพื่อการพัฒนาจึงยังไม่เพียงพอ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและภูมิภาคที่ท้องถิ่นนั้นๆ ตั้งอยู่ การสอดแทรกแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติ การทำความดีจึงแตกต่างกันออกไป บางท้องถิ่นมี ส่วนบางท้องถิ่นกลับไม่มีเป็นต้น การที่จะพัฒนาไปได้ดีเพียงใดนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดร่วมหรือแนวคิดกลางของคนในสังคมที่ยอมรับร่วมกัน

ตลอดปีพุทธศักราช 2549 ถึงปัจจุบัน ได้เกิดแนวคิดร่วมที่เป็นที่สนใจของคนทั้งประเทศ คือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ถูกนำมาเป็นแบบอย่างแห่งการพัฒนาได้เป็นอย่างดี โดยมีหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความรู้ มีคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน โดยสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้พยายามนำปรัชญาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เมื่อมองย้อนกลับไปถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดมุ่งหมายเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย เป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2)

ในสภาพการปัจจุบันการจัดหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นกับสภาพความเป็นจริงมีลักษณะไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของที่ตั้งโรงเรียนมี

ความแตกต่างกัน แต่ทุกโรงเรียนต้องใช้หลักสูตรแกนกลางที่มาจากหน่วยงานกลางเช่นเดียวกัน เพื่อจัดการศึกษาในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ ผู้เรียนขาดความรู้ และประสบการณ์จริง ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากในหนังสือเท่านั้น ขาดการเชื่อมโยง ความรู้เข้าสู่บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเองอยู่อาศัย ไม่สามารถดำรงชีพอยู่ในท้องถิ่นของตนเองได้ ต้องอพยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ การจัดการศึกษาดังกล่าวจึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดทั้งสิ้น

จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองที่มีความสอดคล้องกับสภาพชุมชน วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้อิสระทางความร่วมมือของโรงเรียนกับชุมชนโดยตรง แต่วิธีการดังกล่าวกลับสร้างปัญหาตามมาให้กับสถาบันการศึกษา เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างแท้จริง ยังคงใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภายในชั้นเรียนแบบเดิมๆที่เคยทำมา ขาดการเรียนรู้ในห้องเรียน ขาดการวิเคราะห์สภาพสังคมและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งยังไม่มีระบบการจัดทำระบบข้อมูลท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ สำหรับที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบกับครูยังไม่มีความรู้เรื่องท้องถิ่นอย่างเพียงพอ จึงขาดความสนใจในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและที่สำคัญยังไม่มีผู้นำเอาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าร่วมวางแผนและพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน งานวิจัยทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ค้นพบในเมืองไทยทั้งหมด ล้วนแล้วแต่เป็นงานวิจัยแบบแยกส่วนระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งศึกษาเพียงแค่มลัทธิหรือสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นและหลักเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น มิได้มีการศึกษาวิจัยแบบบูรณาการระหว่างการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ครบกระบวนการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การให้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคณะครูและผู้พัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศติดตามและปรับปรุงหลักสูตร

ในปี พุทธศักราช 2552 ได้เกิดโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตกับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 4 แห่ง โดยการสำรวจข้อมูลและได้ทำ SWOT Analysis พบว่า โรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทั้ง 4 โรงเรียนนั้น มีจุดด้อยที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ การขาดหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักสูตรที่เป็นความต้องการของสังคม และชุมชนอย่างแท้จริง และมีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นของตนเอง แต่ทั้งนี้สถานศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญที่จะดำเนินการด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้สังเกตเห็นว่าปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นปัญหาหลักของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไข และต้องทำให้ถูกต้องตามกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาเพื่อให้คณะครูหรือผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่และทำการช่วยเหลือโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไปในภายภาคหน้าเพื่อการพึ่งพาตนเองและเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551 – 2555) ในกลุ่มเรื่องที่ต้องวิจัยเร่งด่วน ในกลุ่มเรื่องที่ 1 คือการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มเรื่องที่ 3 คือการปฏิรูปการศึกษา

การวิจัยชิ้นนี้จึงหยิบยกประเด็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อย เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้น โดยใช้รูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการ 3 ฐาน ความคิด คือ 1. การใช้ “วิชาชีวมัคคุเทศก์เป็นฐาน” ในการบูรณาการ 2. การบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 3. การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญารากฐานแห่งการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงภายใต้บริบทชุมชนกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนโดยส่งผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรขั้นตอนแรกและนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนามัคคุเทศก์น้อยที่เป็น ยุวทูตแห่งการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ความคิด การเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีงามภายใต้ความพอเพียง พออยู่ พอใช้ และพอกิน ในลำดับต่อไป เพื่อผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทางตรงต่อโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทั้ง 4 โรงเรียน ที่จะนำไปใช้พัฒนานักเรียนของโรงเรียนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์และเป็นประโยชน์ทางอ้อมคือการพัฒนาบุคลากรจำนวน 194 คนเพื่อให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและช่วยเหลือโรงเรียนอื่นๆ ที่มีได้สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 เพื่อการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น (อบรมมัคคุเทศก์น้อย)

1.2.3 เพื่อนิเทศและติดตามผลการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการประเมินทักษะของผู้เข้าอบรม 4 ด้านคือ

1.2.3.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังจากการอบรม ได้แก่ องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กฎหมายการท่องเที่ยว หลักการนำชมและการเป็นมัคคุเทศก์ เป็นต้น

1.2.3.2 ด้านทักษะพิสัย (Psych motor Domain) ได้แก่ ทักษะการนำเสนอ ข้อมูลการท่องเที่ยวเนื้อหาท้องถิ่นอย่างถูกต้องและเป็นระบบ นำชมสถานที่ต่างๆ ในชุมชน

1.2.3.3 ด้านเจตคติ (Affective Domain) ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3.4 ด้านความคิดเห็นต่อการอบรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านพฤติกรรมของผู้สอน ด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีขอบเขตการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนคือ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2 เพื่อการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น (อบรมมัคคุเทศก์น้อย) และ 3 เพื่อนิเทศและติดตามผลการพัฒนา

ระยะเวลาทำวิจัย ใช้ระยะเวลา 1 ปี (ตุลาคม 2553 – กันยายน 2554)

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.4.1 ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นหลักสูตรวิชาชีพที่บูรณาการระหว่างการท่องเที่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ใช้พัฒนาผู้เรียน ชุมชน

1.4.2 ได้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่ตรงกับสภาพความต้องการของชุมชนและสังคมที่แท้จริง

1.4.3 ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้การบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวและ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.4 ได้มีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการนำชมสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึงบุคคลหรือมวลความรู้ ประสบการณ์ของชาวบ้านซึ่งสั่งสมมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันโดยการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการเลือกสรร คัดสรร วิเคราะห์ สังเคราะห์และพัฒนา เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ชุมชน วัฒนธรรม ซึ่งมี 9 ด้านคือ

1. ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีที่ทรงคุณค่าให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมเศรษฐกิจ

2. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนความรู้พื้นฐานเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้ การเกษตรแบบผสมผสาน ไร่นาสวนผสม วนเกษตร การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขปัญหาโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร

3. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ นาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน

4. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างผลงานด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่น การจัดสรรอนุกรมท้องถิ่น การฟื้นฟูการเรียนรู้การสอนภาษาถิ่น

5. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ปรุงแต่งอาหารที่เป็นของท้องถิ่น โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น

6. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยการเน้นให้ชุมชนสามารถตนเองทางด้านสุขภาพได้

7. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด เป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

8. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน

9. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการของกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต

1.5.2 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการจัดทำโปรแกรมการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ

1.5.3 การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการอบรม หมายถึงการจัดทำโปรแกรมการศึกษาหรือหลักสูตรการอบรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนานั้นๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสอน หรือการเผยแพร่ความรู้หลังจากที่ตนเองได้รับการอบรมหรือการพัฒนาแล้ว สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการอบรม

1.5.4 คุณภาพหลักสูตร หมายถึงความสอดคล้องภายในของหลักสูตร อันได้แก่รูปแบบหลักสูตรที่สัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คุณลักษณะและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการ สาระการเรียนรู้ของผู้เรียน รายวิชาต่างๆ และสิ่งเขปรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียน ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

1.5.5 **หลักสูตร** หมายถึงแผนประสบการณ์ หรือการจัดการเรียนการสอนที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรม วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล สำหรับในงานวิจัยนี้หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้ ที่กลุ่มคณะครูโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ได้พัฒนาขึ้น

1.5.6 **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์เข้ามาผสมผสานในการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นปลูกจิตสำนึก ความรัก ห่วงเห่น ในท้องถิ่นของตนเอง

1.5.7 **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึงหลักปรัชญาแนวความคิดแห่งการประพฤติปฏิบัติตนให้ถึงพร้อมซึ่งความพอดี อันได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม

1.5.8 **หลักสูตรท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึงแผนประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์เข้ามาผสมผสานในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการสอดแทรกหลักแนวทางแห่งความพอเพียงอันได้แก่ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม เข้าไปสอดแทรกในขั้นตอนและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสังคมเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นปลูกจิตสำนึก ความรัก ห่วงเห่น ในท้องถิ่นของตนเอง ที่ควบคู่ไปกับความพอเพียงแห่งตน

1.5.9 **การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การนำบุคคลในท้องถิ่น หรือองค์ความรู้อันเกิดจากการคิดค้นของชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและประกอบจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

1.5.10 **ผู้บริหารและผู้สอน** หมายถึงผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 4 โรงเรียน ส่วนผู้สอน หมายถึงบรรดาครูที่สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทั้ง 4 โรงเรียน

1.5.11 **ผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึงผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในงานวิจัยนี้หมายถึงผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน ครูภูมิปัญญาพื้นบ้าน หรือพ่อครู แม่ครู ในจังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.12 **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบการณ์เรียนรู้ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5.13 **การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** มีความหมายสองด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเน้นการปฏิบัติจริง ได้แก่ การฝึกปฏิบัติการ การไปทัศนศึกษาออกชั้นเรียน ได้พัฒนากระบวนการคิดมีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการและแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ 2) ด้านผู้สอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเคารพในศักดิ์ศรีของผู้เรียนโดยมีการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างหลากหลายและมีระบบ

1.5.14 **การเรียนรู้บนพื้นฐานของปัญหา** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้สัมผัสกับปัญหาต่างๆ ที่เป็นปัญหาจริงปรากฏอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นตน เพื่อเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะการใช้เหตุผลและการแสวงหาความรู้มาปฏิบัติกับปัญหาจริงเนื่องจากผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และได้สัมผัสกับปัญหาต่างๆ ไปพร้อมๆ กันซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ

1.5.15 **บูรณาการ** หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1.5.16 **หลักสูตรแบบบูรณาการ** หมายถึง หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ ของศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เกิดเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตร ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ คือหลักสูตรท้องถิ่น

1.5.17 **มัคคุเทศก์** หมายถึง ผู้ทำหน้าที่บรรยาย เล่าเรื่องราว เผยแพร่ข้อมูลความรู้ของชุมชนทั้งแหล่งศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ให้กับผู้พบเห็นหรือผู้มาเยือนได้เข้าใจ รับรู้ เกิดความซาบซึ้งในสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการพบเห็นและการบรรยายของมัคคุเทศก์เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมของตน

1.5.18 **มัคคุเทศก์น้อย** หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10 -12 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายที่ผ่านการอบรมทางด้านการท่องเที่ยวและมีความสามารถในการบรรยาย เล่าเรื่องราว เผยแพร่ข้อมูลความรู้ของชุมชนทั้งแหล่งศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ให้กับผู้พบเห็นหรือผู้มาเยือนได้เข้าใจ รับรู้ เกิดความซาบซึ้งในสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการพบเห็นและการบรรยายของมัคคุเทศก์เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมแห่งตน ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อการพัฒนาจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร

2.1.2 นโยบายด้านการการท่องเที่ยว

2.1.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.4 หลักสูตรสถานศึกษา

2.1.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

2.1.6 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.7 จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายหลักสูตร

เมื่อกล่าวถึงความหมายของคำว่า “หลักสูตร” นั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้หลากหลาย ดังนี้ เอกวิทย์ (2511, หน้า 108) กล่าวว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้กับเด็กได้เรียน เนื้อหาวิชา ทักษะ ทักษะ ทักษะ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ประมวลเข้ากันแล้วเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก

วิชัย (2525, หน้า 2) กล่าวว่า หลักสูตรคือ ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนปรารถนา

สมิทร (2528, หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตรคือโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

สุจริต (2533, หน้า 2) กล่าวว่า หลักสูตรคือกลุ่มวิชา หรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของโรงเรียน

ยุทธศักดิ์ (2533, หน้า 16) กล่าวว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับการวางแผนโดยการจัดขึ้นเป็นลักษณะของวิชาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

Taba (1962, p.10) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แนวทางในการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของตนเอง

Oliva (1991, p.4) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แบบหรือโปรแกรมของประสบการณ์ทั้งหมดซึ่งผู้เรียนได้รับภายใต้การจัดการของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของหลักสูตรที่มีผู้ให้ความหมาย ตามข้างต้นนั้น เห็นว่ามีแนวความหมายที่เกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกัน ซึ่งพอสรุปความหมายได้ว่าหลักสูตรหมายถึงรายวิชาหรือมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่เรียนและสังคมต้องการ

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศในระดัต่างๆ ตั้งแต่การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนจนถึงระดับอุดมศึกษารวมทั้งการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งหลักสูตรจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพ

วิชัย (2533, หน้า 6) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ ให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย

2. หลักสูตรเป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนวิชาการการจัดและการบริหารการศึกษา การสรรหาและพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุอุปกรณ์นวัตกรรม การเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตร

3. หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศ และสอดคล้องกับความต้องการแต่ละท้องถิ่น

4. ระบบหลักสูตรจะกำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งทรัพยากรและการประเมินผลสำหรับการจัดการศึกษาของครูและผู้บริหาร

5. หลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

Saylor และ Alexander (1974) ได้กล่าวถึงความหมายของ “การพัฒนาหลักสูตร” ว่า หมายถึงการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่างๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

Olive (1988) กล่าวว่า “การพัฒนาหลักสูตร” (Curriculum Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการทำหลักสูตรให้ดีขึ้น เป็นคำที่มีความหมายตั้งแต่การวางแผนพัฒนาหลักสูตร (Planning) การใช้หลักสูตร (Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation) บางครั้งจะใช้คำว่าปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) ในความหมายเดียวกับ คำว่า การพัฒนาหลักสูตร

สังัด (2532, หน้า 2) กล่าวว่า คำว่า “การพัฒนา” เป็นคำที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” ซึ่งมีความหมายเด่นชัดอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ทำให้ดีขึ้น หรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และประการที่สอง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้นโดยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายได้ 2 ประการ เช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรกหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และอีกความหมายหนึ่ง คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้น ประกอบด้วย การพัฒนา 2 ประการคือ

1. การพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น
2. เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

แนวความคิดทางการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีผู้เสนอทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตรไว้มากมาย แต่มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่นิยมกล่าวขานถึง คือ รูปแบบตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander รูปแบบตามแนวคิดของ Tyler รูปแบบตามแนวคิดของ Taba รูปแบบตามแนวคิดของ Goodland และ Rideter รูปแบบตามแนวคิดของ Fox (ใจทิพย์, 2539) รูปแบบวิธีการระบบตามแนวคิด Tuckman และ Edwards (วิชัย, 2537) และรูปแบบตามแนวคิดของ Hankius (Omstein และ Hankius, 2539)

จากการศึกษาเอกสารและรวบรวมแนวความคิดทางการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยนำรูปแบบตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander, Tyler, Taba และวิชัย วงษ์ใหญ่ มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ คือ

Saylor และ Alexander (1974) กล่าวว่าพัฒนาหลักสูตรนั้น สมควรกระทำโดย เน้นกระบวนการวางแผนเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

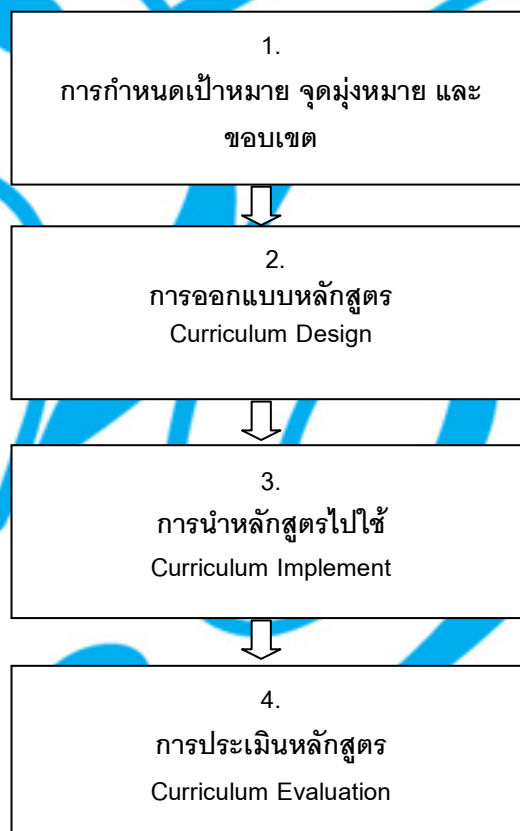
- 1) การกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตร (Goals, Objectives and Domains) คือการกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตของการพัฒนาหลักสูตร โดยการพิจารณาถึงตัวแปรภายนอกได้แก่ ความต้องการของสังคม ชุมชน ทัศนคติข้อคิดเห็น กฎข้อบังคับทางกฎหมาย การค้นพบทางด้านงานวิจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ ตลอดจน การมุ่งไปสู่ขอบเขตที่สำคัญได้แก่ ก) การพัฒนาส่วนบุคคล ข) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ค) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ง) ความชำนาญการเฉพาะสาขา

- 2) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นการวางแผนเพื่อการตัดสินใจจัดสรร ตลอดจนการจัดเนื้อหาสาระของการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การจัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ โดยต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย (Goals) จุดมุ่งหมาย (Objectives) และขอบเขต (Domains) ของหลักสูตร ความต้องการของผู้ศึกษา (Needs) ข้อกำหนดทางสังคม และปรัชญาการศึกษา

3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือขั้นตอนของการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้โดยครูผู้สอน ซึ่งผู้สอนนั้นต้องมีการเตรียมการวางแผนการสอน จัดทำแผนการสอน เลือกวิธีการสอน ตลอดจนสื่อการสอนต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้ศึกษา ตามที่ได้กำหนดไว้

4) การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) คือการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรได้ตามลำดับ คือ ก) การประเมินตัวหลักสูตร ข) การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ค) การประเมินพฤติกรรมของผู้ศึกษา แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาว่าสมควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ หรือสมควรปรับปรุงให้เหมาะสม หรือการยกเลิกหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนขั้นตอนของการตรวจสอบย้อนกลับไปสู่การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Objectives) และการกำหนดขอบเขต (Domain) อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า Saylor และ Alexander ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของกระบวนการวางแผนเป็น 4 ขั้นตอน คือ

แผนภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor และ Alexander

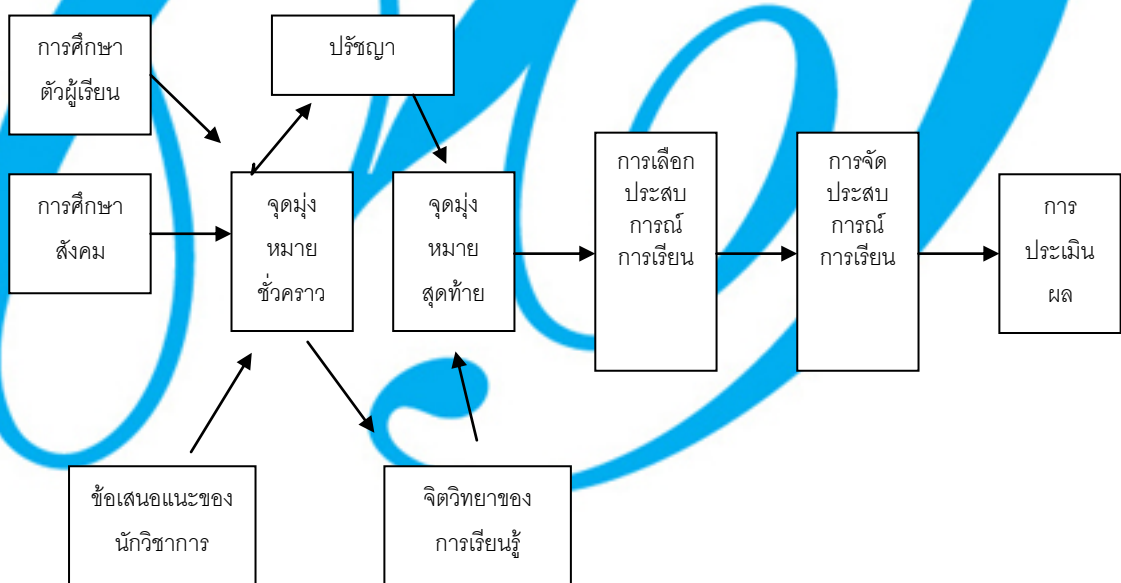
นอกจากนี้แล้ว Tyler (1949) (อ้างถึงใน ตระการ, 2545) ได้เสนอ แนวความคิดเชิงปฏิรูปแบบวิปฏิวัติ (Revolutionary Idea) ในการวางแผนหลักสูตรที่สามารถ นำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนได้เสมอ โดย Tyler ได้ตั้งคำถามที่ ควรตระหนักถึงในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนดังนี้ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้ บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนด

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร ให้มีประสิทธิภาพ
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้

สังเกตได้ว่า Tyler ได้เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นลำดับแรกของข้อ คำถาม และถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ส่วนข้อ 2 - 4 นั้น ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่แรก

การกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น Tyler ได้เน้นว่า ควรจะคัดสรรมาจาก แหล่งข้อมูล ที่จะเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ 3 แหล่ง คือ ก) จากการศึกษาตัวผู้เรียน ข) จาก การศึกษาสังคม ค) จากคำแนะนำของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และหลังจากนั้นแล้ว ควรนำ จุดมุ่งหมายมาถ่วงดุลกันโดยใช้ปรัชญาและจิตวิทยาของการเรียนมาถ่วงดุลกันเพื่อให้ได้ จุดมุ่งหมายในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายที่ได้นี้ จะเป็น แนวทางในการเลือกประสบการณ์ทางการศึกษาและการประเมินผล ดังสรุปได้ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

สำหรับ Taba (1962) ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้น สมควรพัฒนาจากระดับพื้นฐาน หรือ ระดับล่างสู่บน (The Grass roots Approach) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) เป็นการค้นหาหรือสำรวจสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ชุมชนและสังคม
2. การกำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objectives) คือการกำหนดจุดประสงค์ให้ตรงกับการวินิจฉัยความต้องการแล้ว
3. การคัดสรรเนื้อหาสาระ (Selection of Content) คือการคัดสรรเนื้อหาสาระ ที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้น ต้องคำนึงถึงผู้ศึกษาเป็นหลัก คือ ตัวความสามารถของผู้เรียน เชื่อถือได้ และผู้ศึกษามีความคิดว่าสำคัญสำหรับตนเอง

4. การจัดลำดับเนื้อหาสาระ (Organization of Content) คือการนำเนื้อหาสาระที่ได้คัดสรรไว้ มาจัดลำดับความต่อเนื่อง ตลอดจนเรียงลำดับความยากง่าย ความสามารถ และความสนใจของผู้ศึกษา

5. การคัดสรรประสบการณ์เรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) คือการคัดสรรประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

6. การจัดลำดับประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) คือ การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และความต่อเนื่องของการเรียนรู้

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมิน และวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of it) คือ การตัดสินใจว่าจะประเมินสิ่งใด อะไร ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการประเมินอย่างไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุผลตามจุดประสงค์หรือไม่

เห็นได้ว่ารูปแบบแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นรูปแบบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน และมีลักษณะที่สำคัญ เรียงตามลำดับคือ

1. การวินิจฉัยข้อมูลความต้องการเบื้องต้น (Diagnosis of Needs) เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้สอน สถานประกอบการ ชุมชน สังคม และปรัชญาการศึกษา

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Formulation of Objectives)

3. การกำหนดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการออกแบบหลักสูตร (Formulation of Content and Learning Experience for Curriculum Design)

4. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implement)

1) การประเมินหลักสูตรที่ได้ทดลองใช้ (Curriculum Evaluation)

2) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Development)

กล่าวสรุปได้ว่าแนวทางของการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวอ้างมาข้างต้นนั้นสามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องด้วยกระบวนการและขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนและวิธีการที่เหมาะสม โดยเห็นได้จากการใช้บุคคลต่างๆ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นๆ สมาชิกในชุมชน ผู้ปกครอง ผู้ครู แม่ครูพินบ้าน นักเรียนหรือเยาวชน ได้มาร่วมกันคิดและพัฒนาหลักสูตรซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรใหม่ที่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของบุคคลในชุมชนนั้นๆ

2.1.2 นโยบายด้านการท่องเที่ยว

หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการท่องเที่ยวในประเทศไทยมี 2 หน่วยงานหลักคือ

1. **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา** (เข้าถึงได้จาก <http://www.mots.go.th/tourism/index>.) ซึ่งได้กำหนดกรอบนโยบายไว้ดังนี้

1.1 เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคทั้งด้านการตลาดการขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการขจัดปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยว

1.2 บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเชิงรุกโดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและต่างประเทศ

1.3 เร่งพัฒนา บุคลากร ฟื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้คงอยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

1.4 เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์ท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.5 เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (เข้าได้ถึงจาก <http://www.tat.or.th/aboutdet.asp?id=3>) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการท่องเที่ยวกำหนดกรอบนโยบายของคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 – 2554 ดังนี้

กรอบนโยบายของคณะกรรมการ ททท. พ.ศ. 2550 – 2554

2.1 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุก

2.2 ภูมิภาคของไทย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ

2.3 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้าง ความเข้มแข็งของตราสินค้า(Brand) ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

2.4 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งก่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย

2.5 ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้น เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและข้ามภูมิภาค

2.6 ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการทำตลาดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของภูมิภาคนี้ในตลาดการท่องเที่ยวโลก

2.7 มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ

ภายใต้หลักธรรมาภิบาลรวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

2.8 พัฒนาระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-Tourism) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทย และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ

2.9 ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวโดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ความรู้เรื่องการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism)

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548, หน้า 5) ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยว หมายถึงผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจรัฐบาลผู้เป็นเจ้าของบ้าน ชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านในกระบวนการดึงดูดใจ และต้อนรับขับสู้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวคือการเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร

ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ยุพดี เสตพรธณ, 2543, หน้า 287) กำหนดเงื่อนไขตามหลักสากลขององค์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of official travel Organization หรือ IUOTO) ไว้ว่า

1. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว

2. ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจและไม่ใช่นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในจังหวัดที่เดินทางไป โดยที่จุดประสงค์ของการเดินทางไม่เฉพาะเพื่อการพักผ่อนหรือสนุกสนานรื่นเริง แต่รวมถึงเพื่อการประชุมสัมมนา ศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬาติดต่อธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวคือการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อการอื่นแต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือเพื่อหารายได้

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 3) แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมทำให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว คือ

1) นักท่องเที่ยว (Tourism)

นักท่องเที่ยว (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2548, หน้า 12) หมายถึง ผู้ที่เดินทางมาเยือนซึ่งมีกำหนดไว้ว่าต้องพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน หรือพักอยู่ในสถานที่นั้นไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง โดยมีจุดประสงค์ของการมาเยือน คือ

1.1 เพื่อการพักผ่อน เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อสุขภาพ เพื่อการศึกษา การกีฬา และการประกอบศาสนกิจ

1.2 เพื่อการจัดดำเนินธุรกิจ การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย การปฏิบัติเกี่ยวกับครอบครัวและการประชุมต่างๆ

1.3 เพื่อเยี่ยมครอบครัว และญาติพี่น้อง

1.4 เพื่อราชการหรือการติดต่อกิจการของราชการ

1.5 เพื่อการประชุมสัมมนา

นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก) นักท่องเที่ยวประเภทแรก คือ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปไหนมาไหนโดยใช้เส้นทางที่ไม่ได้ใช้อยู่เป็นประจำวัน และการเดินทางนั้นต้องมีระยะทางไม่ต่ำกว่า 60 กิโลเมตร หรือออกไปนอกเขตภูมิสำเนาของตนเอง โดยมีกำหนดพำนักอยู่ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 60 วัน

ข) นักท่องเที่ยวประเภทที่สอง คือ นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourists) ซึ่งหมายถึงชาวต่างประเทศที่เดินทางมาพำนักในประเทศไทยครั้งหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 คืนและไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์มาพักผ่อน เยี่ยมญาติ ประชุม เป็นตัวแทนสมาคมหรือหน่วยงาน ติดต่อกิจการ

2) การตลาดการท่องเที่ยว

2.1 การตลาดการท่องเที่ยวก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเข้ามาท่องเที่ยวมากหรือน้อยนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการตลาดท่องเที่ยวว่าจะชักชวนจูงใจนักท่องเที่ยว ได้มากน้อยแค่ไหนโดยวิธีการที่สำคัญมี ดังนี้

ก) การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี เป็นต้น

ข) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ หมายถึงการให้การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย และ สื่อทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเชิญชวนกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวของตน

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resources) เป็นองค์ประกอบแรกของการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมา จึงต้องสามารถจูงใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ อาจโดยการปรับปรุงทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากขึ้น หรือการพยายามที่จะพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เกิดขึ้นมา มิฉะนั้นนักท่องเที่ยวอาจหันเหไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มักต้องการทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงาม มีคุณค่า และมีความเป็นธรรมชาติ

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งความหมายของทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง “สรรพสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเราทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีความงดงามและทรงคุณค่าจนกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม เปรียบเสมือนสินค้าทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้นักท่องเที่ยว”

ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ทะเล ถ้ำ น้ำตก หาดทราย เกาะ แก่ง ภูเขา ป่าไม้ ฯลฯ
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ ชนิดหนึ่ง แหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต และชนิดที่สอง แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และ ศาสนสถาน

4) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การบริการด้านขนส่ง บริการที่พักแรม บริการร้านค้าและภัตตาคาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ บริการร้านอาหารจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกด้านพิธีการเข้า ออกประเทศ และให้ความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5) การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิต

แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานบริการต่างๆ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เมื่อนักท่องเที่ยวมาใช้บริการและกลับบ้าน สิ่งที่เขาจะระลึกถึง คือ ความประทับใจของผู้ให้บริการ ดังนั้นควรจะมีการคำนึงถึงผู้ที่มีหน้าที่บริการนักท่องเที่ยว ให้มีลักษณะที่สุภาพ นอบน้อม ซื่อสัตย์ บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีจิตใจที่พร้อมจะบริการผู้มาใช้บริการอยู่เสมอ

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการจัดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อให้สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจอยู่ไม่คลาย ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา (Earth Summit Conference) ณ ประเทศบราซิลเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 (อ้างถึงในบุญเสริม จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึงการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด หรือจะเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมือง และชนบท”

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน จุลสารการท่องเที่ยว, 2538, หน้า 14) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การท่องเที่ยวรวมถึงการจัดการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมชาติวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ชนบทธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรม ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. ต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน บุญเสริม จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้นจะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น และนักท่องเที่ยวได้บรรลุปริโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น”

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ (2540, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ดังนี้ “การท่องเที่ยวที่มีได้ทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวให้หมดเปลืองหรือหมดไป เป็นการท่องเที่ยวที่ยังคงทรัพยากรที่ดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยวได้อย่างไม่มีวันหมดสิ้น”

จากความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก ที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรมชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย” หรือจะสรุปอย่างง่าย ๆ จากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวถึงหลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนซึ่งนักวิชาการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่ยั่งยืนตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวของโลก ไว้ดังนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable)

หมายถึงผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากร ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด จะต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึงการสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูนและเสริมสร้างไว้ให้มีมากเพียงพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่อย่างเหมาะสม ตัวอย่างการอนุรักษ์ป่าไผ่ เราสามารถเข้าไปตัดต้นไผ่ที่แก่สามารถใช้งานได้ หรือเก็บหน่ออ่อนไปกินเป็นอาหารได้ กอละ 2 - 4 ต้น โดยทิ้งหน่ออ่อนไว้กอละ 3 - 4 หน่อและปล่อยให้มันเติบโตต่อไปเป็นต้นแก่ เพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไปได้

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับการลดการก่อของเสีย (Reducing Over - consumption and Waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก กรณีที่จะสร้างอาคารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว จะต้องวางแผนก่อสร้างอาคารให้ได้รับแสงสว่างธรรมชาติมากที่สุด อาจใช้วัสดุโปร่งแสงประกอบเพื่อลดการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า การลดการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติและลดการใช้พลังงานไฟฟ้านั้น มีส่วนช่วยในการลดค่าใช้จ่าย หรือลดต้นทุนการผลิต ส่วนการลดการก่อของเสีย อาทิ ขยะปฏิภูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ซึ่งขยะแห้งอาจนำเข้าระบบการหมุนเวียนการใช้ (Reuse) การใช้ซ้ำ (Renew) และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ส่วนขยะเปียก อาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลาย เพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก การปีนหน้าผา เป็นต้น หรือหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดีอาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเที่ยววิวหรือควาย การทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครนักโบราณคดีขุดค้น ขุดแต่งแหล่งโบราณคดีโดยมีนักโบราณคดีสอนหลักการเบื้องต้นให้ เป็นต้น

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวมากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ๆ ในแต่ละตำบล อันเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน เพื่อการขยายฐานสร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่น

แบบองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานที่ร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน ร่วมประเมินผลการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนด้วย

7. หมั่นประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี ได้แก่ ชุมชนหรือประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน

8. การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การอบรมมัคคุเทศก์ และ ยุวมัคคุเทศก์หรือยุวทูตชุมชน

9. การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibly) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวข่าวสารการบริการการขาย ให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว ที่เป็นเอกสาร แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) ความจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่า รวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ การศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอเพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

หลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 10 ประการนี้ เป็นกรอบการปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวทุกรูปแบบได้ นีออน ศรีสมยง (2547) ได้กล่าวถึงความยั่งยืน

ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ สภาพความสมบูรณ์ของสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวพันระหว่างกัน การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งผลดี และผลเสียไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรายได้สู่ชุมชนช่วยให้คนท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเดินทางไป ขณะที่การท่องเที่ยวก็ก่อให้เกิดผลเสียก็คือก่อให้เกิดปัญหาโสเภณี ยาเสพติด ทำลายสภาพแวดล้อมโดยรอบ และทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเสื่อมลงก่อให้เกิดมลภาวะต่างๆ แต่ปัญหาเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น ถ้าทุกคนร่วมมือกันและช่วยกันพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไปในแนวทางของความยั่งยืน การพัฒนาสู่ความยั่งยืนนั้น ความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งความร่วมมือจากรัฐบาล ผู้ประกอบการ ชุมชน และนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน อันได้แก่การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

ในระยะแรกของการจัดทำแผนพัฒนาแลอนุรักษ์การท่องเที่ยวได้แปลความหมายของคำ Ecotourism ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีจุดประสงค์สื่อสารให้ประชาชนทุกระดับเข้าใจว่ารูปแบบของการท่องเที่ยว Ecotourism เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมายของคำ Ecotourism ใหม่ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงมีข้อกำหนดว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็น การท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนและประชาชนท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติตามแผนได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยวอื่นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับ คุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการท่องเที่ยวด้วย

การท่องเที่ยวใดที่มีองค์ประกอบทั้ง 4 ประการสมบูรณ์ ถือเป็น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จุดมุ่งหมายสูงสุด (Super Goal) ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ดี และ ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจุดมุ่งหมายเฉพาะในระยะแรกของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึง ประกอบด้วย

1. ให้มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่ เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยมีการกำหนดพื้นที่ที่ เหมาะสมในการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว

2. ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยว เพื่อรักษาระบบนิเวศอันเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมโดยรวม

3. ให้มีการจัดการที่ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตาม บทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนโดยมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันและมีการศึกษาร่วมกันอย่างมีระบบ ทั้งนี้ต้องมีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมที่เสมอภาคและเป็นธรรมชาติของประชาชนท้องถิ่น ในกระบวนการท่องเที่ยวในด้านการจัดการ กำกับดูแลและการประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน

ทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ประชาชนสามารถรักษาวิถีชีวิตที่ดี ชีวิตและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้วยความสมัครใจ

4. ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกลมกลืนกับทรัพยากร โดยคงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่ และมีบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ให้ความมั่นใจและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

5. ให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศชาวต่างชาติที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในประเทศอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างเหมาะสม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงกำหนดให้มีนโยบายหลักดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ ต้องมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษาสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5. ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนใน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการที่เหมาะสม

6. นำแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

7. สนับสนุนการศึกษา วิจัยและประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยแนะนำ ตักเตือน สร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

ยุวทูตหรือยุวมัคคุเทศก์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 912) ให้ความหมายของคำ “ยุว” ไว้ว่า รุ่น หนุ่ม

คำว่า ยุวมัคคุเทศก์ จึงหมายถึง มัคคุเทศก์รุ่นเยาว์หรือรุ่นเด็กที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และด้วยเหตุที่ปัจจุบันบทบาทของมัคคุเทศก์นอกเหนือจากการเป็นผู้นำเที่ยว ผู้ทำหน้าที่บรรยายอธิบายและเล่าเรื่องแล้ว มัคคุเทศก์ยังต้องทำหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรม ให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย

ความหมายของมัคคุเทศก์

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 มาตรา 3 ให้ความหมายของมัคคุเทศก์ว่า “ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน”

ชำนาญ ม่วงพิม (อ้างถึงใน พิมพรรณ สุจารินพงส์, 2549, หน้า 18) ให้ความหมายของ มัคคุเทศก์ว่า เป็นผู้ที่ทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ตลอดจนถึงแจ้งอธิบาย ตอบคำถามและอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์ จึงหมายถึง ผู้นำทาง ผู้ชี้ทาง ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Guide โดยนอกจากเป็นผู้นำทางแล้ว มัคคุเทศก์ยังมีหน้าที่อธิบาย ตอบคำถามและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมาของอาชีพมัคคุเทศก์ในประเทศไทยนั้น เริ่มแพร่หลายตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะเมื่อเกิดสงครามอินโดจีน ทำให้มีทหารชาวอเมริกันจำนวนมากเดินทางมาในประเทศไทย ทำให้เกิดการจ้างงานผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษมาเป็นมัคคุเทศก์ ในระยะแรกผู้เป็นมัคคุเทศก์คือผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่เมื่อนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาเยือนประเทศไทย ทำให้เกิดความต้องการมัคคุเทศก์เพิ่มขึ้น ประกอบกับมัคคุเทศก์คือผู้ที่ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวหากให้ข้อมูลผิดพลาดหรือเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจะทำให้ภาพพจน์ชื่อเสียงประเทศไทยเสียไปด้วย

ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) ในเวลานั้น ได้มีการจัดการอบรมมัคคุเทศก์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2504 เป็นครั้งแรก (ชำนาญ ม่วงทิม, 2541, หน้า 6 - 7)

บทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ที่พึงมีคือ การเป็นตัวแทนของชาติในการสร้างภาพพจน์ที่ดี และให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีรวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ ดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานอธิบายเรื่องราว สถานที่ แนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและมารยาทไทยที่ถูกต้อง รวมทั้งการดูแลเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย (เถกิง สวัสดิพันธ์, 2525, หน้า 258 - 260)

สิ่งสำคัญที่คนเป็นมัคคุเทศก์พึงมีคือการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่มีศิลปะ ซึ่งต้องมีศาสตร์และศิลป์ อีกประการคือการมีบุคลิกภาพที่ดี ประกอบการพูด (ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์, 2525, หน้า 283)

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า มัคคุเทศก์หมายถึง ผู้ที่จะพานักท่องเที่ยวไปชมสถานที่ท่องเที่ยว ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก อธิบายและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยปกติจะได้รับค่าตอบแทนจากนักท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยว

บุคคลที่ทำหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องสถานที่และบุคคล เช่น ผู้จัดหานักท่องเที่ยว ผู้จัดการเรือยานพาหนะรับส่ง ผู้ติดตามให้ความสะดวกในการเดินทางหรือล่าม ไม่ถือว่าเป็นมัคคุเทศก์ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

ในการการนำเที่ยว การอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่มัคคุเทศก์ต้องใช้ความรู้ ความสามารถหลายด้าน ทั้งความรู้เรื่องสถานที่ท่องเที่ยว

เทคนิคในการสื่อสารเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ไปได้รับทั้งความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินและเกิดความประทับใจในการเดินทาง

ปัจจุบันมัคคุเทศก์ไม่ได้ถูกมองเพียงแค่เป็นผู้พานักท่องเที่ยวไปในสถานที่ท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเพียงแค่นั้น แต่มัคคุเทศก์ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นทูตทางวัฒนธรรมของชุมชนและของประเทศ เพราะมัคคุเทศก์มีโอกาสใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว ได้พูดคุย ได้นำเสนอสิ่งที่ดึงดูดใจ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตต่างๆ ให้แก่ นักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของมัคคุเทศก์จึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวและชุมชนด้วย

ความสำคัญของมัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์เป็นคนที่มีความสำคัญต่อกระบวนการท่องเที่ยว ดังกล่าวมาแล้วว่า มัคคุเทศก์เป็นทูตทางวัฒนธรรมของชุมชนและของประเทศ ภาพลักษณ์ของชุมชนจะเป็นไปในทางบวกหรือลบขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของมัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยวจะอยากมาเที่ยวหรือไม่อยากมาเที่ยวอีกขึ้นอยู่กับความประทับใจในการต้อนรับของเจ้าบ้านหรือมัคคุเทศก์นั่นเอง

นอกเหนือจากการเป็นทูตทางวัฒนธรรมเป็นผู้ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจแล้ว มัคคุเทศก์ก็มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอีกด้วย

เป็นผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในทุกๆ ด้านทั้งสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตของคนในชุมชน มัคคุเทศก์จึงควรต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง และควรมีกระบวนการหาความรู้อย่างเป็นระบบ

1. เป็นผู้พานักท่องเที่ยวไปตามสถานที่ ที่อยู่ในรายการนำเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2. เป็นผู้ให้ความสะดวกสบายและปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ความสุขแก่นักท่องเที่ยวโดยการสร้างความเป็นกันเอง ความสนุกสนาน ด้วยการใช้นันทนาการต่างๆ ในขณะนำเที่ยว

บทบาทและหน้าที่ของมัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวอย่างมาก จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุด มัคคุเทศก์จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ไม่ให้สูญหาย

มัคคุเทศก์มีบทบาทและหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. บทบาทในฐานะตัวแทนของชุมชนและของประเทศหรือเป็นทูตวัฒนธรรม ซึ่งในบทบาทนี้ มัคคุเทศก์มีหน้าที่ดังนี้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน และประเทศชาติทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

2. บทบาทในฐานะผู้นำเที่ยว การจะปฏิบัติงานในหน้าที่นี้มัคคุเทศก์มีหน้าที่

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรายการนำเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวให้เข้าใจอย่างดี ถ้ามีข้อสงสัยต้องสอบถามเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด

2.2 ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ในระหว่างการท่องเที่ยวไปยังที่ต่างๆ มัคคุเทศก์ควรแจ้งข้อมูลทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะข้อห้าม ข้อปฏิบัติ เช่น ปฏิบัติตนเมื่อเข้าไปเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องไม่หักต้นไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า การเข้าชุมชนต้องไม่ละเมิดกฎระเบียบของชุมชน การกางเต็นท์พักแรม การส่งเสียงรบกวนบรรยากาศที่เงียบสงบ เป็นต้น

2.3 มัคคุเทศก์มีหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว แต่ต้องช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรม และตักเตือนอย่างละมุนละม่อม เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวปฏิบัติตนไม่เหมาะสม

2.4 สร้างบรรยากาศในการท่องเที่ยวให้สนุกสนาน เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจและสิ่งสำคัญมัคคุเทศก์ควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ในการใช้และดูแลทรัพยากรท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์ควรรำลึกไว้เสมอว่า การทำร้ายทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการทำร้ายต้นทุนหรือทรัพย์สินอันมีค่า การปล่อยให้นักท่องเที่ยวทำร้ายทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น ย่อมตัดหนทางหรืออนาคตในการท่องเที่ยว

นอกจากหน้าที่ดังกล่าวแล้ว มัคคุเทศก์ควรต้องมีความสามารถในด้านต่างๆ อีกหลายด้าน ดังนี้

1. ความสามารถด้านภาษา งานมัคคุเทศก์เป็นงานที่ต้องใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาพูดเป็นหลักการนำเสนอ มัคคุเทศก์จึงต้องมีความรู้ทางภาษาอยู่ในเกณฑ์ดี คือสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ หากเป็นมัคคุเทศก์ในท้องถิ่น ภาษาถิ่นถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่มัคคุเทศก์ควรนำมาใช้สื่อสารได้ในบางโอกาส

2. ความสามารถด้านวิชาการมัคคุเทศก์ ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ศาสนา ความเชื่อ อาหารการกิน การเมืองการปกครอง และอาชีพหลักของคนในชุมชน

3. ความรู้รอบตัวด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การเดินทาง สภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมอื่นๆ

4. ความสามารถด้านการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาด้านการท่องเที่ยวแต่ละจุด โดยต้องคำนึงถึงนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญที่สุด

5. ความสามารถในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสนุกสนาน ปลอดภัย มัคคุเทศก์ต้องมีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี เตรียมการนำเสนออย่างดีและสิ่งสำคัญต้องปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

6. ความสามารถในการจัดสรรเวลา ในการนำชมแต่ละจุดให้พอเหมาะ รวมทั้งเวลาถ่ายรูป ซื้อของที่ระลึกและพักผ่อน

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของยุวทูตชุมชน

1. รักษาความสะอาดและสุขนิยส่วนตัวไม่ให้นำรังเกียจ
2. แต่งกายสุภาพเรียบร้อยไม่ดูตูดหรือชอมช่อ
3. กิริยามารยาทสุภาพนุ่มนวล
4. แสดงความเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่
5. ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างพูด ช่างเจรจา ช่างเล่า ไม่บึ้งตึง
6. ตรงต่อเวลา และควบคุมนักท่องเที่ยวให้ตรงต่อเวลาด้วย เพื่อให้ไม่ให้รายการนำเที่ยวคลาดเคลื่อน การผิดเวลาถือเป็นมารยาทที่เลวของชาวตะวันตก
7. รู้จักกล่าวคำขอโทษหรือเสียใจให้เหมาะกับโอกาส
8. ดูแลนักท่องเที่ยวให้ทั่วถึง ตรวจสอบความครบถ้วนของนักท่องเที่ยวให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทางทุกครั้ง และนัดหมายเวลาให้เข้าใจตรงกัน ดูแลความพร้อมของนักท่องเที่ยวก่อนมีการบรรยาย

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของยุวทูตชุมชน

1. ทะเลาะกับนักท่องเที่ยว หรือกล่าวคำตำหนิ หรือประชด
2. เอาใจใส่นักท่องเที่ยวแบบไม่เสมอหน้ากัน
3. เล่าเรื่องส่วนตัวหรือบ่นความทุกข์ยากให้นักท่องเที่ยวฟัง
4. หวังประโยชน์จากร้านค้า ทำให้นักท่องเที่ยวต้องซื้อของแพง

5. ตะโกน ตบมือดังๆ เรียกนักท่องเที่ยว
6. ชักจูงนักท่องเที่ยวทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย
7. ทิ้งนักท่องเที่ยวไปทำกิจกรรมส่วนตัว ในระหว่างที่ปล่อยให้

นักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อของ

ยุวทูตในชุมชน

การเดินทางไปในท้องถิ่นใดๆ นั้น มีคัคเทศก์ที่จะช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี คือมีคัคเทศก์ในท้องถิ่น (Local Guide) ซึ่งในที่นี้หมายถึง ยุวทูตในชุมชนที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ยุวทูตในชุมชนเป็นความหวังของนักท่องเที่ยวว่าจะเป็นผู้ช่วยเหลือเขาได้อย่างดีที่สุด ดังนั้น ยุวทูตในชุมชนต้องสามารถตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยว โดยต้องสร้างคุณสมบัติที่ดี ดังนี้

1. ยุวทูตในชุมชนต้องชำนาญทาง ห้ามพานักท่องเที่ยวหลงทางโดยเด็ดขาด
2. ยุวทูตในชุมชนต้องสามารถเผยแพร่ความรู้ของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ
3. ยุวทูตในชุมชนควรกล้าแสดงออกในการถ่ายทอดข้อมูล
4. ยุวทูตในชุมชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในขณะเดินทาง
5. ยุวทูตในชุมชนต้องมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองอย่างจริงใจ

จรรยาบรรณของมัคคุเทศก์

จรรยาบรรณ คือ สิ่งอันพึงประพฤติปฏิบัติ มัคคุเทศก์ควรปฏิบัติให้สมกับที่ได้รับว่าเป็นทูตวัฒนธรรม ดังนี้

1. ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ มัคคุเทศก์ที่ดีต้องไม่ทอดทิ้งนักท่องเที่ยวให้เผชิญกับปัญหาตามลำพัง หรือปล่อยให้พลละเลยนักท่องเที่ยว
2. ต้องซื่อสัตย์สุจริต อย่าทำให้นักท่องเที่ยวเสียประโยชน์เพราะความโลภของตัวเอง เช่น นำนักท่องเที่ยวไปซื้อสินค้าจากร้านที่ได้ค่านายหน้าสูงๆ โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้า

3. ต้องปฏิบัติตนต่อนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพ อย่าตะโกน อย่าแสดงอาการโกรธ เบื่อหน่าย กรวดแก๊วเอาแต่ใจ เมื่อนักท่องเที่ยวผิดเวลาหรือทำอะไรไม่ถูก อย่ารับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มกับนักท่องเที่ยวโดยไม่ได้รับเชิญ

4. พึงระวังในการที่จะก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปฏิบัติตนต่อนักท่องเที่ยวเสมอทั้ง จงอย่าบริการใครคนใดคนหนึ่งมากเกินไปจนทำให้เกิดความขัดแย้ง ระวังอย่าพูดหรือแสดงอาการที่จะทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อนักท่องเที่ยว

5. พึงเข้าใจว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อหาความสุข สนุกสนานจากการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ต้องตอบสนองความต้องการนั้น อย่างนำสิ่งทุกขหรือไม่สบายใจมาเล่าให้นักท่องเที่ยวฟัง

2.1.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง หลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งแบ่งเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษต่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ รวมถึงการจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมวิชาการ (2545ค) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นว่ามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์มีสมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนถนัดนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและบริโภค มีค่านิยมในการเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทักษะการรวมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่นักรวมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 8 – 12) ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น ได้กำหนดหลักสูตรออกเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน คือ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 และช่วงชั้นที่ 4 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

2. สาระการเรียนรู้ ได้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ โดยสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วยภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องให้เป็น

หลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานทางความคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วยสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ ไว้แล้ว ส่วนกลุ่มภาษาต่างประเทศมีการกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น สำหรับผู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและตอบสนองศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกได้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจ การพัฒนาที่สำคัญคือการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

4. มาตรฐานการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 2,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 – 6 ชั่วโมง และ
ช่วงชั้นที่ 4 มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 14 – 16) ได้กำหนดว่า
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานในการพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงชั้น
ทุกกลุ่มเป้าหมาย สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ โดย
กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้างๆ ไว้โดยได้คำนึงถึงสภาพต่างๆ
และบริบทของสถานศึกษานั้นๆ แต่ทั้งนี้สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่ม
สาระให้ครบถ้วนทั้ง 8 กลุ่มสาระ ที่เหลือจากนั้น สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้
เพิ่มเติมให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล ได้โดยเลือกจากสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่มสาระ ซึ่งกระทำได้ในช่วงชั้นที่ 2 3
และ 4 โดยมีจุดเน้นในแต่ละช่วงชั้นดังนี้คือ

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 (การศึกษาภาคบังคับ) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนา
คุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐาน การอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ
การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสารและพื้นฐานการเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุล
ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 (ช่วงชั้นสุดท้ายภาคบังคับ) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเริ่มสำรวจ
ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล พัฒนา
ความสามารถ ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งความรู้
ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพ
ส่วนตน ชุมชน มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบ
วิชาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 มุ่งปลูกฝังความรู้ความสามารถและทักษะในวิทยาการและ
เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและ
การประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและ
ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้
ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนในด้านวิชาการและ
วิชาชีพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญแห่งการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยแสดงความก้าวหน้า หรือพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน การประเมินระดับสถานศึกษาเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 40 – 42)

2.1.4 หลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545ข, หน้า 29 – 49) ได้เสนอแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ น่าสนใจพอสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

สถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาสมควรที่จะต้องปรับตัวตนเองไปในทิศทางใด หลักสูตรจะเป็นอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษานั้น ต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชนนั้นๆ ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษา พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายปฏิบัติการและการติดตามผลและการจัดทำรายงานผลความก้าวหน้า

2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

จากข้อ 1 สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

การจัดทำสาระหลักสูตรประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและให้สอดคล้องกับสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระการเรียนรู้ ให้สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการชุมชน

3.2 การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี รายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีรายภาค

3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี สำหรับช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 กำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ในส่วนช่วงชั้นที่ 4 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาคและกำหนดหน่วยกิตให้เหมาะสม ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามที่กล่าวมาแล้วเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชาโดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชา จำนวนเวลา หรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ สำหรับชื่อรายวิชานั้นทางสถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้นๆ

4. การออกแบบการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอน ควรใช้หลักวิธีการ และกระบวนการที่หลากหลาย โดยผู้สอนต้องพิจารณาถึงความสามารถเฉพาะบุคคลเป็นหลัก วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคคลแต่ละประเภท ความสนใจ และความสามารถที่หลากหลาย ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้จึงต้องใช้รูปแบบที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้จากธรรมชาติ เป็นต้น

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาที่สำคัญคือ การพัฒนาแบบองค์รวม ครอบคลุมด้านได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

บทบาทและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น ควรมีบุคคลเหล่านี้เข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ครูผู้สอน
3. ผู้เรียน
4. ผู้ปกครอง
5. ประชาชน
6. ชุมชน
7. คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สถานศึกษา
8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545ข, หน้า 59 – 64) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการนิเทศ

ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วยกระบวนการ 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการบริหารหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในภารกิจต่างๆ ที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ คือการสร้าง เครื่องมือสำรวจสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา คณะผู้นิเทศก์และ บุคลากรหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาร่วมกันสรุปสภาพการดำเนินการบริหาร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในแต่ละภารกิจ

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานบริหารหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากที่ถูกนิเทศ และบุคลากรหลักได้ดำเนินการนิเทศพัฒนาคุณภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตร ประมาณ 2 เดือน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการประเมิน เป็นการสรุปสภาพการดำเนินงานของ สถานศึกษาหลังจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ร่วมกันเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามแผนและได้มีการประเมินผลเก็บข้อมูลต่างๆ เรียบร้อยแล้ว

2.1.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

นิยาม ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
มีผู้ให้นิยามความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdoms) ไว้อย่างมากมาย ซึ่งพอที่จะรวบรวมไว้ได้ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือมรดกความรู้ และประสบการณ์ของชาวบ้านที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข โดยได้รับการถ่ายทอดสั่งสมกันมา ผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย (อังกูล, 2535)

นอกจากนี้แล้วในมุมมองของประเวศ (2536) นั้นเห็นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นรายวิชาที่เราเรียน แต่เป็นการเชื่อมโยงกันทุกรายวิชา ทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษาและวัฒนธรรมจะผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน

ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงสาระ ข้อมูล วิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดระเบียบ แก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนหรือท้องถิ่นหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึง มรดกความรู้ ประสบการณ์ของชาวบ้านที่เกิดจากการสั่งสม เรียนรู้มาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งได้อย่างกลมกลืนกับสภาพสังคม ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในชุมชนนั้นๆ โดยมีลักษณะการพัฒนาตนเองไปตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงโดยมีการผสมกลมกลืนกันจนไม่สามารถแยกออกได้ว่าเป็นศาสตร์สาขาใด แต่ทั้งนี้ก็เพื่อความผาสุกแห่งการดำเนินชีวิต

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 17 – 18) ได้สรุปลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 7 ประการคือ

1. ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
2. ภูมิปัญญาไทยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวม หรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5. ภูมิปัญญาไทยเป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่างๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการแลกเปลี่ยน เพื่อการปรับสมดุลในการพัฒนาสังคมตลอดเวลา

นอกจากนี้แล้วได้ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกันมากมาย แต่มีจุดร่วมกันดังนี้

สัญญา (2534, หน้า 25) ได้จำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาเป็นความรู้ เป็นข้อมูล เป็นเนื้อหาสาระ เช่น ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์เกี่ยวกับครอบครัว
2. ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของสังคม โดยอาจยังไม่ชัดพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่องสวรรค์ นรก ตายแล้วไปไหน
3. ภูมิปัญญาคือความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหา เช่นความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว
4. ภูมิปัญญาทางวัตถุเช่นบ้าน เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีความสะดวกสบายตามสภาพ
5. ภูมิปัญญาทางพฤติกรรม เช่นการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติตัวของบุคคลต่างๆ ในครอบครัว จนทำให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้

อาภรณ์ (2548, หน้า 40) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ได้อย่างน่าสนใจ คือ

1. มีลักษณะเป็นรูปธรรม ได้แก่ วัตถุและการกระทำทั้งหลาย เช่น การเกษตร ทัศนกรรม ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น

2. มีลักษณะเป็นนามธรรม คือความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา การป้องกันปัญหา รวมทั้งการสร้างความสุขให้กับชีวิต

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การที่ชนชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ อยู่รอดมาได้จนทุกวันนี้ เพราะคุณค่าอันเป็นพื้นฐานแห่งการดำเนินชีวิต สามารถรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กับผู้คนในสังคมเดียวกัน และกับสังคมอื่นๆ ความสมดุลดังกล่าวยังคงอยู่และถ่ายทอดสืบต่อกันมา บางส่วนอาจหายไป แต่มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นแทน การถ่ายทอดสืบสานมีทั้งทางตรงและทางอ้อม (อาภรณ์, 2548, หน้า 43)

ซึ่งปฐม (2538, หน้า 34 – 35) ได้สรุปลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การสืบทอดความรู้ในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพของหมู่บ้านที่ทำกันแทบทุกหลังคาเรือน อาจเป็นอาชีพรองจากการทำไร่ ทำนา เช่น จักสาน ทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งสมาชิกของชุมชน ได้คลุกคลี คุ่นเคยมาแต่เด็ก ภายใต้การดำรงชีวิตประจำวัน

2. การสืบทอดภายในครัวเรือน เป็นการสืบทอดความรู้ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัว เช่น ความสามารถในการรักษาโรค งานช่างศิลป์ งานช่างฝีมือ ความรู้ด้านพิธีกรรมต่างๆ ความรู้เหล่านี้จะถ่ายทอดภายในครอบครัวและเครือญาติ บางอย่างมีความหวงแหน และเป็นความลับของตระกูล

3. การฝึกจากผู้รู้ ผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นการถ่ายทอดที่ผู้สนใจไปขอรับการถ่ายทอดวิชาการ ผู้รู้อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ หรืออาจอยู่นอกชุมชนก็ได้ เช่น ช่างโบสถ์ ช่างลายไทย หมอตำแย เป็นต้น

4. การฝึกฝนและค้นคว้าด้วยตนเอง อาชีพและความชำนาญหลายอย่างเกิดขึ้นด้วยการคิดค้น ดัดแปลง และพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง แล้วถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน เช่น การแกะสลักหิน เป็นต้น

5. ความรู้ ความชำนาญที่เกิดขึ้นจากความบังเอิญหรือสิ่งลึกลับ เป็นความรู้บางอย่างที่เกิดขึ้น โดยตนเองไม่ได้สนใจหรือไม่ได้คาดคิดมาก่อน มีวิญญานหรืออำนาจลึกลับเข้ามาสิง มาบอก ทำให้มีความสามารถในการรักษาโรคได้

จากแนวความคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การถ่ายทอดหรือการส่งทอดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจที่ได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป ด้วยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ภายในชุมชน ครอบครัว จากผู้อื่น หรือจากการศึกษาทดลองค้นคว้าด้วยตนเอง หรือความบังเอิญที่ทำให้ค้นพบแล้วสามารถปรับนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างผาสุก โดยวิธีการถ่ายทอดในเชิงลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ภาษาเขียน และไม่ใช้ลายลักษณ์อักษร ก็เป็นได้

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ในปัจจุบันนี้สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาต่างๆ จึงต้องอาศัยบุคคลในท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยสถานศึกษาต้องศึกษาถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม หรือชุมชนที่แท้จริง ในท้องถิ่นของตนเองมีภูมิปัญญาท้องถิ่นใดบ้างที่ต้องการถ่ายทอดให้บุคคลรุ่นหลังๆ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมในภายภาคหน้า มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ที่ต้องการ โดยการพัฒนาหลักสูตรอาจทำได้ 2 วิธีการใหญ่ๆ คือ

1. การพัฒนาโดยการสอดแทรกเข้าไปอยู่ในหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ของสถานศึกษานั้นๆ ใน 8 กลุ่มสาระวิชา โดยอาจเลือกบูรณาการไปในกลุ่มสาระวิชาใดๆ ก็ได้ที่เหมาะสม

2. การพัฒนาขึ้นมา เป็นหลักสูตรเฉพาะด้านโดยไม่อ้างอิงกับหลักสูตรแกนกลาง โดยจัดเป็นหลักสูตรเฉพาะทางที่สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาของตนเอง

สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นดังนี้ คือ

จากแนวคิดของรัตนะ (2535, หน้า 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 2 วิธีการคือ

1. ครูเป็นผู้ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอน โดยครูทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปราชญ์ท้องถิ่น ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาหลักสูตรแล้ว

2. ประชาชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

แต่สำหรับผู้วิจัยแล้วนั้น ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะมีวิธีการที่ 3 เพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผลมากยิ่งขึ้นคือ

3. ความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน กับประชาชนท้องถิ่น ร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน โดยต่างฝ่ายต้องช่วยเหลือและปรึกษาหารือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการถ่ายทอดความรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถเฉพาะด้านที่ตนเองมีอยู่ ได้แก่ ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการควบคุมในการจัดการเรียนการสอน การให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนอันได้แก่ เนื้อหาที่เป็นสาระหลักของภูมิปัญญานั้นๆ ส่วนประชาชนท้องถิ่นทำหน้าที่ในการสอนทักษะ และกระบวนการที่ตนเองได้ฝึกมาอย่างชำนาญ

สำหรับกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนนั้น Michaelis (1972, p. 446) ได้กล่าวถึงวิธีการดังนี้

1. การนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. การจัดทัศนศึกษา

3. เชิญผู้มีความชำนาญมาบรรยายสาธิต

4. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ชำนาญเฉพาะด้านในท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวทางการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สามารถสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้คือ

1. เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ประชาชนท้องถิ่น ให้มีการช่วยเหลือและมีบทบาทในการจัดการศึกษาของชุมชนนั้นๆ ได้เต็มตามศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้แก่นักเรียนหลังจากที่เรียนจบไปแล้วนั้นสามารถนำความรู้ที่ตนเองมีอยู่ไปใช้ในการดำรงชีวิตภายในชุมชนของตนเองได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ

2.1.6 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542 ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียงแปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้นไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และโดยท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะปรับปรุงหรือไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกดีขึ้น นอกจากนี้แล้วในวารสารชัยพัฒนา ได้อัญเชิญ พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม ที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป

ภูมิหลังของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หรือ Sufficiency Economy เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ของประชาชนในทุกๆระดับ รวมถึงระดับรัฐบาลในการพัฒนาและบริหารประเทศ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำ เป็นแนวทางแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้ อย่างมั่นคง และยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรอง พระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันไปกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ มีปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

หลักพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ด้วยกัน 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย วิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียง (Sufficiency) จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กันดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เจือปนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในชั้นปฏิบัติ

4.2 เจือปนไขคุณธรรม ที่จะเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและสามารถพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

2.1.7 จังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติและความเป็นมา

กาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดี บ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่ของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรม ประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2336 โดยท้าวโสมพะมิตร ได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล แล้วมาตั้งบ้านเรือนอยู่แม่น้ำริมปาว เรียกว่า “บ้านแก่งสำโรง” แล้วได้นำเครื่องบรรณาการ เข้ามาถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” หรือ “เมืองน้ำดำ” ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล “กาฬ” แปลว่า ดำ “สินธุ์” แปลว่า น้ำ กาฬสินธุ์ จึงแปลว่าน้ำดำ

อาณาเขต

ทิศเหนือ จดจังหวัดอุดรธานี และสกลนคร

ทิศใต้ จด จังหวัดร้อยเอ็ด และมหาสารคาม

ทิศตะวันออก จด จังหวัดร้อยเอ็ด มุกดาหาร

ทิศตะวันตก จด จังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี

กาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 519 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอยางตลาด อำเภอ กมลาไสย อำเภอ สหัสขันธ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอท่าคันโท อำเภอเขาวง อำเภอห้วยเม็ก อำเภอคำม่วง อำเภอหนองกุงศรี อำเภอนามน อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอร่องคำ กิ่งอำเภอสามชัย และกิ่งอำเภอนาคู

คำขวัญประจำจังหวัด

ฟ้าแดดสูงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา

ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี

ประชากร

จากการสำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2549 มีประชากรทั้งสิ้น 1,013,590 คน จำนวนครัวเรือน ประชากรหญิง 508,831 คน

การศึกษา

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 1,097 แห่ง มีครู อาจารย์ 10,661 คน มีระบบการศึกษา 2 ระบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 770 แห่ง และการศึกษานอกระบบโรงเรียน 327 แห่ง

กรอบแผนยุทธศาสตร์จังหวัดกาฬสินธุ์

วิสัยทัศน์

มุ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารคุณภาพ ปลอดภัยชั้นนำ ภายในปี พ.ศ. 2551 ด้วยการทำการเกษตรที่ดี การเป็นเมืองน่าอยู่ และการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

พันธกิจ

ข้อที่ 3 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้และการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์

ข้อที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาคนให้ครบ 4 มิติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและการออกแบบ เสริมสร้างเมืองให้น่าอยู่ ชุมชนแข็งแรง ครอบครัวอบอุ่น ศิลปวัฒนธรรมดีงาม โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การวิจัย การพัฒนา และออกแบบ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนกาฬสินธุ์

ข้อที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว พัฒนาพิพิธภัณฑ์ อุทยานและแหล่งท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ให้หลากหลาย

2.1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มงานวิจัยออกเป็น 5 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

3) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน และ 5) งานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

พูนสุข และคณะ (2546) ได้ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์แบบพหุวิทยาการร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ตรัง โดยเน้นการสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ หรือ Integrated Curriculum ตามแนวทางการพัฒนาของไพการ์ตี (1991, p. 14) ไว้ 10 รูปแบบ ซึ่งสามารถจัดได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

กลุ่มที่หนึ่ง คือ การบูรณาการในสาขาวิชาเดียวกัน (Within Single Disciplines) มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่แยกออกจากกันเป็นส่วน (Fragmented Model) รูปแบบเชื่อมโยง (Connected Model) และรูปแบบที่ซ้อนกัน (Nested Model)

กลุ่มที่สอง คือ การบูรณาการต่างสาขาวิชา (Across Several Disciplines) ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการเรียงลำดับ (Sequenced Model) รูปแบบการมีส่วนร่วม (Shared Model) รูปแบบการโยงใย (Webbed Model) รูปแบบร้อยด้าย (Threaded Model) และรูปแบบการบูรณาการ (Integrated Model)

กลุ่มที่สาม คือ การบูรณาการภายในตัวผู้เรียน และการประสานกันระหว่างผู้เรียน (Within and Across Learners) ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ขยายให้ใหญ่ขึ้น (Immersed Model) และรูปแบบเครือข่าย (Networked Model)

วิธีการพัฒนาหลักสูตรนั้นได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลจากครูผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กิ่งฟ้า และคณะ (2546) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะได้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้สำหรับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และความพร้อมของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อความรู้จากการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กระบวนการวิจัย เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก Key Informants 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครูผู้สร้างหลักสูตร และครูผู้ใช้หลักสูตร โดยการสัมภาษณ์สนทนา

กลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนให้ได้ข้อวิพากษ์ (Critical Analysis) ที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการนำเสนอข้อแลกเปลี่ยนแต่ละกลุ่ม สรุปเป็นข้อตกลง และข้อเสนอแนะซึ่งคณะผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร โดยทำตามขั้นตอนดังนี้

1. การเริ่มต้นนำเสนอข้อมูลวิจัยในระยะแรก
2. การใช้ข้อคำถามจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม และอภิปรายแลกเปลี่ยนโดยในกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สร้างหลักสูตร ครูผู้ใช้หลักสูตร นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยของโครงการ อภิปรายตามประเด็นของข้อคำถาม และแลกเปลี่ยนตกลงเป็นข้อสรุปของกลุ่ม
3. การนำเสนอผลการประชุมข้อวิพากษ์ของกลุ่ม
4. การอภิปรายทั่วไปและแลกเปลี่ยน แล้วนำไปสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาพัฒนาหลักสูตรในภาคปฏิบัติ
5. การยืนยันความเชื่อถือของข้อมูล โดยส่งกลับไปให้ทางกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นและแก้ไข
6. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อความรู้ที่ได้จากข้างต้นและประมวลผล
7. การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สุนีย์ และคณะ (2546) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น (การปฏิรูปโรงเรียนและกระบวนการเรียนรู้) โดยยึดแนวคิด การพัฒนาหลักสูตรที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการจัดห้องเรียนและการจัดการเรียน การสอนแบบรวมชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียน การสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น 3) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น 4) เพื่อศึกษาพัฒนาการของนักเรียนในทัศนะของครู และความสามารถทางภาษาและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ของโรงเรียนรวมชั้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 11 คน ครู 66 คน นักเรียน 1,109 คน ในปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนรวมชั้น 11 แห่ง ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูและผู้บริหาร ในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ระยะที่ 2

การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น และระยะที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยสรุปว่า 1) มีการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้วิชาและหน่วยการเรียนรู้แบบหัวเรื่อง จัดทำแผนการสอนและกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายสำหรับโรงเรียนรวมชั้น โดยครูและผู้บริหารได้ร่วมกัน พัฒนาซึ่งได้รับการปรึกษาจากคณะผู้วิจัย และท่านที่ปรึกษาโครงการวิจัย 2) ครูและผู้บริหารเห็นว่าหลักสูตรรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ 3) นักเรียนรวมชั้นมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน่าพอใจ ส่วนความสามารถทางภาษาไทยด้านการเขียนเรื่อง ยังมีอยู่หลายโรงเรียนที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข 4) ครูแสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนรวมชั้นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนรวมชั้น เพราะมีความสุขและสนุกกับการเรียน

Luka (2004) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อการออกแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษ เฉพาะกิจ สำหรับนักศึกษาวิชาเอกการท่องเที่ยวแห่งมหาวิทยาลัยลัตเวีย ประเทศสาธารณรัฐลัตเวีย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงบทบาทของภาษาอังกฤษเฉพาะกิจที่กำลังมีบทบาทและทวีความเข้มข้นขึ้นในโลกแห่งธุรกิจเนื่องด้วยประเทศลัตเวียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป และเดิมเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียตรัสเซีย ซึ่งภาษาที่ใช้คือภาษารัสเซีย ส่วนภาษาอังกฤษนั้นอยู่ในฐานะภาษาต่างประเทศด้วยความเจริญดังกล่าว ประชาชนชาวลัตเวีย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารทางการค้า ตลอดจนงานด้านการท่องเที่ยว การผลิตบุคลากรที่จะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา แต่ด้วยความต้องการเร่งด่วนที่จะผลิตบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับติดต่อสื่อสารได้ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนานเกินไป จึงก่อให้เกิดแนวความคิดของการสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) เข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของประเทศ และได้ทำการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร ESP ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาทางการท่องเที่ยว นั้นต้องเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) ซึ่ง ได้แก่ ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

2. หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้น ควรมีรูปแบบที่เป็น Project work และ Problem Solving Tasks เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. หลักสูตรภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (ESP) นั้น ควรเป็นการศึกษาแบบ Task – Based เนื่องจากต้องใช้ในสถานการณ์ต่างๆ จริง

อาภรณ์ แก้วมหิทธิ (2548) ได้ทำการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการ มีการปฏิบัติและปัญหาในระดับปานกลางถึงมาก 2) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีการปฏิบัติในระดับปานกลางถึงมาก มีปัญหาในระดับมากที่สุด 3) ด้านงบประมาณ มีการปฏิบัติและปัญหาในระดับปานกลางถึงมาก 4) ด้านบุคลากร มีการปฏิบัติและปัญหาในระดับปานกลางถึงมาก 5) ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติในระดับปานกลางถึงน้อย มีปัญหาในระดับมากที่สุด

อังกุล (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่ได้นำภูมิปัญญาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในลักษณะของการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม ด้วยวิธีการเชิญภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นช่างฝีมือ หรือช่างเทคนิคชาวบ้านมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนปัญหาที่พบคือการไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านนโยบาย และการนิเทศติดตาม

ประกอบ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้คำนึงถึงผู้เรียน หลักสูตร เนื้อหาวิชา และคุณสมบัติภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชั้นดำเนินการสอนโดยใช้วิธีการสาธิต แบ่งกลุ่ม การประเมินโดยการสังเกตระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งปัญหาที่พบ คือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติมีไม่เพียงพอ ประชาชนท้องถิ่นไม่ค่อยมีเวลาและขาดทักษะ ขาดประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้

อุไรวรรณ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 4 กลุ่ม โดยนำศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีมาใช้มากที่สุด รองลงมาคือ คติ ความเชื่อ หลักการพื้นฐานที่ยึดหลักการ

พึ่งตนเอง สำหรับเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความรู้

ทัศนีย์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี การนำเนื้อหา แหล่งความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนวิชาสังคมในภาพรวมมีการสนับสนุนในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่พบคือ เจ้าของ ภูมิปัญญาบางคนขาดทักษะในการถ่ายทอด คนในท้องถิ่นไม่ร่วมมือกัน โรงเรียนขาด การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณในการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการเรียน การสอน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ ข้างต้น พอสรุปได้ว่า

กลุ่มที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรมีกระบวนการและวิธีการตาม ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร จากแหล่งข้อมูลที่ สำคัญได้แก่ ชุมชน สังคม ผู้สอน ผู้เรียน เป็นต้น 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน และ 3) การทดลองใช้และ นิเทศติดตามการใช้

กลุ่มที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตร พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการพัฒนา หลักสูตร และพบว่ามีปัญหาในด้านต่างๆ คือไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ประชาชนชาวบ้านขาดทักษะกระบวนการถ่ายทอดความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ

กลุ่มที่ 3 และ 4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอน นั้นมีการกระทำ แต่ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอน ผู้บริหาร ขาดความเข้าใจต่อแง่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้การจัดการเรียนการสอน ไม่สัมฤทธิ์ผล

จากข้อสังเกตที่ได้รับจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด พบว่า งานวิจัยทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการนำหลักสูตรไปใช้และ เป็นการศึกษาศึกษาเพียงสภาพปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่มีงานวิจัยชิ้นใด ที่เป็นงานวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้พัฒนาหลักสูตร มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อการพัฒนา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยบุคคลหลายๆ

ฝ่ายในท้องถิ่นเข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของชุมชน

งานวิจัยด้านการท่องเที่ยว

มณีวรรณ ผิวนิ่ม และปรารธนา จันทุพันธ์ (2546) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถีชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มุ่งทำความเข้าใจถึงผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนหลังจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำในพื้นที่ ตลาดน้ำที่เลือกศึกษาในครั้งนี้ คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ราชบุรี และตลาดน้ำตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาถึงพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำทั้งสองแห่ง จากประวัติชุมชนและกระบวนการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยว พบว่าตลาดน้ำดำเนินสะดวกพัฒนามาจากตลาดขายของทางน้ำของชาวบ้านในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียง ไปสู่การเป็นตลาดเพื่อนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงเวลาประมาณ 30 ปี เริ่มจากมีนักท่องเที่ยวเข้าไปพบแล้วบอกกันต่อๆ ไป ต่อมาเมื่อการคมนาคมทางบกเจริญขึ้น การค้าขายทางน้ำในตลาดของชุมชนลดน้อยลงจนเกือบจะหมดไป แต่มีนายทุนจากภายนอกที่ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาพัฒนารูปแบบตลาดเสียใหม่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างชาติ โดยเน้นกิจกรรมการลงเรือชมคลองและการขายของที่ระลึก มีข้อตกลงกับบริษัททัวร์ให้นักท่องเที่ยวมาแวะที่ตลาดน้ำเพียงช่วงสั้นๆ ก่อนจะเดินทางต่อไปที่อื่น

ส่วนตลาดน้ำตลิ่งชันไม่ใช่ตลาดดั้งเดิมของชาวบ้าน เริ่มต้นจากการสร้างตลาดใหม่ขึ้นริมน้ำในที่ดินของราชการ เพื่อเป็นแหล่งขายสินค้าทางการเกษตรสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนเมื่อปีพ.ศ.2530 ได้ตั้งคณะทำงานที่มาจากชาวบ้านในพื้นที่ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารงานในตลาดน้ำโดยเฉพาะใช้ชื่อว่าประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ในระยะหลังได้พัฒนามาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ มีเรือและแพขายอาหารในน้ำ บนบกมีการขายอาหาร ผัก ผลไม้และพันธุ์ไม้จากสวน ตลอดจนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ดนตรีและรำไทย ช่วงหลังมีการเพิ่มกิจกรรมจัดเรือเที่ยวชมคลอง การนวดฝ่าเท้าและการร้องเพลงคาราโอเกะเข้ามาด้วย

การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองแห่งทั้งในด้านบวกและลบ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทำให้เกิดปัญหาการแออัดของการคมนาคม ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางเสียงและอากาศ แต่มีส่วนทำให้มีการปรับปรุงพื้นที่และสาธารณูปโภคในชุมชนให้ดีขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ไม่ต้องไปหางานนอกชุมชน มีทางเลือกด้านอาชีพเพิ่มขึ้นที่ตลาดน้ำตลิ่งชันการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกชุมชน แต่ที่ตลาดน้ำ

ดำเนินสะดวกทรายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ประกอบการรายใหญ่จากนอกชุมชน ผลกระทบทางสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะในตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่มีนักท่องเที่ยวมากและผลประโยชน์สูง มีความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันและระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชนที่ถูกกีดกันด้านการค้า มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวในการขายสินค้าและให้บริการ ผลกระทบทางวัฒนธรรมเป็นไปในทางบวกเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งตัว กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน

ศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำยังมีอยู่มาก เพราะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่เหมือนที่อื่น เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ คนในชุมชนทั้งสองยังต้องการให้มีการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำต่อไป และเห็นว่าสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกาวางแผนและดำเนินการ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตลาดน้ำในอดีตและปัจจุบัน สร้างกิจกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอวิถีทางวัฒนธรรมของวิถีชีวิตริมคลองมากกว่าจะเน้นด้านการขายของอย่างเดียว

สุนิสา โพร้เตี้ย (2534) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาการของชุมชนหัวหินอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหัวหิน ผลจากการศึกษาพบว่า

ชุมชนหัวหินมีบทบาททางการท่องเที่ยว หลัง จากมีการเดินรถไฟสายใต้ถึงชุมชนแห่งนี้ในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวตากอากาศของเจ้านายชั้นสูงในระยะแรกและเป็นที่ยอดนิยมของบุคคลทั่วไปในเวลาต่อมา ในช่วงแรกมีการกระจุกตัวของชุมชนอยู่บริเวณริมหาดและสถานีรถไฟ และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามแนวชายฝั่งทะเล ส่วนชุมชนดั้งเดิมยังเป็นชุมชนเกษตรกรรมและมีศูนย์กลางการค้าและบริการ อยู่ที่ตลาดต้นมะขาม หลังจากที่มีการสร้างตลาดฉัตรไชยและมีถนนเพชรเกษม ตัดผ่านพื้นที่ในเวลาต่อมา ทำให้ชุมชนหัวหินมีการขยายตัวออกมาทางด้านถนนเพชรเกษม โดยมีศูนย์กลางการค้าและบริการอยู่ที่ตลาดฉัตรไชย ปัจจุบันชุมชนหัวหินยังเติบโตและมีความสำคัญด้านการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบริเวณชายหาดมีการก่อสร้างอาคารสูงเพื่อเป็นที่พักตากอากาศ ขณะเดียวกันทำให้บริเวณชุมชนศูนย์กลาง มีการกระจุกตัวหนาแน่นมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางด้าน สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ความสับสนของการใช้ที่ดิน การจราจรแออัด และการขาดแคลนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในอนาคตเพื่อให้ชุมชนหัวหิน

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวตากอากาศ แบบสงบของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีความพร้อมในด้านการบริการมากที่สุด จึงควรมีการวางแผนการใช้ที่ดิน สาธารณูปโภคสาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยกำหนดมาตรการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลควบคุมการใช้ที่ดินในชุมชนศูนย์กลาง สร้างถนนเลียบเมืองเพื่อลดการจราจรบนถนนเพชรเกษม จัดหาน้ำจืดเพื่อให้บริการชุมชนอย่างเพียงพอ และทำโครงการบำบัดน้ำเสียของชุมชน รวมทั้งการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก สบายด้านการสื่อสารและการคมนาคม

ศรัณย์ สิงห์ทน (2539) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ผู้บริหารที่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องมีความรู้ที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ งานวิจัยนี้จึงได้ทำการสำรวจกลุ่มผู้บริหารที่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 237 คน ทั้งในส่วนกรุงเทพฯ และส่วนจังหวัด โดยการส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหาร ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหาร ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้บริหาร

จิราวดี อ่อนวงศ์ (2539) ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวกรณีศึกษาเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ศึกษาสภาพแวดล้อมชุมชนเกาะพีพี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยศึกษาในประเด็นด้านการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมในพื้นที่ ด้านความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการและการแลกเปลี่ยน ทางกายภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้าน

กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมทั้งในแง่บวกและแง่ลบ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มี การวางแผน ทำให้เกิดปัญหาตามมา โดยเฉพาะปัญหาสภาพแวดล้อม และความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติ ในการศึกษาประเด็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแยกประเด็นแผนงาน หลักได้ 5 ประเด็น คือ 1) แผนงานด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ 2) แผนการจัดการ มลพิษ 3) แผนงานด้านส่งเสริมความเข้าใจทางการท่องเที่ยว 4) แผนพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ 5) แผนหลักด้านคุณภาพชีวิต และแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคม จึงมีข้อเสนอแนะใน การจัดการองค์การในการแก้ไขปัญหา โดยเสนอรูปแบบการปกครองให้มีการแยกหมู่บ้านในพื้นที่ ออกมาเป็นตำบลใหม่ก่อนหน้าจากการควบคุมดูแลของตำบลอ่าวนาง โดยมีการปกครองแบบสภา ตำบล ในส่วนระดับชุมชนในพื้นที่มี องค์การ 2 ระดับด้วยกันคือ 1) ระดับองค์การพื้นที่ มีการ รวมกลุ่ม ของระดับพื้นที่เพื่อแก้ไขสอดคล้องปัญหาในพื้นที่ ของตน 2) องค์การในระดับอาชีพ กลุ่มอาชีพเพื่อเป็น การ รวมกลุ่มพัฒนามาตรฐานการอาชีพ เช่น กลุ่มเรือหางยาว และทั้ง 2 กลุ่มจะเป็นหน่วยงานที่คอย สอดส่องการทำงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล

ทิวทัศน์ รัตนเกตู (2541) การศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อม ของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ กรณีศึกษา : อ่างเก็บน้ำคลองระโงกจังหวัดระยอง เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ ตามแนวทางการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พื้นที่ที่มีความเหมาะสม ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ขึ้นที่ทางตอนกลางของพื้นที่ ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่บริเวณรอบๆ อ่างเก็บน้ำสามารถกำหนดเป็นจุดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ เช่น บริเวณห้วยงาน บริเวณเขาจุก บริเวณวัดถ้ำหมื่นอน บริเวณศาลาคนเหล็ก บริเวณหมู่บ้านใหม่ที่ 4 บ้านเหมืองแร่ เป็นต้น รวมทั้ง บริเวณเขตอุทยานแห่งชาติ เขาชะเมาและเขาวงวี่มีความเป็นธรรมชาติแบบดั้งเดิมสูง ลักษณะ พื้นที่ประกอบด้วย น้ำตก ถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม พืชพรรณและสัตว์ป่ามีความ หลากหลายทางชีวภาพ เหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ส่วนในด้านความพร้อมของชุมชนพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มี ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับปานกลาง ร้อยละ 55.3 มีทัศนคติต่อการดำเนินการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ระดับปานกลาง ร้อยละ 38.0 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับต่ำ ร้อยละ 38.7 และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ความรู้มีผลต่อทัศนคติเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีผลสูงสุดต่อ

ความรู้และทัศนคติเรื่องการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือบทบาทหรือตำแหน่งในหมู่บ้าน ตัวแปรที่มีผลสูงสุดต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือประเภทเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่อาศัยอยู่ ซึ่งพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเอกสารประเภท ภพท. 5 (ภาษีบำรุงท้องที่) มากที่สุดส่วนความคาดหวังในด้านการลงทุนเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่แน่ใจ

กล่าวโดยสรุป พื้นที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ในด้านความพร้อมของชุมชนนั้น ยังมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการพื้นที่อย่างเชื่อมโยงในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกัน ข้อเสนอแนะควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และบทบาทของประชาชนในพื้นที่ จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นจริงได้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและเกิดการพัฒนอย่งยั่งยืน

ฤทธิ อนุจรพันธ์ (2543) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดิน สภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ซึ่งในการวิเคราะห์ได้นำแผนที่การใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2523 กับปี พ.ศ. 2540 นำมาวางซ้อนทับเพื่อที่จะศึกษาหาความเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและพื้นที่ที่การขยายตัวของชุมชนเมืองเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 265 ชุด กับกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชากรท้องถิ่น ผลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีมากขึ้นส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ย่านการค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลักได้เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่การค้าและบริการ ซึ่งส่งผลให้เกิด การสร้างงานและสร้างรายได้แก่ประชากรในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่นทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และปัญหาน้ำเสียจาก การปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และโรงแรมต่างๆ

ทัศนาวลัย อุฑารสกุล (2544) ได้ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเส้นทางศึกษารวมชาติ สำนักงานอุทยานหนองผักชี ผลการสำรวจความหลากหลายชนิดของพรรณพืชและสัตว์บนเส้นทางเดินป่าสำนักงานอุทยานหนองผักชี เดือนละ 3 วัน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2545 พบพืช 80 ชนิด นก 66 ชนิด และสัตว์เลื้อยคลานด้วยนม 13 ชนิด เดือนธันวาคม พบสัตว์บนเส้นทางมากที่สุด คือ 32 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 35.96 ของจำนวนชนิดสัตว์ ทั้งหมดที่พบบนเส้นทาง โดยเฉลี่ยแล้ว ในแต่ละเดือนพบสัตว์ 22 ชนิดนกแก้วและผีเสื้อเป็นสัตว์ที่พบได้ตลอดทั้งปีชนิดเด่นของพืชและ สัตว์บนเส้นทางศึกษา พิจารณาจากความสนใจของนักท่องเที่ยว ความถี่ที่พบ ความเด่น และความเฉพาะเจาะจง ซึ่งได้พืชชนิดเด่น คือ สมพง ดอกปุด กระเพราต้น เอน้ำ ไทร เพ็ชรต้น และ กระท้อนป่า และสัตว์ชนิดเด่น คือ นกแก้ว ทาก ชะนีมือขาว ชะนีมงกุฏ นกโกรโกไล ไก่ฟ้าพญาลอ ไก่ฟ้าหลังขาว และช้าง รวมถึงร่องรอยของสัตว์ การศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในเส้นทาง เดินป่าที่ศึกษา โดยใช้ชยะเป็นดัชนีหลัก พบว่าชยะที่พบมากที่สุด คือ ชยะประเภทพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 63.93 รองลงมา คือ กระดาษ คิด เป็นร้อยละ 22.87 และพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับจำนวน และน้ำหนักของชยะใน ระดับสูงที่ $R=0.85$ และ 0.89 ตามลำดับ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ข้อมูลที่รวบรวมจากการศึกษาครั้งนี้และข้อมูลของพฤติกรรม นักท่องเที่ยว ได้นำมาใช้ในการกำหนดช่วงเวลาและฤดูกาลที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ได้จัดทำคู่มือประกอบการท่องเที่ยวและแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเส้นทางศึกษารวมชาตินี้ด้วย

สาทิศ สุขผ่องศรี (2543) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศของชุมชนศิรีวังตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาสถานการณ์ และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรีวังในปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอนาคตศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนศิรีวังกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ องค์ประกอบ หรือปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยวิเคราะห์ ปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อ เสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรีวัง

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนศิรีวังเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและ อุทยานแห่งชาติเขาหลวงซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้านธรรมชาติโดยชมรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านศิรีวังเป็นผู้ปฏิบัติในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชุมชน ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล กำโลนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ

ชุมชนในปัจจุบัน 3 รูปแบบ ได้แก่ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ศึกษารวมชาติบิน ยอดเขาหลวงและ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนรวมทั้งศึกษารวมชาติบินยอดเขาหลวง แนวโน้ม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอนาคตจะดีขึ้นความสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนคือวิ่งกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ประโยชน์ที่ชุมชน ได้รับและผลกระทบที่เกิดขึ้น องค์ประกอบหรือปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ มี 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยภายในและภายนอก ปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ปัญหา ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค อันเป็นข้อจำกัดขององค์การ บริหารส่วน ตำบลกำโลน ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยภาพรวมแล้ว ผลกระทบ ด้านกายภาพมีมากกว่าด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านวัฒนธรรม แนวทางการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคือวิ่ง สรุปได้ว่า รูปแบบควรดำเนินการโดยองค์การ บริหารส่วนตำบล กำโลนร่วมกับพหุภาคีที่เกี่ยวข้องจึงจะเหมาะสม โดยจัดการ 4 ด้าน ตามหลักการพื้นฐาน ที่สำคัญ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมและกระบวนการ การจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการที่ยั่งยืนในทุกๆ ด้าน

ดอกอ้อ ปาณะดิษ (2544) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและชุมชนของเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อศึกษาพัฒนาการ ความสัมพันธ์และ ผลกระทบ ของการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและชุมชนของเกาะช้าง จังหวัดตราด รวมถึงความ เสนอแนะแนวทางและมาตรการในการลดผลกระทบทางด้านลบอันเป็นปัญหาต่อพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า

พัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะช้างแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรก ก่อน พ.ศ. 2528 ช่วงที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2529 - 2539 ช่วงที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะช้างในช่วงแรกของการท่องเที่ยวของเกาะช้างยังไม่ได้ รับการพัฒนา ในช่วงที่ 2 มีการขยายตัวของสถานบริการการท่องเที่ยว ประเภทบังกะโล และโรงแรม และในช่วงที่ 3 มีการขยายตัวของสถานบริการการท่องเที่ยว ที่หลากหลายขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้น จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลักคือ กลุ่มกายภาพ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐาน กลุ่มเศรษฐกิจ ได้แก่ การจ้างงานและอาชีพ รายได้ และค่าครองชีพ กลุ่มสังคม ได้แก่ โครงสร้าง ประชากร ขนบธรรมเนียม ประเพณีและสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิต พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบสูงสุด คือ หาดทรายขาวบริเวณตะวันตกของเกาะ อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะช้าง พื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบ รองลงมาได้แก่ หาดคลองพร้าว หาดไก่อแบ้ อันเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจาก พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบด้านลบต่อด้านการใช้ที่ดินมากที่สุด

ขณะนี้ผลกระทบการใช้ที่ดินเป็นสาเหตุ หลักที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ ตามมา เพื่อเป็นการแก้ไขและควบคุมผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการใช้ที่ดิน และชุมชนของเกาะช้าง จังหวัดตราด จึงเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว เสนอให้มีการควบคุมการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและสถานบริการการท่องเที่ยวด้านการใช้ที่ดิน เสนอให้มีการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน โดยแบ่งเป็นการพัฒนาเขตควบคุม การพัฒนาและเขตอนุรักษ์ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เสนอให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การกำจัดขยะแหล่งน้ำดิบ ด้านเศรษฐกิจและสังคมเสนอให้มีการกระจายรายได้ พัฒนาฝีมือ แรงงานและสร้างควมมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน

ประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวตลาดริมน้ำดอนหวาย เนื่องจากตลาดริมน้ำดอนหวายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากในพื้นที่อันจำกัด (ประมาณ 74 ไร่) อันอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งการบริหาร และจัดการการท่องเที่ยวปัจจุบันอยู่ในรูปขององค์กรชุมชน คือ คณะกรรมการตลาดริมน้ำ ดอนหวาย วิธีการศึกษา อาศัยข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ พร้อม ศึกษา รูปแบบและบทบาทการบริหารและจัดการการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวบรวมสภาพ ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือรสชาติของอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดริมน้ำ ในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาด้านการบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ธรรมชาติ ในด้านปัญหาการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชน ได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการจับเก็บผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการจัดองค์กรในการแก้ไขปัญหา ได้เสนอรูปแบบในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนใหม่ โดยเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลบาง

กระทรวงร่วมกับคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์กรดำเนินงาน โดยการออกข้อบังคับ และระเบียบที่ชัดเจนใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวข้างเคียง รวมทั้งการวางแผน การท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความสมดุลของสภาพแวดล้อมตาม หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิทยากรณ์ จรัสด้วง (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทและความสำคัญของระบบ นิเวศในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย 2) ข้อจำกัดและสมรรถนะในการรองรับการท่องเที่ยวตลอดจนศักยภาพในการพัฒนา ของพื้นที่ 3) ตรวจสอบและวิเคราะห์กระบวนการวางแผนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย 4) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับศักยภาพ และสมรรถนะในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ใน อนาคตได้อย่างเหมาะสม

วิธีการศึกษา ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ การสอบถามใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการ ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการให้การศึกษาและ สร้างจิตสำนึก 4) ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว 5) ด้านการส่งเสริมตลาด และการนำเที่ยว 6) ด้านการส่งเสริมการลงทุน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการสุ่มแบบง่าย ซึ่งได้แก่ ประชาชนในชุมชนจำนวน 140 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระบบนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีความ อุดมสมบูรณ์ในระดับมาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีเอกลักษณ์ความสวยงามทาง ธรรมชาติดึงดูดใจ มีสมรรถนะในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านของพื้นที่และ สภาพแวดล้อม ทางกายภาพเป็นหลักใหญ่ รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในระดับสูงเพราะมีความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ ส่วนกระบวนการ วางแผน และส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นกาจัดทำแผนประจำปีโดยเริ่มจัดทำแผนอย่าง จริงจังในปี พ.ศ. 2540 สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าประชาชนในชุมชนและผู้นำ ชุมชนมี ความต้องการที่จะเข้าร่วมวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเห็นด้วยกับกรอบ

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 6 ด้านในระดับมาก แต่ในทางปฏิบัติ ยังไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูป ได้ว่าเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งประกอบด้วย 1) ศักยภาพความพร้อมของชุมชน 2) สิ่งจูงใจ 3) ด้านการจัดการ 4) นโยบายของภาครัฐ 5) อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างความร่วมมือ ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมอาจใช้รูปแบบไตรภาคีคือการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชน โดยกลุ่มที่เป็นตัวกลางได้แก่องค์กรหรือเอกชนหรือนักวิชาการ ซึ่งในกรณีนี้ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการระดมความคิดและร่วมกันตัดสินใจ

ฉัตรชัย ดั่งจาด (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาความคิดเห็น ชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนริมคลองบางกอกน้อยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศึกษาปัจจัยที่มี ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนริมคลองบางกอกน้อยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองบางกอกน้อย 15 หมู่บ้าน จำนวน 347 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test และค่า One - way Anova โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนริมคลองบางกอกน้อยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การเป็นสมาชิก กลุ่มชุมชนและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อิทธิพล ไไทยกมล (2544) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชน ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาครเพื่อประเมินระดับศักยภาพของชุมชนตำบล บางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 50 คน วิเคราะห์ ค่าทาง

สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และประเมินศักยภาพโดยวิธีสมการถ่วงน้ำหนัก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม จากปัจจัยดังกล่าว เมื่อนำมาประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ชุมชน ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยชุมชนตำบล บางหญ้าแพรกมีศักยภาพทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทางเดินศึกษาธรรมชาติและระบบกำจัดของเสีย เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่น

อภิรมย์ พรหมจรรยา (2544) ได้ทำศึกษารวบรวมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษารวบรวมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้พื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ จังหวัดภูเก็ต วิธีการศึกษาประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชาชนท้องถิ่นจำนวน 80 ราย กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ราย สถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจำนวน 10 ราย และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ราย ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่ออธิบายค่าความถี่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. แนวทางในการส่งเสริมให้ความรู้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องมีความชัดเจนในแนวความคิด คำจำกัดความ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง
2. แหล่งข้อมูล เช่น รายงานการวิจัยควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ เช่น สถาบันระดับอุดมศึกษาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ และผู้ประกอบการท่องเที่ยว
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะได้รับความนิยมต่อไป หากมีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลดลงก่อน เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวการบริการ ระบบสาธารณูปโภค มีไม่เพียงพอ รวมถึงการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรรอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ

4.1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

4.3 เพื่อผลตอบแทนสู่ชุมชน

4.4 เพื่อเป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม และ

4.5 เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ จึงจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและแบ่งเขตพื้นที่ที่ชัดเจน

6. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์จะช่วยให้เกิดความตระหนัก การมีจิตสำนึกในการปกป้องทรัพยากรให้คงอยู่ต่อไป

7. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้นจากการก่อให้เกิดรายได้เสริมนอกจากอาชีพหลัก

นอกจากนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาของจังหวัดภูเก็ต คือ การสนับสนุนอย่างจริงจังของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

สุรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ (2544) ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมาในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อศึกษาภูมิหลังของนักท่องเที่ยวรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ความรู้ ความพึงพอใจ ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง โดยผู้วิจัยแยกการศึกษาออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกทำการวิเคราะห์พื้นที่ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในพื้นที่ ความสะดวกในการเข้าถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น ความปลอดภัย และนัยสำคัญด้านการสื่อความหมาย ส่วนที่สอง ทำการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม จำนวนตัวอย่าง 142 คน จากนั้นนำข้อมูลมา วิเคราะห์โดยอาศัยสถิติเชิงพรรณนา ประเมินศักยภาพโดยอาศัย

สมการถ่วงน้ำหนัก และทดสอบ สมมติฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติ F - test

ผลการวิจัยพบว่า ป้าเขาภูหลวงมีศักยภาพของพื้นที่ต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับสูง (ค่าศักยภาพ = 3.74) ส่วนศักยภาพด้านกาให้บริการซึ่งวัดจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่า อยู่ใน ระดับสูงเช่นกัน (ค่าศักยภาพ = 4.26) โดยผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือน พื้นที่ ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มเดินทางและประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในส่วนของ ความรู้ของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ไปเยือนพื้นที่มีระดับ ความรู้ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับดี ซึ่งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น

ฐานผลการ คงอินทร์ (2544) การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบ ยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาติน ตำบลอ่าวนาง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านนาติน 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 4) เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่การส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้าน นาติน จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ และได้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านนาติน จำนวน 6 คน เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Sciences for Windows Version 9.05 เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์ ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยของชุมชนอื่นๆ คือ การรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การฝึกอบรม การมีส่วนร่วมขององค์กร ท้องถิ่นการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้อิสระในการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว และความสามารถของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชน

ในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเกษตรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนสภาพปัญหาของชุมชนที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การขาดแคลนน้ำเนื่องจากระบบประปาในชุมชนไม่ดี รองลงมาคือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน สรุปได้คือควรคงให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

ณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล (2545) ได้ทำการศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้น 3) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ผลการออกแบบปัจจัยในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยดัดแปลงจากปัจจัยที่ใช้ในการบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจิตศักดิ์ พุฒจรรย์ (2543) ได้ปัจจัยทั้งสิ้น 29 ข้อ โดยแบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังนี้องค์ประกอบด้านพื้นที่ ได้แก่ 1) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ 2) ความหลากหลายของศิลปกรรม 3) ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต 4) ประเพณีที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว 5) ความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรม 6) ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 7) วัฒนธรรมทางการเกษตร 8) ปริมาณและความปลอดภัยของน้ำใช้ 9) สภาพพื้นที่ 10) เนื้อที่ในการประกอบกิจกรรม องค์ประกอบด้านการจัดการ ได้แก่ 11) การจัดการขยะ 12) การจัดการคุณภาพเสียง 13) การจัดการคุณภาพน้ำ 14) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับพื้นที่ 15) การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 16) การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว 17) ความคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) 18) มาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม 19) คุณภาพในการให้บริการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ได้แก่ 20) ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ 21) รูปแบบและวิธีการสื่อความหมาย 22) เนื้อหาความรู้ประกอบการสื่อความหมาย

23) ความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ 24) ความเหมาะสมหรือเอื้ออำนวยต่อกระบวนการ
สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบ
ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ 25) ประโยชน์ต่อชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
26) ผลประโยชน์ต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ 27) โอกาสในการสนับสนุนด้านพัฒนาจากองค์กรของรัฐ
และเอกชน 28) การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 29) ความตระหนักต่อผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนและนักท่องเที่ยวเอง

ผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ
เกาะยอ พบว่าเกาะยอมีศักยภาพปานกลางในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมี
องค์ประกอบที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ด้านพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนที่มีศักยภาพปานกลาง
ได้แก่ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจุดท่องเที่ยวแต่ละจุด โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ พบว่าจุดท่องเที่ยวสถาบันทักษิณคดีศึกษามีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูงได้แก่
ด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่มีศักยภาพปานกลางได้แก่ ด้านการจัดการและ
ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่วนจุดท่องเที่ยวกลุ่มทอผ้าราชวดี แหล่งท่องเที่ยว
เชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยววัดคะแนนศักยภาพเท่ากันในแต่ละ
องค์ประกอบ คือมีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วม
องค์ประกอบที่มีศักยภาพ ปานกลางได้แก่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่วนองค์ประกอบที่มี
ศักยภาพต่ำได้แก่ ด้านการจัดการ

แม้ว่าพื้นที่เกาะยอจัดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ แต่ยังมีปัญหาในด้านการจัดการและด้านกิจกรรมและกระบวนการ จึงควรที่จะมุ่งเน้น
ไปที่การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในการวางแผนจัดการ รวมทั้งกำหนดกิจกรรมและ
กระบวนการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กอบกุล ศรีวงศ์เจริญ (2544) ความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด
สมุทรสงคราม เพื่อศึกษาความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
การศึกษาในครั้งนี้อาศัยหลักการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนที่ดัดแปลงมาจาก The World Wide
Fund for Nature (WWF) เพื่อเป็น แนวทางในการศึกษาความพร้อมจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน
ในท้องถิ่นทั้งที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งบุคคลภายนอกที่มีความเกี่ยวข้อง
กับการท่องเที่ยวในตลาดน้ำท่าคา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความพร้อม

ในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยศักยภาพของชุมชนเอง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน และประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ที่สืบทอดกันมา ล้วนแต่เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาสัมผัส และพบเห็น ดังนั้นการที่ชาวบ้านสามารถเก็บรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของตัวเองได้มากเท่าไร ชาวบ้านก็จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้นานเท่านั้น ข้อเสนอแนะ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนรุ่นหลัง ได้ใช้แนวทางการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง 2) ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น 3) บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนช่วยในการสนับสนุน และเผยแพร่การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมของชุมชนสู่สาธารณชน เพื่อ นำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ญาณิศา วัฒนคานวณ (2545) ทักษะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา : หมู่บ้านทองไทย ปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะ แรงงานในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทั้งในระดับชุมชน และครัวเรือน ตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถามสำหรับครัวเรือนที่ให้บริการที่พักจำนวน 19 ครัวเรือน และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ครัวเรือนที่ให้บริการนำเที่ยวจำนวน 8 ครัวเรือน ผู้นำชุมชนจำนวน 5 ราย แกนนำในการจัดการท่องเที่ยว 1 ราย ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่จัดการท่องเที่ยวแต่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 10 ราย และนักท่องเที่ยวจำนวน 18 ราย ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามครัวเรือนที่ให้บริการที่พักใช้ การประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS ในการหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์จำแนกแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยโดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเกิดขึ้นของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของหมู่บ้านทองไทย ปลายโพงพางเริ่มต้นด้วยผู้มีบทบาทเด่นในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในรูปแบบของชมรมอนุรักษ์หมู่บ้านท่องเที่ยวก็คือผู้นำตามธรรมชาติซึ่งเป็นบุคคลที่ชุมชนให้การยอมรับนับถือ และศรัทธา สำหรับทักษะแรงงานที่พบเป็นทักษะที่เกิดจากการประสานทักษะ ที่มีอยู่แต่ดั้งเดิม เช่น ทักษะการจัดการอาหาร ทักษะการจัดการบ้านพัก ฯลฯ เข้ากับการเปิดรับทักษะใหม่ๆ ในการบริหารจัดการ เช่น ทักษะการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่าย ทักษะการต่อรอง ทักษะการจัดสรรผลประโยชน์ ฯลฯ แล้วนำทักษะที่เป็นทุนดั้งเดิมและทักษะในการบริหารจัดการ นำมาพัฒนาปรับปรุงให้เอื้อประโยชน์และเหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยจากผลการศึกษาพบว่า ทักษะที่ชุมชนค่อนข้างมีน้อยกว่าทักษะอื่น ได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย ในด้านของความสามารถในการอธิบายเรื่องราวต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการไม่สามารถพูดภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษได้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรมีการสร้างมาตรฐานแรงงานในด้าน

อุตสาหกรรม การบริการท่องเที่ยวชุมชนขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นที่จัดการท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวและควรมีการประสานความร่วมมือกันกับชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้วย

ธนวัฒน์ ขวัญบุญ (2545) ศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : บ้านร่องกล้า อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของประชาชนท้องถิ่น ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมกับระดับศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของหมู่บ้านร่องกล้า โดยใช้แบบสอบถาม (Structured questionnaire) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน ประมวลผลข้อมูลเชิงประมาถ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสถิติศาสตร์ (SPSS for windows) สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีอธิบาย รายละเอียด (Descriptive) ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ (38.57%) โดยที่ความรู้ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ความรู้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (52.86%) ส่วนทัศนคติด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ใน ระดับปานกลาง (47.14%) และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ (38.57%) แต่ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (38.57%) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson) พบว่า ความรู้ ทัศนคติและระดับการมีส่วนร่วมกับระดับศักยภาพของประชาชน ท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ทัศนคติและระดับการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ หากต้องการให้มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางด้านการจัดการนอกจากนี้ หน่วยงานรัฐยังควรมีนโยบายในการจัดการพื้นที่ อย่าง

ชัดเจน อีกทั้งยังควรแจ้งให้ประชาชนท้องถิ่นทราบอย่างแน่นอน เพื่อให้ประชาชน ได้รับทราบ ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเตรียมพร้อมในการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิด ความขัดแย้งได้

กานดา วาสะพร (2545) ความรู้ เจตคติ และบทบาทของสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดราชบุรีเพื่อศึกษาระดับและ ความสัมพันธ์ของความรู้ เจตคติ และบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระยะเวลาการทำงาน ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประสบการณ์เข้ารับการฝึกอบรมด้าน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบล 148 ราย และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล 7 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ ไคสแควร์ รวมทั้งใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาประกอบ ผลการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าประชากร ส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ มีเจตคติในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับที่เห็นด้วยและมีบทบาทในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และบทบาทในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบทบาทในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นอยู่กับประสบการณ์เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อศึกษาสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับบทบาทในเชิงลบ แต่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติและเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาท

ในส่วนของปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าปัญหาเกิดจากองค์การ บริหารส่วนตำบลยังขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรเสนอให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณให้ มากขึ้น หรือควรขอความช่วยเหลือและร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และควรจัดอบรมในเรื่องของ บทบาท อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควร

ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น

จำเนียร ชุณหโสภาค (2547) ได้ทำการศึกษาผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหอการค้าจังหวัดและผู้นำชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทและความคาดหวังของผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น หอการค้าจังหวัดและผู้นำชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดราชบุรี และเปรียบเทียบปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารกับบทบาทและความคาดหวังผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดราชบุรี รูปแบบการวิจัยมีลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนท้องถิ่น จังหวัดราชบุรี จำนวน 343 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ามีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน มีคะแนนอยู่ในระดับมาก โดยมีบทบาทเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ด้านพื้นที่ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่วนความคาดหวังในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีคะแนนอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีความคาดหวังเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการด้านพื้นที่และด้านกิจกรรมและกระบวนการ

นอกจากนี้การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดราชบุรี ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารหอการค้าจังหวัดราชบุรี จำนวน 10 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน การมีส่วนร่วมจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ มีข้อเสนอในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเพื่อร่วมมือบริหารจัดการให้จังหวัดมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งนำเสนอข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวของจังหวัด ในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการขาดงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุก นอกจากนี้ภาครัฐและเอกชนยังให้ความสำคัญหรือร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่มากเท่าที่ควร

ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาบทบาทและความคาดหวังระหว่างกันทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการจัดการและ

ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อนำยุทธศาสตร์พื้นที่มาใช้ในการพัฒนาและวางแผนด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดและภูมิภาค ควรมีการประสานบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเครือข่าย และเกิดระบบธุรกิจพึ่งพาระหว่างผู้ประกอบการระดับประเทศและผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้มีส่วนร่วมสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ทั้งนี้ควรมุ่งเน้นการสร้างระบบข้อมูลและเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศรวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่มีโอกาสได้รู้จักให้ได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องและทั่วถึง

เบญจา จันทร, ประชุมพร รังษีวงศ์ และพงระภี ศรีสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูล การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี โดยศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอายุ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา 9 อาชีพ รายได้ ความรู้ เจตคติ การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ด้านการจำหน่ายอาหาร ผลิตภัณฑ์ต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ที่อยู่ในจังหวัดราชบุรี เฉพาะอำเภอที่มีพื้นที่ในเขตลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอวัดเพลง จำนวน 417 ตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย และตัวแปรเกณฑ์โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)

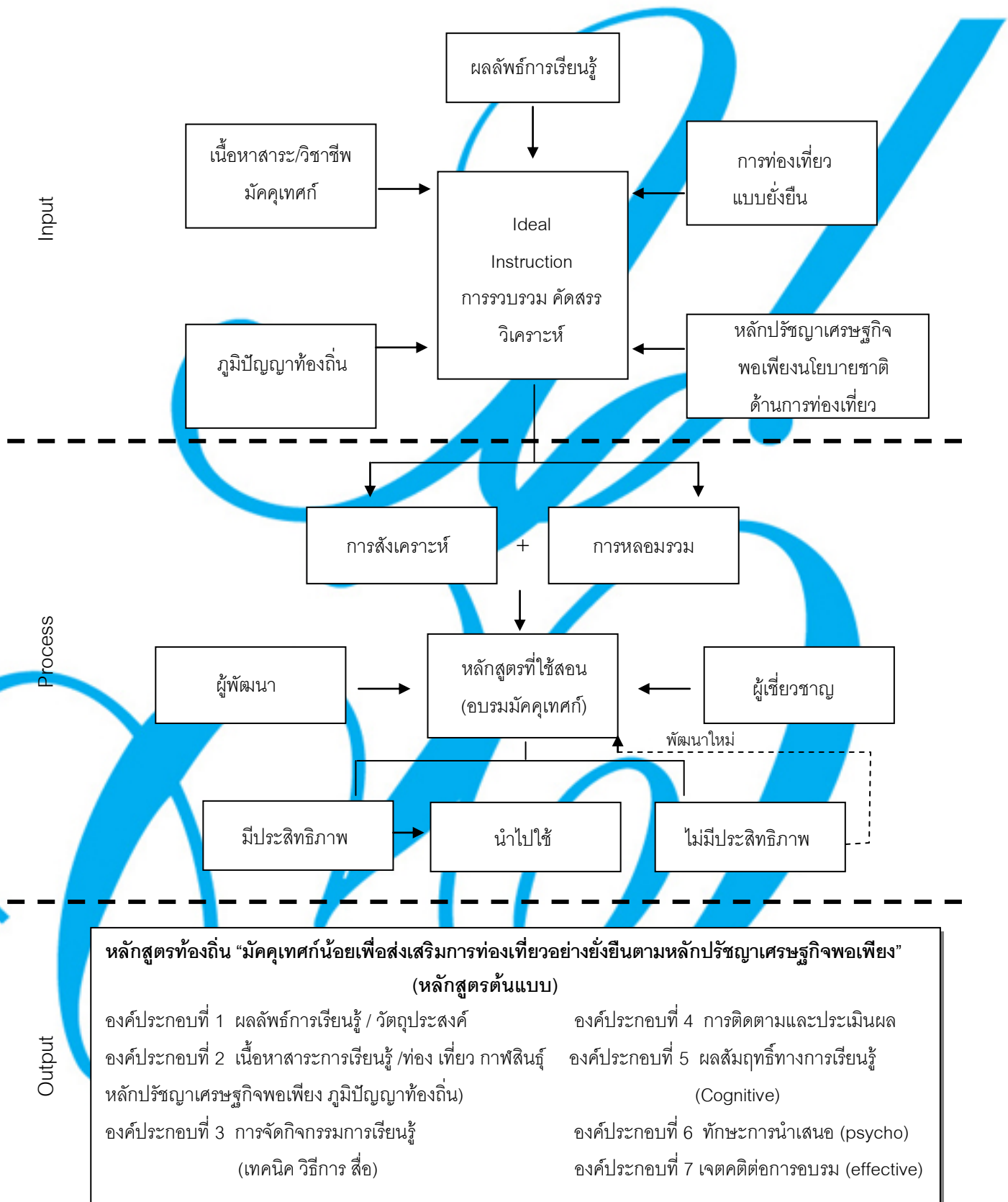
ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางนโยบายและร่วมปฏิบัติตามนโยบาย ส่วนกลุ่มที่เป็นผู้บริการ ผู้ประกอบการ และประชาชนจะร่วมเสียสละแรงงานในกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยว โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอายุ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพิชญ์ พรหมศิวัชพัลลภ (2548) ได้ทำการศึกษาการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ โดยศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ 2) เพื่อทราบปัญหา และอุปสรรคของแต่ละผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในการสร้างความความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่รวบรวมอยู่ในกรอบการวิจัยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) การคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) การบริการที่พัก (Accommodation) กิจกรรมสันทนาการต่างๆ (Activities) และ สิ่งอำนวยความสะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination amenities) ประกอบกับปัจจัยหลักของความพึงพอใจ คือ คุณภาพการบริการ คุณภาพสินค้า และราคา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากนักท่องเที่ยวชี้ให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเกือบทุกผลิตภัณฑ์ในทั้งสามจังหวัดจัดว่าอยู่ในกลุ่มระดับพอใจ ที่พัก (Accommodation) เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่เป็นที่พึงพอใจมากที่สุดของทั้งสามจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภูเก็ต และกระบี่ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสามจังหวัดโดยภาพรวม นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากกว่ากระบี่ และกระบี่มากกว่าพังงา ตามลำดับ ซึ่งเจ้าบ้านก็มีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของ นักท่องเที่ยว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าทั้งสาม จังหวัด มีปัญหาทางด้านการท่องเที่ยวหลายประการที่คล้ายกันโดยเฉพาะ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เสนอข้อแนะนำให้ทั้งสามจังหวัดร่วมกันทำการปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็จุดอ่อนเพื่อสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีคุณลักษณะน้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีแนวทางการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตามและการประเมินผล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้เลือกเพื่อทำวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1

กลุ่มประชากร

กลุ่มที่ 1 ภาวrganเพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 200 คน แยกออก

ได้ดังนี้

1. ครูโรงเรียนเทศบาลทั้ง 4 แห่ง จำนวน 98 คน
2. บุคลากรของเทศบาล จำนวน 57 คน
3. คณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า จำนวน 15 คน
4. กลุ่มสถานประกอบการที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (จากการประชุมบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์) จำนวน 200 คน

2. ขั้นตอนที่ 3

กลุ่มประชากร (เพื่อทดลองใช้หลักสูตร)

กลุ่มที่ 2 ภาระงานเพื่อการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยที่สร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากทางโรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทั้ง 4 แห่ง จำนวน 60 คน ที่ได้รับการคัดเลือกจากทางโรงเรียนโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้คือ

ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6

1. มีความสามารถทางการอ่านออกเขียนได้คล่อง
2. มีภาวะความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก รักในการบริการและให้ความรู้
3. มีผลเฉลี่ยทางการเรียนในระดับเกรดไม่น้อยกว่า 3.00

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งตามขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นตอนที่ 1** การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ ก) การศึกษาแนวทางและสภาพการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ข) การศึกษาแนวทาง และสภาพการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น

ค) การศึกษาแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางและสภาพการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทาง และสภาพการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่นมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ
มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การศึกษาแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่น มี
ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
และสิ่งต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้ชมมากที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสำรวจความคิดเห็น
ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และวิธีการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว จังหวัด
กาฬสินธุ์ นโยบายการท่องเที่ยวชาติ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาเรียบเรียงประเด็นและกำหนดเป็น
กรอบโครงสร้างของเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
4. สร้างแบบสำรวจความคิดเห็น (แบบสอบถาม) ตามขอบข่ายและเนื้อหา
ที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย
5. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 5.1 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสำรวจความคิดเห็นเสนอ
ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพิจารณา 3 ท่าน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก) ตรวจสอบความถูกต้องและ
ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นนั้นตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
หรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบภาษาที่ใช้ การวางรูปแบบข้อความต่างๆ แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข
ตามคำแนะนำ
 - 5.2 ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้
ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try – Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง
จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9649

การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสข้อมูล เพื่อทำการแจกแจงความถี่ข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
2. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางและสภาพการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการศึกษาแนวทาง และสภาพการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตร คือเอกสารที่ใช้ในการอบรม ประชุม สัมมนา และการทำ Focus Group จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทาง ได้แก่

1. เรื่องขั้นตอน กระบวนการวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. เรื่อง กิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการสาระ หลักสูตร การจัดแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การท่องเที่ยว แบบยั่งยืน (การเลือกสรร คัดสรร วิเคราะห์ และสังเคราะห์)

3. เรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมาบูรณาการ

การประเมินหลักสูตรที่สร้างขึ้น

แนวทางการประเมินหลักสูตรที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการประเมินแบบ การหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์มากที่สุด เพื่อนำไปใช้อบรมเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักแห่งการพัฒนา

3. ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาและผ่านการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาใช้เพื่อการอบรม จำนวน 60 ชั่วโมง แยกออกเป็น 1) การศึกษาในชั้นเรียน 30 ชั่วโมง และ 2) การศึกษานอกห้องเรียนตามสถานที่จริง 30 ชั่วโมง

4. ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตรและ

ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยใช้การประเมินผลตามสภาพจริง Authentic Assessment โดยให้

นักเรียนที่ได้รับการอบรม นำนักท่องเที่ยวมรสถานที่ต่างๆ ทั่วเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเครื่องมือที่ใช้แยกออกตามสภาพการเรียนรู้ คือ

ภายในชั้นเรียน โดยการมุ่งวัด

ก) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อน และหลังการอบรมโดยการทดสอบความรู้

ข) ด้านเจตคติ (Affective Domain) ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ค) ด้านความคิดเห็นต่อการอบรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านพฤติกรรมของผู้สอน ด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้

นอกชั้นเรียนโดยการมุ่งวัด

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ทักษะการนำเสนอ การบรรยาย การเล่าเรื่องราว การนำชมสถานที่ต่างๆ ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในชั้นตอนนี้ ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อน และหลัง 1 ชุด (เพื่อวัดด้านพุทธิพิสัย) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ก) ผู้วิจัยและคณะ ร่วมกันศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาสาระ องค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ข) คัดเลือกเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ มาสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อกำหนดสัดส่วนการสร้างข้อสอบในแต่ละเนื้อหา

ค) ร่วมกันเขียนข้อคำถามในแบบทดสอบ ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1, แบบทดสอบชนิดปรนัย เลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ ก ข ค ง และ จ จำนวน 90 ข้อ และแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ

ง) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยง โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ แล้วปรับปรุงโดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

จ) หาคุณภาพแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยทดลองใช้ (Try - Out) กับนักเรียนในโรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 49 คน โดยหาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27 % แล้วคัดเลือกข้อสอบเฉพาะข้อที่เหมาะสม คือ มีค่า p ระหว่าง .20 - .80 และค่า r ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

ฉ) หากคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการของ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) โดยใช้สูตร KR - 20

2. แบบประเมินด้านทักษะพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ ทักษะการนำเสนอ ข้อมูลการบรรยาย การเล่าเรื่องราว การนำชมสถานที่ต่างๆ ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้เครื่องมือแบบมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินการอบรมภาคคุศุเทศก์ที่สร้างขึ้น โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการให้คะแนน แบบ Rubric Scoring

3. แบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติที่มีต่อการอบรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านพฤติกรรมของผู้สอน ด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ คือ

ก) ศึกษารายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ออกจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

ข) สร้างแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน โดยถามในประเด็นต่างๆ 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านผู้สอน และด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 หมายถึง	เห็นด้วย
3 หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2 หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1 หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ข้อคำถามแบบปลายเปิด

ค) นำแบบสำรวจความคิดเห็นไปทดลองใช้กับนักศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ประเมินก่อนและหลังการอบรมที่พัฒนาขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คะแนนการพัฒนามาวิเคราะห์หาค่าร้อยละและความเปลี่ยนแปลง (Percent change : PC) Russell (2002)

$$PC = 100 (X_2 - X_1) / X_1$$

เมื่อ PC คือ คะแนนร้อยละของการเปลี่ยนแปลง

X1 คือ คะแนนประเมินครั้งแรก

X2 คือ คะแนนประเมินครั้งหลัง

2) แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น "มัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์" มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีขึ้นอยู่กับขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.1.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรเก็บจากแบบสำรวจความคิดเห็น

3.1.2 แบบทดสอบเก็บจากการทดสอบ

3.1.3 แบบประเมินทักษะการเป็นมัคคุเทศก์

3.1.4 แบบประเมินเจตคติต่อการอบรม

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปถึงขั้นตอนการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์การวิจัย	คำถามการวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ/ดัชนี
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	- เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร - เพื่อทราบแนวทางในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตร	- มีเนื้อหาอะไรและแนวทางอย่างไร ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีคฤเทศก์น้อย	-การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร -การสำรวจข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	-ตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (จากบทที่ 2) - ครู -สถานประกอบการทางด้านการท่องเที่ยว	ได้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีคฤเทศก์น้อย เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	- เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ฝึกอบรม	- เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหลักสูตร มีคฤเทศก์น้อยประกอบด้วยอะไรบ้าง	- การวิเคราะห์เอกสาร - การประชุมปรึกษาหารือกับกลุ่มวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ	- ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (จากบทที่ 2) - ผลลัพธ์การเรียนรู้	ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและพร้อมใช้งาน
3. การอบรม	-เพื่อพัฒนา นักเรียนโรงเรียนเทศบาลให้มีความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	- มีวิธีการอย่างไรที่มีความเหมาะสมกับการอบรมในครั้งนี้	-การใช้การอบรมแบบเข้ม 60 ชั่วโมงแยกออกเป็นในชั้นเรียน 30 ชม. และนอกชั้นเรียน 30 ชม.	-หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการอบรม	-นักเรียนที่ได้รับ การอบรมมีความสามารถในการนำเสนอ นำชมได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์ การวิจัย	คำถามการวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
4. การนิเทศและ ติดตามผลการ พัฒนา	- เพื่อประเมิน ความสามารถ ของนักเรียนที่เข้า อบรม 3 ด้านคือ 1. ด้านพุทธิพิสัย 2. ด้านทักษะ พิสัย และ 3.ด้าน เจตคติ ที่มีต่อ การอบรม	- กลุ่มนักเรียน หลังจากที่ได้เข้า รับการอบรมแล้ว มีความรู้ ความสามารถ ในการเป็น มัคคุเทศก์น้อยได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ เพียงใด	การเก็บรวบรวม ข้อมูลจาก -การทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ ก่อนและหลัง การอบรม -จากนำชม สถานที่ต่างๆ การบรรยาย การนำเสนอ -จากแบบสำรวจ ความคิดเห็น	-นักเรียนที่เข้ารับ การอบรม มัคคุเทศก์น้อย	- ได้ทราบถึง ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนรู้และ ความสามารถ ในการเป็นมัคคุเทศก์ น้อยของเด็กนักเรียน ที่เข้ารับการอบรม - ได้หลักสูตร ต้นแบบเพื่อ การนำไปใช้ต่อไป -ได้มัคคุเทศก์น้อย ต้นแบบที่มีความรู้ ความ สามารถ ทางด้าน การนำชม และเห็นคุณค่า รู้ซึ่งถึงความ สำคัญ ของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัดคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล (ผลการใช้นวัตกรรม)

4.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

4.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 อายุ 26 – 30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาอายุ 31 – 35 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อาชีพรับราชการ / ครู จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมา คือ บุคลากรทางการศึกษาของเทศบาล จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	77	38.50
- หญิง	123	61.50
2. อายุ		
- 21 - 25 ปี	14	7.00
- 26 - 30 ปี	67	33.50
- 31 - 35 ปี	47	23.50
- 36 - 40 ปี	30	15.00
- มากกว่า 40 ปี	42	21.00
3. อาชีพ		
- รัฐบาล / ครู	98	49.00
- บุคลากรทางการศึกษาของเทศบาล	57	28.50
- คณะกรรมการสถานศึกษา	15	7.50
- กลุ่มสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	30	15.00

4.1.2 ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม

ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม
 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ ด้านแนวทางการจัดการอบรมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้
แนวทางการจัดการอบรม

ความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. ด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว	4.25	0.33	เห็นด้วย มากที่สุด	1
2. ด้านแนวทางการจัดการอบรม	4.18	0.44	เห็นด้วยมาก	2
รวม	4.23	0.33	เห็นด้วย มากที่สุด	

ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นหลักสูตรที่สร้างขึ้น ควรส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักวิธีการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่ส่งเสริมและฝึกทักษะการพูดและการนำเสนอด้วยวาจา และหลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์รู้จักพอประมาณ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนหลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาปฐมพยาบาลเบื้องต้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้
ด้านการท่องเที่ยว

ความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เป็นมาของท้องถิ่น	4.34	0.54	เห็นด้วย มากที่สุด	7
2. หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ท้องถิ่น	4.23	0.61	เห็นด้วย มากที่สุด	15

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
3. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินนักท่องเที่ยว	4.21	0.63	เห็นด้วย มากที่สุด	16
4. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวทางทางวัฒนธรรมชุมชน	4.31	0.54	เห็นด้วย มากที่สุด	11
5. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	4.27	0.63	เห็นด้วย มากที่สุด	14
6. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่มุ่งเสริมสร้าง IQ, EQ และ MQ (วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิด คุณธรรม)	4.02	0.68	เห็นด้วยมาก	20
7. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่มุ่งส่งเสริม สัมพันธภาพอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน	4.31	0.47	เห็นด้วย มากที่สุด	10
8. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายการท่องเที่ยว	4.17	0.63	เห็นด้วยมาก	19
9. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาให้ความรู้เกี่ยวกับ หลักการมัคคุเทศก์	4.33	0.53	เห็นด้วย มากที่สุด	8
10. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่มุ่งเสริมสร้าง จิตบริการจิตสาธารณะ	4.37	0.51	เห็นด้วย มากที่สุด	5
11. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาปฐมพยาบาลเบื้องต้น	3.59	0.82	เห็นด้วยมาก	22
12. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาการแจ้งเหตุการณ ต่างๆ ปัญหาที่นักท่องเที่ยวประสบ	4.00	0.61	เห็นด้วยมาก	21
13. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาการสื่อสาร การโน้มน้าวใจ	4.19	0.58	เห็นด้วยมาก	18
14. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมบุคลิกภาพ	4.32	0.59	เห็นด้วย มากที่สุด	9

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความจำเป็นด้านเนื้อหา องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
15. หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและฝึกทักษะการพูดและการนำเสนอด้วยวาจา	4.40	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด	2
16. มัคคุเทศก์น้อยควรมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน	4.39	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	4
17. มัคคุเทศก์น้อยควรมีความรู้ในเรื่องที่สมควรทำ (Do) ไม่สมควรทำ (Don't) เพื่อแนะนำนักท่องเที่ยว	4.21	0.67	เห็นด้วยมากที่สุด	17
18. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและสั่งสอนให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักการพอเพียง	4.30	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด	12
19. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์รู้จักพอประมาณ	4.39	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด	3
20. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักวิธีการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	4.43	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด	1
21. หลักสูตรที่สร้างควรเน้นให้มัคคุเทศก์น้อยรู้คุณค่าของสินค้าชุมชน เช่น OTOP, อาหาร, สินค้าเป็นต้น	4.30	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	13
22. หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรักในถิ่นฐานตนเอง	4.37	0.58	เห็นด้วยมากที่สุด	6
รวม	4.25	0.33	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความจำเป็นด้านแนวทางการจัดการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นควรมีการจัดอบรมแบบเลือกรายวิชาที่จำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ก่อนหลัง เช่น วิชาจิตอาสา การบริการ เป็นต้น เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ ควรใช้วิทยากรจากส่วนต่างๆ ของประเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาให้

การอบรม และควรใช้วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะมาช่วยในการอบรม เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนควรมีการจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ อยู่ในระดับเห็นด้วย ปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความจำเป็นด้านแนวทางการจัดการอบรม

ความจำเป็นด้านแนวทางการจัดการอบรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
1. ควรมีการจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์	3.26	1.21	เห็นด้วย ปานกลาง	8
2. ควรมีการจัดอบรมแบบเลือกรายวิชาที่จำเป็น เร่งด่วนสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ก่อนหลัง เช่น วิชาจิตอาสา การบริการ เป็นต้น	4.44	0.60	เห็นด้วย มากที่สุด	1
3. ควรมีการจัดอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ อย่างละ 50%	4.16	0.77	เห็นด้วยมาก	7
4. ควรมีการฝึกปฏิบัติการในสถานที่จริง ทั้งแหล่ง โบราณสถานและที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ	4.31	0.56	เห็นด้วย มากที่สุด	5
5. ควรมีการจัดการอบรมที่เน้นหนักในการฝึก ปฏิบัติการพูดหรือการนำเสนอด้วยวาจา	4.35	0.58	เห็นด้วย มากที่สุด	4
6. ควรใช้วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความชำนาญ เฉพาะมาช่วยในการอบรม	4.35	0.59	เห็นด้วย มากที่สุด	3
7. ควรใช้วิทยากรจากส่วนต่างๆ ของประเทศที่มี ความชำนาญเฉพาะด้านมาให้การอบรม	4.36	0.55	เห็นด้วย มากที่สุด	2
8. ควรมีการสอบวัดผลก่อนและหลังการอบรมเพื่อ เปรียบเทียบความก้าวหน้าในการพัฒนา	4.25	0.58	เห็นด้วย มากที่สุด	6
รวม	4.18	0.44	เห็นด้วยมาก	

4.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4.2.1 ผลการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” นั้น เริ่มจากการกำหนด ปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร จากนั้นนำ วัตถุประสงค์หลักสูตรมากำหนดความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการ แล้วนำ ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการมากำหนดภาระการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการ ซึ่งจากภาระการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการนี้ได้นำไปสู่การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียน จำเป็นต้องเรียน และกำหนดสิ่งขับเนื้อหาในรายวิชาที่สร้างขึ้น ซึ่งได้ผลดังนี้

1) ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

2) หลักการหลักสูตร

สำหรับประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวถือว่าเป็นหัวใจหลักแห่ง การสร้างรายได้ โดยเห็นได้ว่าในแต่ละปี รายได้จากการท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับต้นๆ ของประเทศ ด้วยเหตุที่มีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มากมายหลากหลาย โดดเด่นทางวัฒนธรรม มีความ เป็นเอกลักษณ์แห่งตน มีความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถ ท่องเที่ยวได้ครบทุกบรรยากาศ อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

ด้วยความเจริญทางด้าน การท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่ ประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวต้องมีภาระที่สำคัญต่อการสร้างความเข้าใจ ความสุข ความปลอดภัยให้กับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยให้ได้รับความพึงพอใจอย่างสูงสุด

แต่ทั้งนี้ภาระความรับผิดชอบมิได้เกิดขึ้นเฉพาะภาคส่วนของรัฐที่มี หน้าที่กำกับดูแลทางด้าน การท่องเที่ยวเท่านั้น แต่หมายถึงคนไทยทุกคนที่ต้องช่วยกันยกระดับ การท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติอารยะประเทศ

ความรับผิดชอบแห่งการเป็นเจ้าของที่ดี จึงกลายเป็นภารกิจหลักแห่งคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด แต่ทั้งนี้การทำหน้าที่แห่งตนเองในฐานะเจ้าบ้านนั้นมิได้กำหนดขอบเขตแต่เพียงเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการเท่านั้น แต่หมายรวมถึงเยาวชนที่กำลังเติบโตขึ้นในอนาคตข้างหน้าด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นเทศบาลที่มีโรงเรียนอยู่ในสังกัด 4 แห่ง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้พัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยขึ้นเพื่อใช้อบรมนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกการเป็นเจ้าของที่ดี ตลอดจนการบูรณาการกับฐานความคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสร้างรายได้อย่างพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนกาฬสินธุ์อย่างมีความสุข

3) จุดมุ่งหมายหลักสูตร

1. เพื่อฝึกอบรมยุวชนหรือนักเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ให้มีพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้

2. เพื่อพัฒนาทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) ให้ยุวชนหรือนักเรียนได้เกิดทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะการช่วยนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว ทักษะการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดและตัดสินใจ

3. เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (Affective Domain) หรือการสร้างความตระหนักให้กับยุวชน หรือนักเรียนที่เข้าอบรมให้มีคุณธรรม จริยธรรม การเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีจิตบริการและสาธารณะ ตลอดจนการปลูกฝังแนวความคิดการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

4) โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นลักษณะรายวิชา โดยใช้วิธีการจัดแบบขอบข่ายการเรียนรู้ (Scope of Learning) จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัว โดยประกอบไปด้วยรายวิชาต่างๆ ดังนี้ คือ

1. หลักการมัคคุเทศก์
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
5. กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
6. การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด

7. จิตบริการ
8. วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและการโน้มน้าวใจ
9. การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ
10. ความรู้เฉพาะถิ่น
11. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 1
12. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 2

4.2.2 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรายวิชาต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรายวิชา

รายวิชา	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ		
	พุทธิพิสัย	ทักษะพิสัย	จิตพิสัย
1. หลักการมัคคุเทศก์	✓	✓	✓
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	✓	✓	✓
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	✓	✓	✓
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	✓	✓	✓
5. กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	✓	✓	✓
6. การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด	✓	✓	✓
7. จิตบริการ	✓	✓	✓
8. วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและการโน้มน้าวใจ	✓	✓	✓
9. การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ	✓	✓	✓
10. ความรู้เฉพาะถิ่น	✓	✓	✓
11. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 1	✓	✓	✓
12. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 2	✓	✓	✓

4.2.3 คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชานั้นประกอบไปด้วย คำอธิบายเนื้อหาการเรียนรู้องค์ความรู้ที่จะได้รับการเรียนรู้ และหมายเลข หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย

หมายเลขแรก	หมายถึง จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 3(0-0)
หมายเลขแรกในวงเล็บ	หมายถึง จำนวนชั่วโมงเรียนเชิงเนื้อหา 0(3-0)
หมายเลขหลังในวงเล็บ	หมายถึง ชั่วโมงการฝึกปฏิบัติ 0(0-3)

1. หลักการมัคคุเทศก์

3(3-3)

(Principle of Tourism)

ศึกษาหลักการ วิธีการมัคคุเทศก์อาชีพ การต้อนรับ การดูแลนักท่องเที่ยว การให้ความช่วยเหลือ กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของมัคคุเทศก์ที่ดี การสร้างความตระหนักและความเชื่อมั่นในวิชาชีพมัคคุเทศก์

Study the fundamental and techniques for tourist - guide, the greeting and tourist taker- care methods, rules and methods or the best way to become a good tourist-guide, awareness created and believable in this career.

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3(3-3)

(Principles of Tourism)

ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ รูปแบบ สถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยว บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อท้องถิ่น และผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นอย่างยั่งยืน โดยเน้นการศึกษาในชั้นเรียน การศึกษาดูงาน และการศึกษากรณีตัวอย่าง

Study the concept, component, forms and the contemporary tourism situations, roles and the importance of tourism towards the local as well as negative impacts of tourism development which lead to the study of sustainable tourism management. This teaching is design for classroom lecture, case study and field trip.

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3(3-3)

(Cultural Tourism)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ หวังเห็นในโบราณสถานและโบราณวัตถุของชาติ ตลอดจนศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อการนำเสนอผลงานด้วยวาจา

Study the meaning, importance and form of Local Cultural Tourism, created the awareness and conservative in historical places and objects of nation, and study the history and the background of the local cultural places and presented in words

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

3(3-3)

(Ecology Tourism)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ ประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เพื่อการสร้างภาพลักษณ์และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา แหล่งน้ำ ลำธาร เป็นต้น

Study the meaning, importance, forms and types of Eco-Tourism, created the awareness and conservative in ecology places such as forest, mountain, river and etc.

5. กฎหมายการท่องเที่ยว

3(3-0)

ศึกษาความหมาย และความสำคัญของกฎหมายการท่องเที่ยว พระราชบัญญัติ และข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาทางการท่องเที่ยว

Study the meaning and the importance of tourism's law, the governmental principle and tourism acting by tourist case study.

6. การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด

3(3-3)

(Consciousness Enhancement in Hometown)

ศึกษาแนวทาง วิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การเสริมสร้างจิตสำนึก บทบาท หน้าที่และปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ฝึกฝนทักษะในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต มีทัศนคติที่ถูกต้องในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เพื่อความประทับใจและภาพลักษณ์ที่ดีของพื้นที่ในสายตาของนักท่องเที่ยว

Study the techniques and methods in sustainable tourism management, promoting and making the strongly community. Create the conscious, roles, functions

and importance factors for the host country by practicing in tourist welcoming, the good attitude toward the tourist service for impressive and identity building.

7. จิตบริการ 3(3-3)

(Service- mind)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญและวิธีการ หลักการของจิตบริการ คุณธรรม จริยธรรมที่มีส่วนส่งเสริมต่อการทำงาน การปรับตัวทางสังคมและการตัดสินใจในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานและสาธารณะ

Study the meaning, importance, techniques of Service – mind for Business Service ,moral and ethnics for self adaptation and discussion with others person in cooperative, public relationship making process between another and public.

8. วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและโน้มน้าวใจ 3(3-3)

(Speech for Communication and Persuasive)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ทักษะ วิธีการ กระบวนการการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเพื่องานบริการ การประยุกต์ทฤษฎีทางจิตวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์พื้นฐานมาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารหรือนักท่องเที่ยวเพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

Study the meaning, importance, skills, methods, and persuasive communication for business service. Adapt psychological theory and fundamental human behavior for audiences analysis or tourists for attitudes change and tourist behavior.

9. การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ 3(3-3)

(Personal Development for business service)

ศึกษาหลักการ แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานบริการ ทั้งบุคลิกภาพภายนอกและภายใน อันได้แก่ การแต่งกาย มารยาททางสังคม การวางตัว การสร้างความเชื่อมั่นในตน การพัฒนาจิตใจตนเอง

Study principles, guidelines for personal development in business service both outside and inside such as social manner, self – conduct, self – confidence encouragement for mind development.

10. ความรู้เฉพาะถิ่น

3(3-3)

(Special Local Knowledge)

ศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีสถานที่ต่างๆ โดยเน้นการให้คำอธิบายเพื่อการแนะนำความรู้เฉพาะถิ่นอย่างคร่าวๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบ

Study history, geography, local wisdom, dialect, culture, tradition etc., concentrate in presentation or suggestion to the tourists.

11. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 1

3(15-10)

(English for Host 1)

ฝึกฝนทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวหรือชาวต่างชาติในบริบทของเจ้าบ้าน เช่นการให้คำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอย่างง่าย การบอกเส้นทางการเดินทาง การแนะนำร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ เป็นต้น

Practice in listening and speaking English skill for daily use and communicate with tourist or foreigner in the context of the host country, especially in tourist places attraction, giving direction, recommended restaurants and shops.

12. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 2

3(15-10)

(English for Host 1)

ฝึกทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษขั้นกลางเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว เช่นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยและทรัพย์สินในขณะที่พำนักอยู่ในประเทศไทย การให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติ (Do) และข้อห้าม (Don't) ในขณะที่พำนักอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น

Practice in listening and speaking English skill to tourists such as how to suggest tourist about safety and security and describe Do and Don't when they are staying in Thailand

แนวทางการจัดกิจกรรมอบรม

กิจกรรมการอบรมแต่ละวิชาประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นการทดสอบองค์ความรู้ก่อนการอบรม (Pre-test) นำเข้าสู่การอบรม

เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมสัมมนาทุกท่านทำข้อสอบเพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีมาก่อนการอบรมในรายวิชาต่างๆ ที่ทำการอบรม เพื่อเป็นการศึกษาถึงความรู้ ความพร้อมที่ผู้เข้ารับการอบรมมี และนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงแนวทางการอบรมให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าอบรม

2. ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

โดยผู้บรรยายทำการซักถาม ประกอบกับการใช้กิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับรายวิชาเพื่อเข้าสู่การเรียนรู้

3. ขั้นการฝึกอบรม

เป็นการเรียนรู้เชิงทฤษฎี การบรรยายเนื้อหาองค์ความรู้ ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมแบบบูรณาการ ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติการ การใช้กิจกรรม

4. ขั้นการสรุป

เป็นการสรุปเนื้อหาจากการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเมื่อจบแต่ละครั้ง

5. ขั้นการทดสอบองค์ความรู้หลังการอบรม (Post-test)

เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมสัมมนาทุกท่านทำข้อสอบเพื่อวัดความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการอบรม เพื่อตรวจสอบถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล

6. สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม

- 1) เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาในรายวิชาต่างๆ
- 2) แบบฝึกปฏิบัติ ตามรายวิชาต่างๆ
- 3) แผนการจัดทำกิจกรรม / แผนการอบรม
- 4) สื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมในแต่ละรายวิชา

7. การวัดและประเมินผลการอบรม

การวัดผลและประเมินผลการอบรมอาสาสมัครนักท่องเที่ยวนั้น แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) การประเมินจากความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อวิทยากร วิธีการฝึกอบรม เนื้อหา สถานที่ ระยะเวลา วัสดุ อุปกรณ์การฝึกอบรม

- 2) การประเมินจากการทดสอบองค์ความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละรายวิชา
- 3) การประเมินจากระยะเวลาที่เข้าร่วมการอบรมต้องไม่น้อยกว่า 80 % ของการอบรม

8. เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม

- 1) เกณฑ์การผ่านการอบรมนั้นประกอบไปด้วย
- 2) ผลการทดสอบองค์ความรู้หลังจากการเรียนรู้ (ทุกรายวิชารวมกัน) ไม่น้อยกว่า 70%
- 3) ระยะเวลาของการอบรมสัมมนาไม่น้อยกว่า 80 % ของการอบรม

4.2.4 การประเมินหลักสูตร

สำหรับการประเมินหลักสูตรนั้นใช้รูปแบบการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้ผลดังนี้

ตารางที่ 7 การประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3	ค่าเฉลี่ยรวม
1. ชื่อหลักสูตร	1	1	1	1
2. หลักการหลักสูตร	1	1	1	1
3. จุดมุ่งหมายหลักสูตร	1	1	1	1
4. โครงสร้างหลักสูตร	1	1	1	1
5. แนวทางการจัดกิจกรรมอบรม	1	1	1	1
6. สื่อและอุปกรณ์การอบรม	1	1	1	1
7. การวัดและประเมินผล	1	1	1	1
8. เกณฑ์การผ่านการอบรม	1	1	1	1

4.3 การนำหลักสูตรไปใช้

การอบรมในครั้งนี้เป็นการอบรมนักเรียน จำนวน 60 คน ของโรงเรียนที่สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในชั้นเรียน 30 ชั่วโมง และนอกชั้นเรียน 30 ชั่วโมง ตามตารางการอบรมดังนี้

ตารางที่ 8 กำหนดเวลาการอบรม

วันที่	เวลา 9.00-12.00 น.	12.00-13.00 น.	เวลา 13.00-16.00 น.
1	หลักการมัคคุเทศก์	พัก	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม		การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
3	การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด		จิตบริการ
4	ความรู้เฉพาะถิ่น		การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ
5	กฎหมายการท่องเที่ยว		วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและโน้มน้าวใจ

4.4 การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล (ผลการใช้นวัตกรรม)

4.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากแบบทดสอบความสามารถทางด้านมัคคุเทศก์ จำนวน 50 ข้อ โดยทำการประเมิน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการประเมินก่อนการอบรม และครั้งที่ 2 เป็นการประเมินหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบผลการพัฒนาและวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละ ซึ่งได้ค่าดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของมัคคุเทศก์น้อย ก่อน และหลังการอบรม จำนวน 60 คน

คนที่	คะแนน			คนที่	คะแนน		
	ก่อนเรียน (x_1)	หลังเรียน (x_2)	ความก้าวหน้า $100(x_2 - x_1)/x_1$		ก่อนเรียน (x_1)	หลังเรียน (x_2)	ความก้าวหน้า $100(x_2 - x_1)/x_1$
1	22	36	+ 14 (63.63)	2	20	27	+ 7 (35.00)
3	17	25	+ 8 (47.06)	4	19	28	+ 9 (47.37)
5	20	26	+ 6 (30.00)	6	18	30	+12 (66.66)
7	22	31	+ 9 (40.91)	8	22	29	+ 7 (31.82)
9	15	23	+ 8 (53.33)	10	22	32	+ 10 (45.45)
11	24	33	+9 (37.50)	12	19	30	+ 11 (57.89)
13	20	29	+ 9 (45.00)	14	24	32	+ 8 (33.33)
15	24	27	+3 (12.50)	16	21	25	+ 4 (19.05)
17	21	27	+6 (28.57)	18	24	33	+ 9 (37.50)
19	17	30	+ 13 (76.47)	20	18	28	+ 10 (55.55)
21	24	31	+ 7 (29.17)	22	21	27	+ 6 (28.57)
23	25	40	+ 15 (60.00)	24	29	39	+ 10 (34.48)
25	27	32	+ 5 (18.52)	26	25	31	+ 6 (24.00)
27	31	37	+ 6 (19.35)	28	31	42	+ 11 (35.43)
29	24	28	+ 4 (16.67)	30	28	42	+ 14 (50.00)
31	25	31	+ 6 (24.00)	32	25	34	+ 9 (36.00)
33	26	33	+ 7 (26.92)	34	27	36	+9 (33.33)
35	19	31	+ 12 (63.16)	36	20	31	+ 11 (55.00)
37	30	36	+ 6 (20.00)	38	24	37	+ 13 (54.17)
39	24	32	+ 8 (33.33)	40	22	33	+ 11 (50.00)
41	25	28	+ 3 (12.00)	42	20	29	+ 9 (45.00)
43	16	28	+ 12 (75.00)	44	20	25	+ 5 (25.00)
45	15	25	+ 10 (66.66)	46	22	29	+ 7 (31.82)
47	18	28	+ 10 (55.55)	48	27	42	+ 15 (55.55)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

คนที่	คะแนน			คนที่	คะแนน		
	ก่อนเรียน (x_1)	หลังเรียน (x_2)	ความก้าวหน้า $100(x_2 - x_1)/x_1$		ก่อนเรียน (x_1)	หลังเรียน (x_2)	ความก้าวหน้า $100(x_2 - x_1)/x_1$
49	26	39	+ 13 (50.00)	50	25	43	+ 18 (72.00)
51	29	40	+ 11 (37.93)	52	29	41	+ 12 (41.38)
53	28	38	+ 10 (35.71)	54	32	44	+ 12 (37.50)
55	27	39	+ 12 (44.44)	56	24	40	+ 16 (66.66)
57	29	42	+ 13 (44.83)	58	28	41	+ 13 (46.43)
59	31	39	+ 8 (25.81)	60	30	42	+ 12 (40.00)
รวม				41.41			

จากตารางที่ 9 พบว่า มัคคุเทศก์น้อยมีค่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 และนักเรียนที่มีค่าความก้าวหน้าสูงสุดเท่ากับ 76.47 ส่วนต่ำสุดค่าร้อยละ 12.00

4.4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว(ด้วยวาจา)

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระ ความคล่องแคล่ว การออกเสียง การใช้ภาษา สีสันท่าทาง ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 11.53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การตีค่าดังนี้

- 1-4 คะแนน ไม่ผ่าน
 - 5-8 คะแนน พอใช้
 - 9-12 คะแนน ดี
 - 13-15 คะแนน ดีมาก
- ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวของมัคคุเทศก์น้อย
จำนวน 60 คน

คนที่	เนื้อหาสาระ (3)	ความ คล่องแคล่ว (3)	การออก เสียง (3)	การใช้ภาษา (3)	ลีลาทาทาง (3)	คะแนนรวม (15)
1	2	2	3	2	2	11
2	2	2	2	2	2	10
3	2	2	2	2	2	10
4	3	3	3	2	2	13
5	3	3	3	3	2	14
6	3	2	2	2	2	11
7	3	2	2	2	2	11
8	3	2	2	2	2	11
9	3	2	2	2	1	10
10	3	2	2	2	1	10
11	3	2	3	3	3	14
12	3	3	2	2	2	12
13	2	2	2	2	2	10
14	3	3	3	2	2	13
15	3	2	2	1	2	10
16	3	3	3	2	3	14
17	2	2	2	2	2	10
18	3	3	3	2	3	14
19	2	2	2	2	2	10
20	2	2	2	2	2	10
21	2	2	2	2	1	9
22	3	3	3	2	2	13

ตารางที่ 10 (ต่อ)

คนที่	เนื้อหาสาระ (3)	ความ คล่องแคล่ว (3)	การออก เสียง (3)	การใช้ภาษา (3)	ลีลาท่าทาง (3)	คะแนนรวม (15)
23	3	3	3	1	3	13
24	3	3	3	3	2	14
25	3	3	2	3	2	13
26	2	2	2	2	2	10
27	3	2	3	2	2	12
28	3	2	3	3	3	14
29	2	2	3	2	2	11
30	2	2	3	2	2	11
31	2	2	2	2	2	10
32	2	2	3	2	2	11
33	3	3	3	2	2	13
34	3	3	2	2	3	13
35	3	2	2	2	2	11
36	2	2	2	2	2	10
37	3	2	3	3	2	13
38	2	2	3	2	2	11
39	2	1	2	2	2	9
40	2	2	1	2	2	9
41	2	2	3	3	2	12
42	2	2	2	1	2	9
43	2	1	2	2	2	9
44	3	2	2	2	2	11
45	3	3	3	3	2	14
46	3	2	3	3	2	13

ตารางที่ 10 (ต่อ)

คนที่	เนื้อหาสาระ (3)	ความ คล่องแคล่ว (3)	การออก เสียง (3)	การใช้ภาษา (3)	ลีลาท่าทาง (3)	คะแนนรวม (15)
47	2	1	2	2	2	9
48	3	3	3	3	2	14
49	3	3	2	3	2	13
50	2	3	2	2	2	11
51	3	3	2	3	2	13
52	2	2	2	2	2	10
53	2	3	2	3	2	12
54	3	2	2	3	2	12
55	2	2	1	2	2	9
56	3	3	3	2	3	14
57	2	3	3	2	2	12
58	3	2	2	3	2	13
59	2	3	2	2	3	12
60	2	2	3	2	2	11
รวม	2.53(152)	2.31(139)	2.38(143)	2.23(134)	2.08(125)	11.53

4.4.3 เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ท่าน ภูมิใจที่สุด รองลงมา คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีคนพูดว่าถ้าพูดถึงดนตรีโปงลางแล้วต้องพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ และท่านรู้สึกภูมิใจมากที่ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนของเทศบาลกาฬสินธุ์ที่มุ่งเน้นให้ท่านเป็นคนดี รู้จักความพอเพียง ความพอประมาณ และรู้จักตนเอง เป็นอันดับที่ 2 และ

3 ส่วนการเป็นมัคคุเทศก์น้อยในจังหวัดกาฬสินธุ์คือการได้ตอบแทนบุญคุณของจังหวัดตนเอง เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ท่านภูมิใจที่สุด	4.79	0.41	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. การเป็นมัคคุเทศก์ที่จริงแล้วไม่จำเป็นต้องเป็นไปในเชิงธุรกิจที่ต้องได้เงินทอง แต่อาจเป็นไปในรูปแบบการต้อนรับของเจ้าบ้านก็ได้ เช่น การให้ที่พักพิงอาหาร เป็นต้น	4.65	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด	7
3. สิ่งที่สำคัญของการเป็นมัคคุเทศก์น้อยคือการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ต่อนักท่องเที่ยวด้วยความจริงใจ ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อมูล	4.60	0.65	เห็นด้วยมากที่สุด	9
4. การท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์นั้นควรเป็นไปในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและโบราณสถาน	4.63	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด	8
5. มัคคุเทศก์น้อยเปรียบเสมือนตัวแทนของจังหวัดที่จะนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่ดีงามของจังหวัดกาฬสินธุ์สู่นักท่องเที่ยว	4.54	0.66	เห็นด้วยมากที่สุด	11
6. การเป็นมัคคุเทศก์น้อยในจังหวัดกาฬสินธุ์คือการได้ตอบแทนบุญคุณของจังหวัดตนเอง	4.51	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด	12
7. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการท่องเที่ยวที่ต้องรู้จักความพอเพียง ได้แก่ ไม่เข้าไปบุกรุกสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อทำการค้าขาย	4.54	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	10

ตารางที่ 11 (ต่อ)

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ ที่
8. การเป็นมัคคุเทศก์น้อยคือการเป็นยุวทูตที่มี ความสำคัญและต้องแสดงบทบาทในด้านดี ได้แก่ การมีความประพฤติดี พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้ เกียรตินักท่องเที่ยว เป็นต้น	4.72	0.49	เห็นด้วย มากที่สุด	4
9. ท่านรู้สึกดีใจเมื่อมีคนพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ว่าเป็น ดินแดนแห่งไดโนเสาร์	4.68	0.57	เห็นด้วย มากที่สุด	5
10. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีคนพูดว่าถ้าพูดถึงดนตรี โปงลางแล้วต้องพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์	4.77	0.50	เห็นด้วย มากที่สุด	2
11. ท่านจะรู้สึกสุขใจมากเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการให้ ท่านเป็นมัคคุเทศก์น้อยพาสถานที่ต่างๆ ใน จังหวัดกาฬสินธุ์	4.67	0.58	เห็นด้วย มากที่สุด	6
12. ท่านรู้สึกภูมิใจมากที่ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนของ เทศบาลกาฬสินธุ์ที่มุ่งเน้นให้ท่านเป็นคนดี รู้จัก ความพอเพียง ความพอประมาณ และรู้จักตนเอง	4.74	0.48	เห็นด้วย มากที่สุด	3
รวม	4.65	0.28	เห็นด้วย มากที่สุด	

4.4.4 ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็น
ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านเนื้อหาสาระ รองลงมา คือ ด้าน
วิทยากร (ครูผู้สอน) และด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้านการวัดและประเมินผล
เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.63	0.32	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม (การเรียนรู้การสอน)	4.57	0.36	เห็นด้วยมากที่สุด	4
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.58	0.38	เห็นด้วยมากที่สุด	3
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.52	0.33	เห็นด้วยมากที่สุด	6
5. ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน)	4.63	0.52	เห็นด้วยมากที่สุด	2
6. ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้	4.55	0.51	เห็นด้วยมากที่สุด	5
รวม	4.59	0.27	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านเนื้อหาสาระในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ เนื้อหาที่อบรมน่าสนใจและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ เช่น ผ้าแพรวา และเนื้อหาที่อบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนเนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เขื่อนริมป่าว เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านเนื้อหาสาระ

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านเนื้อหาสาระ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. เนื้อหาที่อบรมน่าสนใจและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์	4.81	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. เนื้อหาที่อบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้	4.70	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	3
3. เนื้อหาที่อบรมทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในจังหวัดกาฬสินธุ์	4.70	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	4
4. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ เช่น ผ้าแพรวา	4.72	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	2
5. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	4.54	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	8
6. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านรู้ถึงภูมิศาสตร์สถานที่ตั้งของจังหวัดกาฬสินธุ์	4.54	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	7
7. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน ในจังหวัดกาฬสินธุ์	4.58	0.65	เห็นด้วยมากที่สุด	5
8. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เขื่อนริมป่า	4.54	0.73	เห็นด้วยมากที่สุด	9
9. เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สิรินธร (ไดโนเสาร์)	4.56	0.60	เห็นด้วยมากที่สุด	6
รวม	4.63	0.32	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านกิจกรรมการจัดการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ กิจกรรมที่อบรมทำให้ท่านได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ การให้ท่านเดินทางไปศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาสถานที่จริงทำให้ท่านได้รับความรู้ และกิจกรรมที่อบรมน่าสนใจ สนุก ทำให้อยากเรียน เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การฝึกเป็นมัคคุเทศก์ทำให้ท่านได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับเพื่อนๆ เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านกิจกรรม การจัดการอบรม (การเรียนการสอน)

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม (การเรียนการสอน)	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. กิจกรรมที่อบรมน่าสนใจ สนุก ทำให้อยากเรียน	4.58	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	3
2. การให้ท่านออกมาพูดหน้าห้องเรียนทำให้ได้ฝึกทักษะการพูด	4.47	0.66	เห็นด้วยมากที่สุด	4
3. การให้ท่านเดินทางไปศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาสถานที่จริงทำให้ท่านได้รับความรู้	4.63	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	2
4. กิจกรรมกลุ่ม เช่น การฝึกเป็นมัคคุเทศก์ทำให้ท่านได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับเพื่อนๆ	4.42	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด	5
5. กิจกรรมที่อบรมทำให้ท่านได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นกาฬสินธุ์	4.74	0.52	เห็นด้วยมากที่สุด	1
รวม	4.57	0.36	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ สื่อการอบรมมีความหลากหลายและเป็นจริง เช่น รูปภาพ เพลง ผ้าไหม รองลงมา คือ สื่อที่ใช้ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ และสื่อการอบรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑสถานสิรินธร เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านสื่อการเรียนรู้

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านสื่อการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. สื่อการอบรมมีความหลากหลายและเป็นจริง เช่น รูปภาพ เพลง ผ้าไหม	4.68	0.47	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. สื่อการอบรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑสถานสิรินธร เป็นต้น	4.51	0.66	เห็นด้วยมากที่สุด	3
3. สื่อที่ใช้ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์	4.56	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	2
รวม	4.58	0.38	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ มีการวัดและประเมินหลากหลาย เช่น การสอบ การพูด การนำเที่ยว เป็นต้น รองลงมา คือ การให้คะแนนความตั้งใจหรือพฤติกรรมเป็นการช่วยให้ท่านอยากเรียน และการให้คะแนนกลุ่มก่อให้เกิดกำลังใจใน

การอบรม เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการเดินทางไปสอบตามสถานที่จริงทำให้ท่านกล้าแสดงออก เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านการวัดและประเมินผล

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. มีการวัดและประเมินหลากหลาย เช่น การสอบ การพูด การนำเที่ยว เป็นต้น	4.67	0.51	เห็นด้วยมากที่สุด	1
2. การให้คะแนนความตั้งใจหรือพฤติกรรมเป็นการช่วยให้ท่านอยากเรียน	4.58	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	2
3. การให้คะแนนกลุ่มก่อให้เกิดกำลังใจในการอบรม	4.42	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	3
4. การเดินทางไปสอบตามสถานที่จริงทำให้ท่านกล้าแสดงออก	4.40	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	4
รวม	4.52	0.33	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน) ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ วิทยากรหรือครูสอนสนุก เสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย ร่องลงมา คือ วิทยากรหรือครูมีความรู้ และวิทยากรหรือครูเอาใจใส่และเป็นกันเอง เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนวิทยากรหรือครูให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน)

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน)	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. วิทยากรหรือครุมีความรู้	4.63	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	2
2. วิทยากรหรือครุเอาใจใส่และเป็นกันเอง	4.61	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด	3
3. วิทยากรหรือครุสอนสนุก เสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย	4.68	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	1
4. วิทยากรหรือครุให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ	4.58	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด	4
รวม	4.63	0.52	เห็นด้วยมากที่สุด	

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ความรู้จากการอบรมครั้งนี้สามารถทำให้ท่านเกิดความเข้าใจ รัก และภาคภูมิใจจังหวัดกาฬสินธุ์ของท่าน รองลงมา คือ ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้เป็นพื้นฐานการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ และการอบรมในครั้งนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกแก่ท่าน เช่น การพูด การนำเสนอข้อมูลต่างๆ การเป็นมัคคุเทศก์น้อย เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการอบรมในครั้งนี้ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้สามารถนำไปถ่ายทอดหรือเล่าให้กับบุคคลอื่นๆ ได้ทราบเรื่องราวจังหวัดกาฬสินธุ์ได้	4.53	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	4
2. ความรู้จากการอบรมครั้งนี้สามารถทำให้ท่านเกิดความเข้าใจ รัก และภาคภูมิใจจังหวัดกาฬสินธุ์ของท่าน	4.65	0.61	เห็นด้วยมากที่สุด	1
3. การอบรมในครั้งนี้ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี	4.44	0.76	เห็นด้วยมากที่สุด	5
4. การอบรมในครั้งนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกแก่ท่าน เช่น การพูด การนำเสนอข้อมูลต่างๆ การเป็นมัคคุเทศก์น้อย	4.54	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด	3
5. ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้เป็นพื้นฐานการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ได้	4.58	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด	2
รวม	4.55	0.51	เห็นด้วยมากที่สุด	

4.5 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานคือ หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้พัฒนามัคคุเทศก์น้อยมีคุณภาพ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพ ซึ่งมีดัชนีชี้วัดดังนี้

4.5.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเข้ารับการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเข้ารับการอบรม

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนหลังจากการอบรมแล้วมีค่าสูงขึ้นทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4.5.2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะพิสัยของนักเรียนจากการนำชมสถานที่ต่างๆในชุมชนตนเองอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการนำชมสถานที่ต่างๆของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับมากคือ 11.53 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4.5.3 คะแนนการประเมินเจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนการประเมินเจตคติของมัคคุเทศก์น้อยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.65 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4.5.4 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนความคิดเห็นต่อการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัดคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้
- ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตามและการประเมินผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลส่วนบุคคล

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 อายุ 26 – 30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาอายุ 31 – 35 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อาชีพรับราชการ / ครู จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมา คือ บุคลากรทางการศึกษาของเทศบาล จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50

ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม

1) ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ ด้านแนวทางการจัดการอบรมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

2) ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ ด้านการทอเกี่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในการประเมินหลักสูตรที่สร้างขึ้น ควรส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักวิธีการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่ส่งเสริมและฝึกทักษะการพูดและการนำเสนอด้วยวาจา และหลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์รู้จักพอประมาณ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนหลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาปฐมพยาบาลเบื้องต้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นอันดับสุดท้าย

3) ความจำเป็นด้านแนวทางการจัดการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในการประเมินควมมีการจัดอบรมแบบเลือกรายวิชาที่จำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ก่อนหลัง เช่น วิชาจิตอาสา การบริการ เป็นต้น เป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ ควรใช้วิทยากรจากส่วนต่างๆ ของประเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาให้การอบรม และควรใช้วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะมาช่วยในการอบรม เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนควมมีการจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย

5.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผลการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” นั้น เริ่มจากการกำหนด ปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร จากนั้นนำวัตถุประสงค์หลักสูตรมากำหนดควมสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการ แล้วนำควมสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาที่ต้องการมากำหนดภาระการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการ ซึ่งจากภาระการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการนี้ได้นำไปสู่การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียน และกำหนดสังเขปเนื้อหาในรายวิชาที่สร้างขึ้น ซึ่งได้ผลดังนี้

1) ชื่อหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2) หลักการหลักสูตร สำหรับประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวถือว่าเป็นหัวใจหลักแห่งการสร้างรายได้ โดยเห็นได้ว่าในแต่ละปี รายได้จากการท่องเที่ยวจัดอยู่ใน

ระดับต้นๆ ของประเทศ ด้วยเหตุที่มีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มากมายหลากหลาย โดดเด่นทางวัฒนธรรม มีความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน มีความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถท่องเที่ยวได้ครบทุกบรรยากาศ อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

ด้วยความเจริญทางการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องมีภาระที่สำคัญต่อการสร้างความเข้าใจ ความสุข ความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยให้ได้รับความพึงพอใจอย่างสูงสุด

แต่ทั้งนี้ภาระความรับผิดชอบมิได้เกิดขึ้นเฉพาะภาคส่วนของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลทางการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่หมายถึงคนไทยทุกคนที่ต้องช่วยกันยกระดับการท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติอารยะประเทศ

ความรับผิดชอบแห่งการเป็นเจ้าของที่ดี จึงกลายเป็นภารกิจหลักแห่งคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด แต่ทั้งนี้การทำหน้าที่แห่งตนเองในฐานะเจ้านั้นมิได้กำหนดขอบเขตแต่เพียงเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการเท่านั้น แต่หมายรวมถึงเยาวชนที่กำลังเติบโตขึ้นในอนาคตข้างหน้าด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นเทศบาลที่มีโรงเรียนอยู่ในสังกัด 4 แห่ง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้พัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยขึ้นเพื่อใช้อบรมนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกการเป็นเจ้าของที่ดี ตลอดจนการบูรณาการกับฐานความคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสร้างรายได้อย่างพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนกาฬสินธุ์อย่างมีความสุข

3) จุดมุ่งหมายหลักสูตร

1. เพื่อฝึกอบรมเยาวชนหรือนักเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ให้มีพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

2. เพื่อพัฒนาทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) ให้เยาวชนหรือนักเรียนได้เกิดทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะการช่วยนำเสนองานข้อมูลการท่องเที่ยว ทักษะการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดและตัดสินใจ

3. เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (Affective Domain) หรือการสร้างคุณธรรม จริยธรรม การเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีจิตบริการและสาธารณะ ตลอดจนการปลูกฝังแนวความคิดการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

4) โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นลักษณะรายวิชา โดยใช้วิธีการจัดแบบขอบข่ายการเรียนรู้ (Scope of Learning) จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัว โดยประกอบไปด้วยรายวิชาต่างๆ ดังนี้ คือ

1. หลักการมัคคุเทศก์
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
5. กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
6. การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด
7. จิตบริการ
8. วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและการโน้มน้าวใจ
9. การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ
10. ความรู้เฉพาะถิ่น
11. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 1
12. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 2

คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชานั้นประกอบไปด้วย คำอธิบายเนื้อหาการเรียนรู้ องค์ความรู้ที่จะได้รับการเรียนรู้ และหมายเลข หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย

หมายเลขแรก	หมายถึง จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 3(0-0)
หมายเลขแรกในวงเล็บ	หมายถึง จำนวนชั่วโมงเรียนเชิงเนื้อหา 0(3-0)
หมายเลขหลังในวงเล็บ	หมายถึง ชั่วโมงการฝึกปฏิบัติ 0(0-3)

1. หลักการมัคคุเทศก์

3(3-3)

(Principle of Tourism)

ศึกษาหลักการ วิธีการมัคคุเทศก์อาชีพ การต้อนรับ การดูแลนักท่องเที่ยว การให้ความช่วยเหลือ กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของมัคคุเทศก์ที่ดี การสร้างความตระหนักและความเชื่อมั่นในวิชาชีพมัคคุเทศก์

Study the fundamental and techniques for tourist - guide, the greeting and tourist taker- care methods, rules and methods or the best way to become a good tourist-guide, awareness created and believable in this career.

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3(3-3)

(Principles of Tourism)

ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ รูปแบบ สถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยว บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อท้องถิ่น และผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยเน้นการศึกษาในชั้นเรียน การศึกษาดูงาน และการศึกษากกรณีตัวอย่าง

Study the concept, component, forms and the contemporary tourism situations, roles and the importance of tourism towards the local as well as negative impacts of tourism development which lead to the study of sustainable tourism management. This teaching is design for classroom lecture, case study and field trip.

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3(3-3)

(Cultural Tourism)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อการสร้างความตระหนัก ห่วงเห่นในโบราณสถานและโบราณวัตถุของชาติ ตลอดจนศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อการนำเสนองานด้วยวาจา

Study the meaning, importance and form of Local Cultural Tourism, created the awareness and conservative in historical places and objects of nation, and study the history and the background of the local cultural places and presented in words

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

3(3-3)

(Ecology Tourism)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ ประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เพื่อการสร้างตระหนักรู้และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา แหล่งน้ำ ลำธาร เป็นต้น

Study the meaning, importance, forms and types of Eco-Tourism, created the awareness and conservative in ecology places such as forest, mountain, river and etc.

5. กฎหมายการท่องเที่ยว

3(3-0)

ศึกษาความหมาย และ ความสำคัญของกฎหมายการท่องเที่ยว พระราชบัญญัติ และข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาทางการท่องเที่ยว

Study the meaning and the importance of tourism's law, the governmental principle and tourism acting by tourist case study.

6. การส่งเสริมจิตสำนึกรักบ้านเกิด

3(3-3)

(Consciousness Enhancement in Hometown)

ศึกษาแนวทาง วิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การเสริมสร้างจิตสำนึก บทบาท หน้าที่และปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ฝึกฝนทักษะในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต มีทัศนคติที่ถูกต้องในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เพื่อความประทับใจและภาพลักษณ์ที่ดีของพื้นที่ในสายตาของนักท่องเที่ยว

Study the techniques and methods in sustainable tourism management, promoting and making the strongly community. Create the conscious, roles, functions and importance factors for the host country by practicing in tourist welcoming, the good attitude toward the tourist service for impressive and identity building.

7. จิตบริการ

3(3-3)

(Service-mind)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญและวิธีการ หลักการของจิตบริการ คุณธรรม จริยธรรมที่มีส่วนส่งเสริมต่อการทำงานการปรับตัวทางสังคมและการตัดสินใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนกระบวนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและสาธารณะ

Study the meaning, importance, techniques of Service – mind for Business Service ,moral and ethnics for self adaptation and discussion with others person in cooperative, public relationship making process between another and public.

8. วาทวิทยาเพื่อการสื่อสารและโน้มน้าวใจ

3(3-3)

(Speech for Communication and Persuasive)

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ทักษะ วิธีการ กระบวนการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเพื่องานบริการ การประยุกต์ทฤษฎีทางจิตวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์พื้นฐานมาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารหรือนักท่องเที่ยวเพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

Study the meaning, importance, skills, methods, and persuasive communication for business service. Adapt psychological theory and fundamental human behavior for audiences analysis or tourists for attitudes change and tourist behavior.

9. การสร้างเสริมบุคลิกภาพเพื่องานบริการ

3(3-3)

(Personal Development for business service)

ศึกษาหลักการ แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานบริการ ทั้งบุคลิกภาพภายนอกและภายใน อันได้แก่ การแต่งกาย มารยาททางสังคม การวางตัว การสร้างความเชื่อมั่นในตน การพัฒนาจิตใจตนเอง

Study principles, guidelines for personal development in business service both outside and inside such as social manner, self – conduct, self – confidence encouragement for mind development.

10. ความรู้เฉพาะถิ่น

3(3-3)

(Special Local Knowledge)

ศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่นศิลปวัฒนธรรม ประเพณีสถานที่ต่างๆ โดยเน้นการให้คำอธิบายเพื่อการแนะนำความรู้เฉพาะถิ่นอย่างคร่าวๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบ

Study history, geography, local wisdom, dialect, culture, tradition etc., concentrate in presentation or suggestion to the tourists.

11. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 1

3(15-10)

(English for Host 1)

ฝึกฝนทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวหรือชาวต่างชาติในบริบทของเจ้าบ้าน เช่นการให้คำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอย่างง่าย การบอกเส้นทางการเดินทาง การแนะนำร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ เป็นต้น

Practice in listening and speaking English skill for daily use and communicate with tourist or foreigner in the context of the host country, especially in tourist places attraction, giving direction, recommended restaurants and shops.

12. ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าบ้าน 2

3(15-10)

(English for Host 1)

ฝึกทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษชั้นกลางเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว เช่นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยและทรัพย์สินในขณะที่พำนักอยู่ในประเทศไทย การให้คำแนะนำเกี่ยวข้องข้อควรปฏิบัติ (Do) และข้อห้าม (Don't) ในขณะที่พำนักอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น

Practice in listening and speaking English skill to tourists such as how to suggest tourist about safety and security and describe Do and Don't when they are staying in Thailand

แนวทางการจัดกิจกรรมอบรม

กิจกรรมการอบรมแต่ละวิชาประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นการทดสอบองค์ความรู้ก่อนการอบรม (Pre-test) นำเข้าสู่ การอบรม

เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมสัมมนาทุกท่านทำข้อสอบเพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีมาก่อนการอบรมในรายวิชาต่างๆ ที่ทำการอบรม เพื่อเป็นการศึกษาถึงความรู้ ความพร้อมที่ผู้เข้ารับการอบรมมี และนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงแนวทางการอบรมให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าอบรม

2. ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

โดยผู้บรรยายทำการซักถาม ประกอบกับการใช้กิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับรายวิชาเพื่อเข้าสู่การเรียนรู้

3. ขั้นการฝึกอบรม

เป็นการเรียนรู้เชิงทฤษฎี การบรรยายเนื้อหาองค์ความรู้ ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมแบบบูรณาการ ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติการ การใช้กิจกรรม

4. ขั้นการสรุป

เป็นการสรุปเนื้อหาจากการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเมื่อจบแต่ละครั้ง

5. ขั้นการทดสอบองค์ความรู้หลังการอบรม (Post-test)

เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมสัมมนาทุกท่านทำข้อสอบเพื่อวัดความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการอบรม เพื่อตรวจดูถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล

6. สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม

- 1) เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาในรายวิชาต่างๆ
- 2) แบบฝึกปฏิบัติ ตามรายวิชาต่างๆ
- 3) แผนการจัดทำกิจกรรม / แผนการอบรม
- 4) สื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมในแต่ละรายวิชา

7. การวัดและประเมินผลการอบรม

การวัดผลและประเมินผลการอบรมอาสาสมัครนักท่องเที่ยวนั้น แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) การประเมินจากความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อวิทยากร วิธีการฝึกอบรม เนื้อหา สถานที่ ระยะเวลา วัสดุ อุปกรณ์การฝึกอบรม

แต่ละรายวิชา

2) การประเมินจากการทดสอบองค์ความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมใน

ของการอบรม

3) การประเมินจากระยะเวลาที่เข้าร่วมการอบรมต้องไม่น้อยกว่า 80 %

8. เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม

1) เกณฑ์การผ่านการอบรมนั้นประกอบไปด้วย

2) ผลการทดสอบองค์ความรู้หลังจากการเรียนรู้ (ทุกรายวิชารวมกัน) ไม่น้อยกว่า 70%

3) ระยะเวลาของการอบรมสัมมนาไม่น้อยกว่า 80 % ของการอบรม

5.1.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตร

สำหรับการประเมินหลักสูตรนั้นใช้รูปแบบการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยรวมทุกค่าการประเมิน คือ 1 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องและเป็นไปได้

5.1.4 ขั้นตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ / การนิเทศและติดตามผล

การอบรมในครั้งนี้เป็น การอบรมนักเรียนจำนวน 60 คน ของโรงเรียนที่สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในชั้นเรียน 30 ชั่วโมง และนอกชั้นเรียน 30 ชั่วโมง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากแบบทดสอบความสามารถทางด้านมัคคุเทศก์ จำนวน 50 ข้อ โดยทำการประเมิน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการประเมินก่อนการอบรม และครั้งที่ 2 เป็นการประเมินหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบผลการพัฒนาและวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละพบว่า มัคคุเทศก์น้อยมีค่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 และนักเรียนที่มีค่าความก้าวหน้าสูงสุดเท่ากับ 76.47 ส่วนต่ำสุดค่าร้อยละ 12.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว (ด้วยวาจา)

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระ ความคล่องแคล่ว การออกเสียง การใช้ภาษา สีสลา ท่าทาง ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 11.53 คะแนนจากคะแนนเต็ม 15 คะแนน

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ท่าน ภูมิใจที่สุด รองลงมา คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีคนพูดว่าถ้าพูดถึงคนตรีโปงลางแล้วต้องพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ และท่านรู้สึกภูมิใจมากที่สุดที่ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนของเทศบาลกาฬสินธุ์ที่ มุ่งเน้นให้ท่านเป็นคนดี รู้จักความพอเพียง ความพอประมาณ และรู้จักตนเอง เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการเป็นมัคคุเทศก์น้อยในจังหวัดกาฬสินธุ์คือ การได้ตอบแทนบุญคุณของจังหวัดตนเอง เป็นอันดับสุดท้าย รายละเอียดดังตารางที่ 5

ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์

1. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านเนื้อหาสาระ รองลงมา คือ ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน) และด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้าน การวัดและประเมินผล เป็นอันดับสุดท้าย

2. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านเนื้อหาสาระในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับ การอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ เนื้อหาที่อบรม นำสนใจและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ เช่น ผ้าแพรวา และเนื้อหาที่อบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนเนื้อหาที่อบรม ทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เขื่อนริมน้ำ เป็นอันดับสุดท้าย

3. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม ในภาพรวมอยู่ใน ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น

พบว่า ผู้เข้ารับ การอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ กิจกรรมที่อบรมทำให้ท่านได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ การให้ท่านเดินทางไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อศึกษาสถานที่จริงทำให้ท่านได้รับความรู้ และกิจกรรมที่อบรมน่าสนใจ สนุก ทำให้อยากเรียน เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การฝึกเป็นมัคคุเทศก์ทำให้ท่านได้แลกเปลี่ยนและ เรียนรู้กับเพื่อนๆ เป็นอันดับสุดท้าย

4. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็น ด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้า รับการอบรม มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ สื่อการ อบรมมีความหลากหลายและเป็นจริง เช่น รูปภาพ เพลง ผ้าไหม รองลงมา คือ สื่อที่ใช้ช่วยให้เกิด ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ และสื่อการอบรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑสถานสิรินธร เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

5. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมอยู่ ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ มีการวัดและประเมินหลากหลาย เช่น การสอบ การพูด การนำเที่ยว เป็นต้น รองลงมา คือ การให้ คะแนนความตั้งใจหรือพฤติกรรมเป็นการช่วยให้ท่านอยากเรียน และการให้คะแนนกลุ่มก่อให้เกิด กำลังใจในการอบรม เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการเดินทางไปสอบตามสถานที่จริงทำให้ท่านกล้า แสดงออก เป็นอันดับสุดท้าย

6. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน) ในภาพรวมอยู่ใน ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ วิทยากรหรือครูสอนสนุก เสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย รองลงมา คือ วิทยากรหรือครูมีความรู้ และ วิทยากรหรือครูเอาใจใส่และเป็นกันเอง เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนวิทยากรหรือครูให้ความ ช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอันดับสุดท้าย

7. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ความรู้จากการอบรมครั้งนี้สามารถทำให้ท่านเกิดความเข้าใจ รัก และภาคภูมิใจ จังหวัดกาฬสินธุ์ของท่าน รองลงมา คือ ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้เป็นพื้นฐานการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ และการอบรมในครั้งนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกแก่ท่าน เช่น การพูด การนำเสนอข้อมูลต่างๆ การเป็นมัคคุเทศก์น้อย เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการอบรมในครั้งนี้ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นอันดับสุดท้าย

การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานคือ หลักสูตรท่องเที่ยวเพื่อใช้พัฒนามัคคุเทศก์น้อยมีคุณภาพ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพ ซึ่งมีดัชนีชี้วัดดังนี้

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเข้ารับการอบรม หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเข้ารับการอบรม

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนหลังจากการอบรมแล้วมีค่าสูงขึ้นทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะพิสัยของนักเรียนจากการนำชมสถานที่ต่างๆ ในชุมชนตนเองอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการนำชมสถานที่ต่างๆ ของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับมากคือ 11.53 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

3. คะแนนการประเมินเจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนการประเมินเจตคติของมัคคุเทศก์น้อยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.65 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนความคิดเห็นต่อการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากแบบทดสอบความสามารถทางด้านมัคคุเทศก์ จำนวน 50 ข้อ โดยทำการประเมิน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการประเมินก่อนการอบรม และครั้งที่ 2 เป็นการประเมินหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบผลการพัฒนาและวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละพบว่า มัคคุเทศก์น้อยมีค่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าร้อยละ 41.41 และนักเรียนที่มีค่าความก้าวหน้าสูงสุดเท่ากับ 76.47 ส่วนต่ำสุดค่าร้อยละ 12.00

ซึ่งผลแห่งความก้าวหน้าจะมาจากเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น 1) นักเรียนที่เข้ารับการอบรมทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นเด็กที่มีความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในระดับดีถึงดีมาก เนื่องจากเป็นเด็กที่ทางโรงเรียนได้คัดเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อเป็นตัวแทนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 2) การอบรมในครั้งนี้เน้นการอบรมข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดจึงทำให้ได้รับความสนใจจากนักเรียนที่เข้ารับการอบรมเป็นอย่างดี 3) คณะวิทยากรที่ทำการอบรมนั้นเป็นคณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 3 ท่านและคณะครูจากโรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จำนวน 12 ท่าน จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนเป็นอย่างดี

5.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว (ด้วยวาจา)

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการนำเสนอของมัคคุเทศก์น้อย จำนวน 60 คน จากการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระ ความคล่องแคล่ว การออกเสียง การใช้ภาษา สีสันท่าทาง ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 11.53 คะแนนจากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก

เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลต่างๆ พอที่จะกล่าวอ้างได้คือ 1) นักเรียนที่เข้ารับการอบรมในชั้นเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติการในการนำเสนองานหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นการฝึกซ้อมความมั่นใจในระดับแรก โดยมีคณะครูที่เป็นวิทยากรทำการช่วยเหลือฝึกฝนให้เป็นอย่างดี 2) นักเรียนที่เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 60 คนนั้นล้วนแล้วแต่เป็นนักเรียนที่เป็นแกนนำ

ในการทำกิจกรรมของโรงเรียนต่างๆ อยู่แล้ว ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไปนักสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้

5.2.3 เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เจตคติที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ท่านภูมิใจที่สุด รองลงมา คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีคนพูดว่าถ้าพูดถึงดนตรีโปงลางแล้วต้องพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ และท่านรู้สึกภูมิใจมากที่ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนของเทศบาลกาฬสินธุ์ที่มุ่งเน้นให้ท่านเป็นคนดี รู้จักความพอเพียง ความพอประมาณ และรู้จักตนเองเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการเป็นมัคคุเทศก์น้อยในจังหวัดกาฬสินธุ์คือการได้ตอบแทนบุญคุณของจังหวัดตนเอง เป็นอันดับสุดท้าย

ซึ่งจากข้อมูลที่ได้รับมานั้นเห็นได้ว่านักเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเหตุผลที่ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้กำหนดให้ทางโรงเรียนต่างๆ ในสังกัดของตนนำแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการปลูกฝังแนวความคิดดังกล่าวมาอย่างยาวนานพอสมควร

5.2.4 ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์

1. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านเนื้อหาสาระรองลงมา คือ ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน) และด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนด้านการวัดและประเมินผล เป็นอันดับสุดท้าย

2. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านเนื้อหาสาระในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ เนื้อหาที่อบรม

น่าสนใจและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ เช่น ผ้าแพรวา และเนื้อหาที่อบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนเนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เขื่อนริมปาว เป็นอันดับสุดท้าย

3. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ กิจกรรมที่อบรมทำให้ท่านได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นกาฬสินธุ์ รองลงมา คือ การให้ท่านเดินทางไปศึกษาสถานศึกษาเพื่อศึกษาสถานที่จริงทำให้ท่านได้รับความรู้ และกิจกรรมที่อบรมน่าสนใจ สนุก ทำให้อยากเรียน เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การฝึกเป็นมัคคุเทศก์ทำให้ท่านได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับเพื่อนๆ เป็นอันดับสุดท้าย

4. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ สื่อการอบรมมีความหลากหลายและเป็นจริง เช่น รูปภาพ เพลง ผ้าไหม รองลงมา คือ สื่อที่ใช้ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ และสื่อการอบรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

5. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ มีการวัดและประเมินผลหลากหลาย เช่น การสอบ การพูด การนำเสนอ เป็นต้น รองลงมา คือ การให้คะแนนความตั้งใจหรือพฤติกรรมเป็นการช่วยให้ท่านอยากเรียน และการให้คะแนนกลุ่มก่อให้เกิดกำลังใจใน การอบรม เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการเดินทางไปสอบตามสถานที่จริงทำให้ท่านกล้าแสดงออก เป็นอันดับสุดท้าย

6. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านวิทยาการ (ครูผู้สอน) ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ วิทยาการหรือครูสอนสนุก เสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย ร่องลงมา คือ วิทยาการหรือครูมีความรู้ และ วิทยาการหรือครูเอาใจใส่และเป็นกันเอง เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนวิทยาการหรือครูให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอันดับสุดท้าย

7. ความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกประเด็น โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ความรู้จากการอบรมครั้งนี้สามารถทำให้ท่านเกิดความเข้าใจ รัก และภาคภูมิใจจังหวัดกาฬสินธุ์ของท่าน ร่องลงมา คือ ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้เป็นพื้นฐานการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ และการอบรมในครั้งนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกแก่ท่าน เช่น การพูด การนำเสนอข้อมูลต่างๆ การเป็นมัคคุเทศก์น้อย เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ส่วนการอบรมในครั้งนี้ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นอันดับสุดท้าย

ผลของการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมในครั้งนี้พบว่า มัคคุเทศก์น้อยที่เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระมากที่สุดอาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังนี้

1. เนื้อหาสาระหรือรายวิชาที่ทำการอบรมนั้นเป็นรายวิชาที่มีประโยชน์ต่อมัคคุเทศก์น้อยโดยตรง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตข้างหน้าได้ ได้แก่ รายวิชาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และจิตสำนึกรักบ้านเกิดเป็นต้น

2. รายวิชาต่างๆ ที่ใช้อบรมนั้นเป็นรายวิชาที่นักเรียนยังไม่เคยเรียนมาก่อน จึงทำให้ได้รับความสนใจจากผู้เข้ารับการอบรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฯลฯ

สำหรับด้านวิทยาการที่ให้การอบรมนั้นมีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจด้วยเหตุผลดังนี้

1. การอบรมใช้รูปแบบของการทำงานเป็นทีม ระหว่างวิทยาการ 2 ภาคส่วน คือ วิทยาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตจำนวน 3 ท่าน และวิทยาการที่เป็นคณะครูโรงเรียนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จำนวน 12 ท่าน จึงทำให้การอบรมเข้าใจไม่น่าเบื่อหน่าย ตลอดจนมีการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่กระตุ้นความสนใจ ได้แก่ วิดีทัศน์ เพลง ภาพนิ่ง สื่อพื้นบ้าน สื่อของจริง เป็นต้น

2. การอบรมในครั้งนี้ที่มหาวิทยาลัยได้ใช้รูปแบบการอบรมที่เป็นแบบกิจกรรม หรือ Activity Based Learning เข้ามาใช้ ในรูปแบบการบรรยาย การสร้างสถานการณ์ร่วมกัน การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ จึงทำให้นักเรียนสนุกสนาน ครื้นเครง ได้รับความสุข และความรู้ควบคู่กันไป

3. การอบรมในครั้งนี้มีสื่อการอบรมที่หลากหลายทั้งสื่อของจริง สื่อวีดิทัศน์ สื่อรูปภาพ พร้อมกับกิจกรรมการร้องเพลงที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์

4. คณะวิทยากรที่ให้การบรรยายมีทักษะความรู้ ความสามารถที่เป็นที่ประทับใจและยอมรับจากผู้เข้ารับการอบรม อันได้แก่ มีทักษะในการร้องเพลง การเล่นเกม ทานานเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 สำหรับการดำเนินงานวิจัยชิ้นนี้ไปประยุกต์ใช้

1) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มัดคุเทศก์น้อย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนั้นรายวิชาต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นจึงเป็นรายวิชาที่ตอบสนองความต้องการในบริบทชุมชนกาฬสินธุ์ ที่มองว่าการท่องเที่ยวที่แท้จริงนั้นมิใช่การสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างเดียวแต่ที่นอกเหนือกว่าสิ่งอื่นใดคือการสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ที่พร้อมจะให้ความรู้ การแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้มากกว่าเงินทอง ดังนั้น ผู้ที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้จึงต้องศึกษาถึงวัตถุประสงค์หลักที่แท้จริงของหลักสูตรนี้ให้ถ่องแท้เสียก่อน

2) สำหรับแนวทางแห่งการนำหลักสูตรนี้ไปใช้กับสถานที่อื่นๆ นั้น ผู้ใช้จำเป็นต้องศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรม อันได้แก่ เนื้อหาสาระหลักสูตร แนวทางการอบรมพัฒนา เทคนิควิธีการอบรม การใช้วิทยากรในภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นวิทยากรแบบผสมผสาน และร่วมกันทำงาน

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอื่นๆ ที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เข้ารับการอบรมไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับ แต่อาจหมายถึงบุคคลทั่วไป ที่ต้องการเพิ่มเติมความรู้ หรือการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนให้กับคนในสังคม Life Long Learning ก็จะเป็นประโยชน์ทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2549). **ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- _____. (2540). **สรุปผลการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- _____. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค
- _____. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- _____. (2545ก). **แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- _____. (2545ข). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- _____. (2545ค). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). **100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริการวิชาการ. (2536). **การศึกษาทบทวนแผนพัฒนาการท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่างจังหวัดสงขลา สตูล บัตตานี ยะลา นราธิวาส**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2527). **หลักสูตรและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- กิ่งฟ้า สีนธุงษ์ และคณะ. (2546). **รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2552). **การพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

คณะกรรมการการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “ทิศทางท่องเที่ยวไทยบนฐาน แนวเศรษฐกิจพอเพียง”. (อัดสำเนา).

จันทิภา ลิ้มปิเจริญ. (2526). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ภูเก็ต : วิทยาลัยครูภูเก็ต.

จีระพันธ์ พูลพัฒน์. (2532). **เอกสารคำสอน กศ.221 หลักสูตรและหลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : อลีน เพรส.

ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2542). **การปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น** : ที.พี.พรินทร์.

ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2528). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.

ชำนาญ ม่วงทิม, “สถานภาพของอาชีพมัคคุเทศก์ในปัจจุบัน.” **คู่มือมัคคุเทศก์**. (2541). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ญาณิศา วัฒนคำนวน. (2545). **ทักษะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา : หมู่บ้านทรงไทย ปลายโพพาง จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร

บัณฑิตศึกษาคงอินทร์. (2544). **การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านนาติน ตำบลอ่าวนาง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล. (2545). **การศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลเกาะยอ อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ดรชรณี เอมพันธุ์. (2545). **หน่วยที่ 10 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เอกสารการสอน 32464 ชุดวิชาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหน่วยที่ 9-15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช..

เลกิง สวาสดิพันธ์. (2525). “หน้าที่และความรับผิดชอบของมัคคุเทศก์.” **มัคคุเทศก์กับการนำเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิษเนศ.

- ทัศนีย์ ทองไชย. (2542). **สภาพและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์. (2525). “ ศิลปะการพูดสำหรับมัดคุเทศก์.” **มัดคุเทศก์กับการนำเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : ธนรัชการพิมพ์.
- ธีรเดช ขึ้นประภานุสรณ์ และคณะ. (2552) .**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษกับคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครูผู้ดูแลเด็กภาคใต้ตอนล่าง : กรณีศึกษานักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นิออน ศรีสมยง. (2547). **ความร่วมมือของภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- บรรดิฐ แก้วศรีนวม. (2550). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านนาหนองแคนอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร** . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). **พัฒนาหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างกระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สำหรับนักศึกษาวารสารศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เบญจมา จันทร์, ประชุมพร รัชชังค์ และพงษ์ภี ศรีสวัสดิ์. (2547). **รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- ปฐม นิคมานนท์. (2538). **การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา.

- ประกอบ ใจมั่น . (2539). การศึกษาสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2536). “การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น”. น.17 – 36. ในเสรี พงศ์พิศ
(บรรณาธิการ). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร :
อัมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2541). โครงการการสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการพัฒนารัฐบาล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญา ธนสัมพันธ์. (2535). ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา
ชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาเฉพาะ
กรณีจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แผนกภาษาไทย, วิทยาลัยการศึกษา. (2515). คดีชาวบ้านอำเภอสิงพระ อำเภอระโนด.
สงขลา : วิทยาลัยการศึกษา.
- พรพิษณุ พรหมศิระพัลลภ. (2548). รายงานการวิจัยการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
เที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่. สงขลา :
คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พูนสุข อุดมและคณะ. (2546). พัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์แบบพหุวิทยาการร่วมกับ
วิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬา
ภรณ์ราชวิทยาลัยตรัง. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เพ็ชรรัตน์ คงเจริญ. (2534). ปัญหาการนำความรู้ภาษาอังกฤษไปใช้ในการปฏิบัติงานของ
ผู้สำเร็จ การศึกษาจากสถาบันฝึกอบรมวิชาโรงแรมและการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย ตามการรับรู้ของตนเองและหัวหน้างาน. วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. (2534). การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสวิตา.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2549). รายงานฉบับสุดท้ายโครงการรักษาเอกลักษณ์ของ
สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว.
กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มานิตย์ มัสยวานิช. (2547). รายงานการวิจัยหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เมธี ปิยะคุณ. (2547). การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการ
ท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการ
ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา
พฤษภาคม 2547

มณีวรรณ ผิวนิม และปรารธนา จันทุพันธ์. (2546). รายงานการวิจัยผลกระทบของการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถีชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รุ่งทิพ ว่องปฏิการ. (2547). การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว.
กรุงเทพมหานคร : โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา.

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. บทความเดือน
เมษายน โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนัก
พัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา.

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2528). การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง
ลำพูน. วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธศักดิ์ สมแสน. (2535). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์.

รัชณี จวานิชสกุล. (2550). พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูต้นแบบ. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

รัตนะ บัวสนธิ์. (2535). การศึกษาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ลาทิศ สุขผ่องศรี. (2543). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิริง
ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยานิพนธ์
สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2535). **ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร อวาทกุล. (2534). **เทคนิคการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สุวีระยาสาสน์.
- วัชรีย์ ตระกูลงาม. (2542). **ความเป็นครู**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วิทยาภรณ์ จรัสด้วง. (2544). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย์ สิงห์ทน. (2539). **ความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไศรดา แผ้วภักดี. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสำหรับครูปฐมวัย**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจรีต เพียรชอบ. (2533). **ลักษณะแนวโน้มและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร คุณานุกร. (2518). **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ และคณะ. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สุรุจุมิ ใจกิจสุวรรณ. (2544). **ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร ทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรสิทธิ์ วัฒนอุดมชัย. (2535). **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการพัฒนาจังหวัด: ศึกษาเฉพาะ กรณีสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์มหาวิทยลัยเชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). **ภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .(2540ก). **การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.
- _____. (2545). **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรขยายประสบการณ์สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (มปป). **การจัดระบบครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 2544**. (เอกสารประกอบการสัมมนา)
- สำนักงานการพัฒนากการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (มปป). **ข่าวแจกโครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management**. (อัดสำเนา)
- _____. (2547). บทความออนไลน์ สิงหาคม 2547 เข้าถึงใน <http://www.stou.ac.th/tourism/Acheive/>
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร**. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ : กระทรวง.
- ลำออง หิรัญบุรณะ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรการลดระยะเวลาเรียนและหลักสูตรเพิ่มพูนประสบการณ์สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยระดับมัธยมปลาย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- อรพรรณ พนาพันธ์. (2535). เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
การศึกษานอกโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). ลำปาง :
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ลำปาง
- อุไรวรรณ บุญอุรพีภิญโญ. (2544). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับ
ท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาภรณ์ แก้วมหิทธิ. (2548). การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิรมย์ พรหมจรรยา. (2544). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา
จังหวัดภูเก็ต วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อิทธิพล ไทยกมล. (2544). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
: กรณีศึกษาชุมชน ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อังกูร สมคะเนย์. (2535). สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี อินทริยงค์. (2534). ความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่
โครงการอุทยานประวัติศาสตร์: ศึกษากรณีชุมชนเมืองเก่าจังหวัดสุโขทัย.
วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2511). คู่มือนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

ภาษาอังกฤษ

Collins Cobuild , (1987). **Dictionary English Language** . London : William Collins Sons
And Col,Ltd.

Gutex Berald L, (1988). **Education and Schooling in America** . New Jersey : Prentice.
Hall.

Filiciano,Gloria,1983. **Training in the Development and Use of Folk Media and Mass
Media in Field Level Communication Strategies**. UNESCO Report Folk Media
and mass media in Population Communication 8 (march) : 8.

Lasswell,Harold D. (1960). **The Structure and Function of Communication in New York** :
Happer and Brother.

Luca, I. (2004). **ESP Syllabus Design for Tourism Students**. Latvia : School of Business
Administration Turiba Latvia.

Michaelis, J.U. (1972). **Social Studies for Children in a Democracy : Recent Trends and
Development**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall.

Oliva, Peter F. (1988). **Developing the Curriculum**. 2nd ed. Illinois : Scott, Foresman and
Company.

Saylor, J. G. and W.M. Alexander. (1974). **Planning Curriculum for school**. New York:
Holt Rinhast and Winston.

Tan Sooi Beng (1992). **Towards a Social Historical Ethnomusicology : Bangsawan as
case study**.Malaysia.

Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York : Harcourt,
Brace

Tyler, R.W. (1949). **Basic Principles of curriculum and Instruction**. Chicago : University
of Chicago Press.

http://www.northernstudy.org/Sufficiency_Economy_.htm

ภาคผนวก

A large, decorative blue calligraphic design, possibly a stylized Thai character or flourish, serves as the background for the page. It features elegant, flowing lines and loops.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรมััคคุเทศก์น้อย
โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ความจำเป็นด้านเนื้อหา สาระ องค์ความรู้และแนวทางการจัดการอบรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

21-25 ปี

26 – 30 ปี

31 -35 ปี

36 – 40 ปี

มากกว่า 40 ปี

3. อาชีพ

รับราชการ/ ครู

บุคลากรทางการศึกษาของเทศบาล

คณะกรรมการสถานศึกษา

กลุ่มสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม
 คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว						
1.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่น					
2.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ท้องถิ่น					
3.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนักท่องเที่ยว					
4.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน					
5.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
6.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีรายวิชาที่มุ่งเสริมสร้าง IQ,EQ และ MQ (วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิด คุณธรรม)					
7.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีรายวิชาที่มุ่งส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน					
8.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการท่องเที่ยว					
9.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีรายวิชาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการมัคคุเทศก์					
10.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควมมีรายวิชาที่มุ่งเสริมสร้างจิตบริการและจิตสาธารณะ					
11.	หลักสูตรที่สร้างควมมีรายวิชาปฐมพยาบาลเบื้องต้น					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12.	หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาการแจ้งเหตุการณ์ต่างๆ จากปัญหาที่นักท่องเที่ยวประสบ					
13.	หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาการสื่อสารการโน้มน้าวใจ					
14.	หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมบุคลิกภาพ					
15.	หลักสูตรที่สร้างควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและฝึกทักษะการพูด และการนำเสนอด้วยวาจา					
16.	มัคคุเทศก์น้อยควรมีความสามารถในการสื่อสารภาษา ต่างประเทศ เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน					
17.	มัคคุเทศก์น้อยควรมีความรู้ในเรื่องที่สมควรทำ (Do) และไม่สมควร (Don't) เพื่อแนะนำนักท่องเที่ยว					
18.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและสั่งสอนให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักการพอเพียง					
19.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักพอประมาณ					
20.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรู้จักวิธีการเป็นเจ้าบ้านที่ดี					
21.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรเน้น ให้มัคคุเทศก์น้อยรู้คุณค่าของสินค้าชุมชน เช่น OTOP, อาหาร, สินค้า เป็นต้น					
22.	หลักสูตรที่สร้างขึ้นควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์น้อยรักในถิ่นฐานตนเอง					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
แนวทางการจัดการอบรม						
23.	ควรมีการจัดการอบรมในช่วงวัน เสาร์และอาทิตย์					
24.	ควรมีการจัดการอบรมแบบเลือกรายวิชาที่จำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ก่อนหลัง เช่นวิชาจิตอาสา เพื่อการบริการ เป็นต้น					
25.	ควรมีการจัดการอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ อย่างละ 50%					
26.	ควรมีการฝึกปฏิบัติการในสถานที่จริง ทั้งแหล่งโบราณสถาน และที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ					
27.	ควรมีการจัดการอบรมที่เน้นหนักในการฝึกปฏิบัติการพูด หรือการนำเสนอด้วยวาจา					
28.	ควรใช้วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความชำนาญ เฉพาะด้านมาช่วยในการอบรม					
29.	ควรใช้วิทยากรจากส่วนต่างๆของประเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาให้การอบรม					
30.	ควรมีการสอบวัดผลก่อนและหลังการอบรมเพื่อเปรียบเทียบ ความก้าวหน้าในการพัฒนา					

แบบประเมินด้านเจตคติ (Effective Domain)
ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อประเมินเจตคติต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ทำการอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอื่น ๆ อีก

คำแนะนำ

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจที่สุด					
2.	การเป็นมัคคุเทศก์ที่จริงแล้วไม่จำเป็นต้องเป็นไปในเชิงธุรกิจที่ต้องได้เงินทอง แต่อาจเป็นไปในรูปแบบการต้อนรับของเจ้าบ้านก็ได้ เช่น การให้ที่พักพิง อาหาร เป็นต้น					
3.	สิ่งที่สำคัญของการเป็นมัคคุเทศก์น้อยคือการนำเสนอข้อมูลต่างๆต่อนักท่องเที่ยวด้วยความจริงใจ ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อมูล					
4.	การท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์นั้นควรเป็นไปในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และโบราณสถาน					
5.	มัคคุเทศก์น้อยเปรียบเสมือนตัวแทนของจังหวัดที่จะนำเสนอเรื่องราวต่างๆที่ดึงดูดใจของจังหวัดกาฬสินธุ์สู่นักท่องเที่ยว					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	การเป็นมัคคุเทศก์น้อยในจังหวัดกาฬสินธุ์คือการได้ตอบแทนบุญคุณของจังหวัดตนเอง					
7.	การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการท่องเที่ยวที่ต้องรู้จักความพอเพียง ได้แก่ ไม่เข้าไปบุกรุกสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อทำการค้าขาย					
8.	การเป็นมัคคุเทศก์น้อยคือการเป็นยุวทูตที่มีความสำคัญและต้องแสดงบทบาทในด้านดี ได้แก่ การมีความประพฤติดี พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ให้เกียรตินักท่องเที่ยว เป็นต้น					
9.	ท่านรู้สึกดีใจเมื่อมีคนพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ว่าเป็นดินแดนแห่งไดโนเสาร์					
10.	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีคนพูดว่าถ้าพูดถึงดนตรีโปงลางแล้วต้องพูดถึงจังหวัดกาฬสินธุ์					
11.	ท่านจะรู้สึกสุขใจมากเมื่อมีนักท่องเที่ยวต้องการให้ท่านเป็นมัคคุเทศก์น้อยพาชมสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์					
12.	ท่านรู้สึกภูมิใจมากที่ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนของเทศบาลกาฬสินธุ์ที่มุ่งเน้นให้ท่านเป็นคนดี รู้จักความพอเพียง ความพอประมาณ และรู้จักตนเอง					

แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรม

มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโรงเรียนเทศบาลกาฬสินธุ์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์น้อย ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ท่านตอบไม่ส่งผลกระทบต่อท่านในด้านใดๆ

จงทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุด

ที่	ข้อความ	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ก) ด้านเนื้อหาสาระ						
1.	เนื้อหาที่อบรมน่าสนใจและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์					
2.	เนื้อหาที่อบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้					
3.	เนื้อหาที่อบรมทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในจังหวัดกาฬสินธุ์					
4.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์ เช่น ผ้าแพรวา					
5.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยว แบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
6.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านรู้ถึงภูมิศาสตร์ สถานที่ตั้งของจังหวัดกาฬสินธุ์					
7.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่น วัด โบราณสถาน ในจังหวัดกาฬสินธุ์					
8.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติเช่น เขื่อนริมป่า					
9.	เนื้อหาที่อบรมทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ พิพิธภัณฑสถานสิรินธร (ไดโนเสาร์)					

ที่	ข้อความ	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ข) ด้านกิจกรรมการจัดการอบรม (การเรียนการสอน)						
10.	กิจกรรมที่อบรม น่าสนใจ สนุก ทำให้อยากเรียน					
11.	การให้ท่านออกมาพูดหน้าห้องเรียนทำให้ได้ฝึกทักษะการพูด					
12.	การให้ท่านเดินทางไปศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาสถานที่จริงทำให้ท่านได้รับความรู้					
13.	กิจกรรมกลุ่มเช่นการฝึกเป็นมัคคุเทศก์ทำให้ ท่านได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับเพื่อนๆ					
14.	กิจกรรมที่อบรมทำให้ท่านได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นกาฬสินธุ์					
ค) ด้านสื่อการเรียนรู้						
15.	สื่อการอบรมมีความหลากหลายและเป็นของจริง เช่น รูปภาพ เพลง ผ้าไหม					
16.	สื่อการอบรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑสถานสิรินธร เป็นต้น					
17.	สื่อที่ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกาฬสินธุ์					
ง) ด้านการวัดและประเมินผล						
18.	มีการวัดและประเมินหลากหลายเช่น การสอบ การพูด การนำเที่ยว เป็นต้น					
19.	การให้คะแนนความตั้งใจหรือพฤติกรรมเป็นการช่วยให้ท่านอยากเรียน					
20.	การให้คะแนนกลุ่มก่อให้เกิดกำลังใจในการอบรม					
21.	การเดินทางไปสอบตามสถานที่จริงทำให้ท่านกล้าแสดงออก					

ที่	ข้อความ	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
จ) ด้านวิทยากร (ครูผู้สอน)						
22.	วิทยากรหรือครูมีความรู้					
23.	วิทยากรหรือครูเอาใจใส่และเป็นกันเอง					
24.	วิทยากรหรือครูสอนสนุก เสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย					
25.	วิทยากรหรือครูให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ					
ฉ) ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้						
26.	ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้สามารถนำไปถ่ายทอดหรือเล่าให้กับบุคคลอื่นๆ ได้ทราบเรื่องราวจังหวัดกาฬสินธุ์ได้					
27.	ความรู้จากการอบรมครั้งนี้สามารถทำให้ท่านเกิดความเข้าใจ รักและภาคภูมิใจจังหวัดกาฬสินธุ์ของท่าน					
28.	การอบรมในครั้งนี้ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี					
29.	การอบรมในครั้งนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออกแก่ท่าน เช่น การพูด การนำเสนอข้อมูลต่างๆ การเป็นมัคคุเทศก์น้อย					
30.	ความรู้จากการอบรมในครั้งนี้เป็นพื้นฐานเพื่อการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกาฬสินธุ์ได้					

A large, intricate blue calligraphic design that serves as a background. It features thick, flowing lines that form elegant loops and swirls, reminiscent of traditional Thai or Chinese calligraphy. The design is centered and fills most of the page.

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่น

ค่าความเชื่อมั่น

มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
ในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV2.1	75.7333	307.9264	.5014	.9650
DV2.2	75.4333	311.2195	.4500	.9652
DV2.3	75.1000	313.4034	.3259	.9662
DV2.4	75.8667	300.9471	.7210	.9635
DV2.5	75.1667	307.6609	.5692	.9645
DV2.6	75.5667	300.9437	.6699	.9639
DV2.7	75.3333	303.6782	.6799	.9638
DV2.8	75.3333	301.1264	.7328	.9634
DV2.9	75.8333	301.5230	.7281	.9634
DV2.10	75.3000	302.4241	.6997	.9636
DV2.11	75.7333	297.7885	.7151	.9636
DV2.12	75.7333	297.9264	.7370	.9634
DV2.13	75.5000	302.3966	.7613	.9632
DV2.14	75.9000	308.2310	.5754	.9644
DV2.15	75.8667	306.5333	.6300	.9641

DV2.16	75.5667	299.8402	.7662	.9631
DV2.17	75.5000	301.1552	.7653	.9632
DV2.18	75.5000	305.0862	.6280	.9641
DV2.19	75.5000	303.0172	.7385	.9634
DV2.20	75.5333	303.7057	.7086	.9636
DV2.21	75.6000	305.6276	.6341	.9641
DV2.22	75.2667	300.7540	.7340	.9634
DV2.23	75.2000	300.9241	.7959	.9630
DV2.24	75.6333	307.9644	.6222	.9641
DV2.25	75.5333	307.7747	.6364	.9641
DV2.26	75.5667	299.9092	.7639	.9632
DV2.27	75.6333	300.4471	.8212	.9628
DV2.28	75.3667	300.9989	.8516	.9627
DV2.29	75.6000	301.9724	.7274	.9634
DV2.30	75.4667	303.9126	.7558	.9633

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .9649 รวมทั้งฉบับ

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

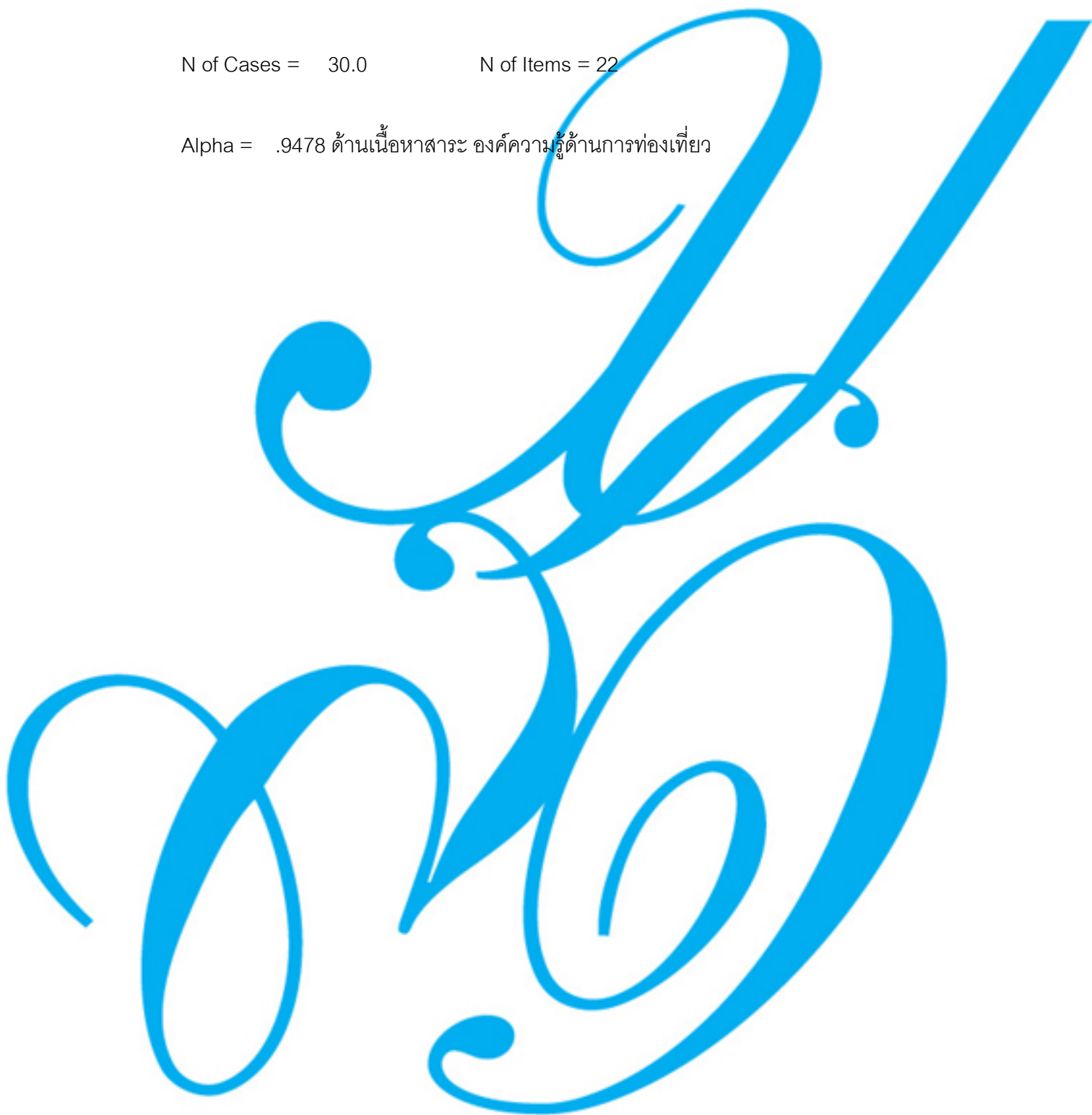
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV2.1	54.6667	162.2989	.5235	.9473
DV2.2	54.3667	163.8954	.5164	.9472
DV2.3	54.0333	166.5161	.3362	.9498
DV2.4	54.8000	157.5448	.7316	.9443
DV2.5	54.1000	162.7138	.5652	.9466
DV2.6	54.5000	157.2241	.6922	.9449
DV2.7	54.2667	159.0989	.7121	.9446
DV2.8	54.2667	157.7885	.7387	.9442
DV2.9	54.7667	158.0471	.7354	.9443
DV2.10	54.2333	159.4264	.6721	.9452
DV2.11	54.6667	155.6782	.7061	.9448
DV2.12	54.6667	155.6092	.7355	.9442
DV2.13	54.4333	159.0126	.7533	.9442
DV2.14	54.8333	163.9368	.5296	.9470
DV2.15	54.8000	162.1655	.6127	.9460
DV2.16	54.5000	157.7069	.7326	.9443
DV2.17	54.4333	158.3230	.7470	.9442
DV2.18	54.4333	161.4264	.5961	.9462
DV2.19	54.4333	159.0816	.7497	.9442
DV2.20	54.4667	160.3954	.6779	.9451
DV2.21	54.5333	161.5678	.6141	.9460
DV2.22	54.2000	157.8207	.7256	.9444

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 22

Alpha = .9478 ด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV2.23	18.1333	21.2230	.7349	.9220
DV2.24	18.5667	22.1161	.7071	.9239
DV2.25	18.4667	22.3954	.6703	.9264
DV2.26	18.5000	20.4655	.7685	.9198
DV2.27	18.5667	20.7368	.8173	.9156
DV2.28	18.3000	20.7690	.8712	.9118
DV2.29	18.5333	20.8092	.7597	.9202
DV2.30	18.4000	21.6966	.7422	.9214

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 8

Alpha = .9295 แนวทางการจัดอบรม

ค่าความเชื่อมั่นเจตคติต่อการท่องเที่ยว ทั้งฉบับเท่ากับ .6855

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	56.8333	7.2471	2.6920	12

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV1	52.0667	6.2713	.3670	.6601
DV2	52.0667	6.6851	.1695	.6873
DV3	52.1000	6.5069	.2344	.6789
DV4	52.1000	5.9552	.4964	.6399
DV5	52.1667	5.8678	.4080	.6512
DV6	52.1333	6.2575	.3312	.6648
DV7	52.2333	6.1161	.2025	.6975
DV8	52.1667	6.0057	.3518	.6615
DV9	52.0667	6.3402	.3332	.6649
DV10	51.9333	6.4782	.4351	.6585
DV11	52.0667	6.4782	.2666	.6741
DV12	52.0667	6.2023	.4013	.6552

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 12

Alpha = .6855

ค่าความเชื่อมั่นความพึงพอใจต่อการอบรมมัคคุเทศก์ ทั้งฉบับเท่ากับ .8750

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
Statistics for				
SCALE	137.9333	69.7885	8.3540	30
Item-total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV1	133.2000	66.8552	.3713	.8721
DV2	133.1667	67.5920	.2844	.8737
DV3	133.3000	64.7000	.4315	.8706
DV4	133.2000	65.1310	.5218	.8689
DV5	133.3333	64.5747	.4389	.8704
DV6	133.3667	67.8264	.1751	.8763
DV7	133.3000	68.2862	.1558	.8761
DV8	133.4667	60.5333	.6360	.8643
DV9	133.3667	66.1713	.3563	.8723
DV10	133.3333	65.8161	.4000	.8714
DV11	133.4667	65.2230	.3726	.8722
DV12	133.2667	66.6851	.2762	.8743
DV13	133.4333	62.8747	.5502	.8673
DV14	133.2667	65.7195	.4254	.8708
DV15	133.3000	68.1483	.1730	.8758

DV16	133.5000	64.6034	.3978	.8717
DV17	133.3000	66.5621	.3215	.8731
DV18	133.2667	69.0989	.0430	.8789
DV19	133.3000	68.2172	.1644	.8760
DV20	133.5000	66.8103	.2858	.8739
DV21	133.4333	64.7368	.5129	.8688
DV22	133.3333	65.4713	.3909	.8716
DV23	133.3000	66.7000	.3060	.8734
DV24	133.2333	64.2540	.5421	.8680
DV25	133.3000	64.0793	.5415	.8679
DV26	133.4333	64.7368	.4594	.8699
DV27	133.2667	64.1333	.5443	.8679
DV28	133.5000	63.0172	.6418	.8653
DV29	133.4333	62.1161	.7330	.8629
DV30	133.2000	64.1655	.5653	.8675

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .8750

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	41.7000	8.3552	2.8905	9

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV1	36.9667	7.5506	.2437	.6910
DV2	36.9333	7.5126	.2788	.6861
DV3	37.0667	6.1333	.5358	.6323
DV4	36.9667	6.8609	.4482	.6571
DV5	37.1000	6.5069	.4047	.6630
DV6	37.1333	7.4989	.1713	.7063
DV7	37.0667	7.4437	.2510	.6904
DV8	37.2333	5.0816	.6531	.5925
DV9	37.1333	7.0851	.3130	.6808

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 9
Alpha = .6958

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
Statistics for SCALE	22.9000	3.4724	1.8634	5

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV10	18.3000	2.9069	.1293	.5694
DV11	18.4333	2.5299	.2206	.5331
DV12	18.2333	2.5989	.2586	.5048
DV13	18.4000	1.9034	.5128	.3188
DV14	18.2333	2.4609	.4155	.4210

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 5
Alpha = .5362

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	13.7000	1.5276	1.2360	3

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV15	9.0667	.8920	.4271	.1186
DV16	9.2667	.6851	.2595	.3960
DV17	9.0667	1.0299	.1670	.5045

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 3

Alpha = .4402

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	18.2333	1.9782	1.4065	4

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV18	13.5667	1.5644	.0841	.6458
DV19	13.6000	1.4207	.2715	.4976
DV20	13.8000	1.0621	.5063	.2760
DV21	13.7333	1.0989	.4598	.3232

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 4
Alpha = .5315

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	18.5667	3.3575	1.8323	4

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV22	13.9667	2.0333	.5292	.7309
DV23	13.9333	1.9954	.6702	.6584
DV24	13.8667	2.1885	.4615	.7642
DV25	13.9333	1.9264	.6168	.6820

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 4
Alpha = .7659

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
Statistics for SCALE	22.8333	5.1782	2.2756	5

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DV26	18.3333	3.8161	.3924	.8104
DV27	18.1667	3.5230	.5655	.7561
DV28	18.4000	3.4897	.5543	.7598
DV29	18.3333	3.2644	.6668	.7221
DV30	18.1000	3.3345	.7058	.7124

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .7930

A large, decorative blue calligraphic graphic that serves as a background. It features elegant, flowing lines and loops, resembling a stylized signature or a piece of art. The text is centered over this graphic.

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ดรุณี สิงห์ธวัช
2. อาจารย์มานิต เหลืออมกุมมาร
3. อาจารย์พิลาศลักษณ์ สุดถนนอม
4. อาจารย์ละมุด อาสาพนม
5. อาจารย์สุพรรณิ บุญเพิ่ม
6. อาจารย์พัชรินทร์ พิมพะจันทร์
7. อาจารย์สายเพชร ฆารไสว
8. อาจารย์เปรมฤดี มุลวิไล
9. อาจารย์สรไกร พันธุ์โกฏี
10. อาจารย์ภัทราภรณ์ มงคลพันธ์
11. อาจารย์สุรเดช สกุลคงเดช
12. อาจารย์เดชา นาคันตฤ์

A large, intricate blue calligraphic design that serves as a background. It features thick, flowing lines that form elegant loops and swirls, reminiscent of traditional Thai or Chinese calligraphy. The design is centered and fills most of the page.

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบการลงพื้นที่

